КЫРГЫЗ БАНКЫ

ЖЫЛДЫК ОТЧЕТ 2018

Бишкек-2019

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2018-жыл үчүн жылдык отчету

Улуттук банктын 2018-жыл үчүн отчету Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 16-декабрындагы №206 “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамынын 54 жана 55-беренелерине ылайык даярдалган.

Жылдык отчет Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 20-мартындагы № 2019-П-10/13-2-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 2-апрелиндеги № 2019-П-15/18-1-(ВД) токтому менен бекитилген.

Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчету Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 2-апрелиндеги №2019-П-15/18-2-(ВД) токтому менен бекитилген.

Редакциялык кеңеш:

Төрага	Н. Жениш
Кеңештин мүчөлөрү:	Джусупов Т. Дж.
	Айдарова А. К.
	Акулуева М. Ш.
	Алыбаева С. К.
	Карабаева А. М.
	Каракожаев А. М.
	Султанкулов И. Дж.
Жооптуу катчы	Сырдыбаева Н. М.

Жылдык отчет Улуттук банктын Мамлекеттик тилди өнүктүрүү секторунун кызматкерлери тарабынан мамлекеттик тилге которулган.

Басылманын мазмунуна жана аны таркатууга байланыштуу суроолор менен 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын Басылмалар тобуна кайрылуу зарыл.

телефону:	(996 312) 61 08 59
факсы:	(996 312) 61 09 92
электрондук почта:	nsyrdybaeva@nbkr.kg
расмий интернет-сайт:	www.nbkr.kg

Сандардын тегеректелишинен улам, акыркы катарда чагылдырылган суммалар дал келбей калышы мүмкүн.

Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксаты менен гана кайра басууга жол берилет, ал эми шилтеме келтирүүдө булагын милдеттүү түрдө көрсөтүү талап кылынат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2019-жыл.

Бишкек шаары, К. Тыныстанов атындагы көчө, 197/1 дареги боюнча жайгашкан “М-MAXIMA” ЖЧК тарабынан басылып чыгарылган.
Басып чыгарууга 2019-жылдын 26-апрелинде кол коюлган.
2019-жылдын 29-апрелинде 250 нускада чыгарылган.

МАЗМУНУ

IV. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

7.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу)....8

7.2. 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет....11

7.3. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчет....12

7.4. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө консолидацияланган отчет....13

7.5. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет....14

7.6. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет....16

7.7. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөр....18

8-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

8.1. Көз карандысыз аудитордун отчету (корутундусу)....124

8.2. 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет....127

8.3. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчет....128

8.4. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө өзүнчө отчет....129

8.5. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет....130

8.6. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет....132

8.7. 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөр....134

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛ ҮЧҮН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

IV

7-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

МАЗМУНУ

	Беттери
2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ	8
2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ	
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет	11
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчет	12
Чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө консолидацияланган отчет	13
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет	14
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет	16
Консолидацияланган финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөр	18

Deloitte.

ОсОО «Делойт и Туш»
ул. Раззакова, д. 19, 9-й этаж, оф. 906
Бишкек, 720040
Кыргызская Республика

Тел.: +996 (312) 39 82 88
Факс: +996 (312) 39 82 89
deloitte.kg

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына:

Ой-пикир

Биз, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын («Улуттук банк») жана анын туунду компанияларынын («Топ») 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчеттон, чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө консолидацияланган отчеттон, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчеттон жана көрсөтүлгөн күнү бүткөн жыл ичинде капиталдагы өзгөрүүлөр тууралуу консолидацияланган отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача баяндаманы кошо алганда, консолидацияланган финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөрдөн турган консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча, кошо тиркелген консолидацияланган финансылык отчетто Топтун 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнү бүткөн жыл ичиндеги анын консолидацияланган финансылык натыйжалары жана акча каражаттарынын консолидацияланган жылышы, консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин милдеттер корутундунун «Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги» бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин этика кодексине («Кодекс») жана этика талаптарына ылайык, Топко көз каранды эмеспиз. Мындан тышкары, жогоруда аталган талаптарда жана Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттер аткарылды. Аудиттин жүрүшүндө алынган далилдер ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Маанилүү жагдайлар

Ушул консолидацияланган финансылык отчетко карата 1-түшүндүрмөдө келтирилгендей, Улуттук банк анын акционерлери менен Ыйгарып берүү жөнүндө макулдашуу түзүүнүн натыйжасында коммерциялык банктын акцияларынын контролдук топтомуна ээ болгон. Жетекчилик мындай транзакциянын таасирин аныктоо үчүн коммерциялык банктын адилет наркын сатып алуу күнүнө карата баалаган. Тиешелүү рынок тууралуу маалымат чектелүү болгондугуна байланыштуу, анын адилет наркы белгисиздикке дуушарланган, байкоого алынбаган маалыматтарга негизденүү менен бааланган. Бул, биздин пикирибиздин модификацияланышына алып келген эмес.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Консолидацияланган финансылык отчетту жана ал боюнча аудитордук корутундуну эске албаганда, башка

маалыматтар Улуттук банктын 2018-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтарды түшүндүрөт.

Консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана биз ошол маалыматтарга карата кандай болбосун формада ишенимдүү корутунду чыгара албайбыз.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит жүргүзүлүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийиишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалыматты консолидацияланган финансылык отчетко, аудиттин жүрүшүндө ээ болгон билимге дал келбестиктер, ошондой эле олуттуу бурмалоолор жок экендиги көз карашынан карайбыз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз жана мындай маалымдоо үчүн негиз жок экендигин билдиребиз.

Башка маалымат

Улуттук банктын 2017-жыл үчүн финансылык отчету башка аудитор тарабынан текшерилип, ал 2018-жылдын 14-мартында ушул отчет боюнча модификацияланбаган пикирин билдирген.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдардын консолидацияланган финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик консолидацияланган финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөдө чагылдырылган, консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык консолидацияланган финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган консолидацияланган финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдук системасы үчүн жетекчилик жоопкерчиликтүү болот.

Финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуусуна, зарылчылык келип чыккан шартта иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана жол берүүнү колдонуунун укукка жатпаган учурларын эске албаганда, иш үзгүлтүксүздүгүнүн негизинде финансылык отчетту түзүүгө баа берүү үчүн жоопкерчиликтүү.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Топтун консолидацияланган финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн да жооптуу болуп саналат.

Консолидацияланган финансылык отчетко аудит үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, консолидацияланган финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын консолидацияланган финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгил ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен консолидацияланган финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук

МАЗМУНУ

жол-жоболорду иштеп чыгып, аларды жүзөгө ашырабыз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасына баш ийбестен башка аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;

- аудит үчүн маанилүү ички контролдоо түшүнүгүн Топтун ички контролдук системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын мүнөзүнө, бухгалтердик баа берүүлөрдүн жана жетекчилик тарабынан даярдалган маалыматтардын чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- Топтун жетекчилиги тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тиешелүү тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүнү жараткан жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдайы орун алышы же анын жоктугу тууралуу тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдайы бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда консолидацияланган финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүл бурдурууга же маалыматты чечмелөөлөр талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин ой-пикирибиз келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Топтун өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн ажырап калышына алып келбеген шартта, аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет;
- бүтүндөй консолидацияланган финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле жылдык финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз;
- Топко кирген уюмдардын консолидацияланган финансылык маалыматына жана алардын ишине тиешелүү, консолидацияланган финансылык отчет жөнүндө пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талапка жооп берген аудитордук далилдерди алабыз. Биз Топтун ишине аудит жүргүзүү, жетекчиликке алуу жана контролдоо үчүн жооп беребиз. Аудитордук пикир үчүн жоопкерчиликти толугу менен өзүбүзгө алабыз.

Биз, корпоративдик башкарууга жооп берген жактарга пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жүрүшүндө аныкталган олуттуу проблемалар, анын ичинде ички контролдоо системасында олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат беребиз.

____

Канышай Садырбекова

«Делойт и Туш» ЖЧКнын
Башкаруучу директору

Кыргыз Республикасында
аудитордук ишти жүзөгө ашырууга
мамлекеттик лицензия
№0001, сериясы ГК
2002-жылдын 4-июлу.

2019-жылдын 2-апрели
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

____

Нурлан Бекенов

Тапшырма боюнча өнөктөш

2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	32 151 881	19 936 798
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	84 648 482	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	9 136 922	7 519 897
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	9	2 377 037	-
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	10	1 254	-
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	11	33 843 372	43 009 884
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	12	186 424	251 313
Негизги каражаттар	13	2 600 505	1 741 359
Материалдык эмес активдер		314 849	148 836
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	14	957 679	-
Калтырылган салык активдери	30	18 608	-
Пайда салыгы боюнча алдын ала төлөм		2 057	-
Башка активдер	15	1 630 718	1 718 734
Жыйынтыгында, активдер		**167 869 788**	**161 109 510**
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	16	93 502 438	91 104 265
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	10	13 322	-
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	17	18 728 886	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	18	12 468 565	9 235 231
Кардарлардын каражаттары	19	2 950 284	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	20	7 942 309	5 212 268
Алынган кредиттер	21	171 922	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	22	8 222 162	8 311 236
Башка милдеттенмелер	23	495 083	97 086
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		**144 494 971**	**135 494 635**
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	24	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 266 168	7 036 083
Чет өлкө валюталарын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		11 838 087	14 284 368
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестицияларды кайра баалоо боюнча)		9 125	(6 425)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		2 240 420	2 300 849
Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал		**23 353 800**	**25 614 875**
Контролдукка алынбаган катышуу үлүшү		21 017	-
Жыйынтыгында, капитал		**23 374 817**	**25 614 875**
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		**167 869 788**	**161 109 510**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	25	2 603 484	1 808 795
Пайыздык чыгашалар	25	(556 319)	(220 564)
Таза пайыздык киреше	**25**	**2 047 165**	**1 588 231**
Комиссиялык кирешелер		88 239	62 494
Комиссиялык чыгашалар		(16 448)	(7 175)
Таза комиссиялык киреше		**71 791**	**55 319**
Активдердин баасынын түшүүсүнө кам түзүү	1,26	(144 573)	(15 724)
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча таза өздөштүрүлгөн пайда	27	1 600 253	1 860 747
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык инструменттер менен операциялардан таза чыгым		(4 699)	-
Башка кирешелер		142 907	270 344
Таза пайыздык эмес киреше		**1 593 888**	**2 115 367**
Операциялык кирешелер		**3 712 844**	**3 758 917**
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(232 173)	(308 008)
Административдик чыгашалар	28	(1 160 856)	(947 598)
Башка чыгашалар		(105 269)	(202 462)
Операциялык чыгашалар		**(1 498 298)**	**(1 458 068)**
Пайда салыгы эсептен алынганга чейинки пайда		**2 214 546**	**2 300 849**
Пайда салыгы боюнча үнөмдөө	30	11 163	-
Жыл ичинде пайда		**2 225 709**	**2 300 849**
Акционерлердин контролдукка алынбаган үлүшүнө тиешелүү чыгым		(28 282)	-
Улуттук банкка тиешелүү пайда		**2 253 991**	**2 300 849**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичинде алынган пайда	**2 225 709**	**2 300 849**
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө отчеттун курамында кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон таза (чыгым)/пайда	(985 120)	3 476 149
- чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялардан алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	(1 461 161)	(1 694 160)
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялардан алынган таза пайда/(чыгым) (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялардан)	17 152	(2 418)
Жыл ичинде алынган чогуу алгандагы башка (чыгым)/киреше	**(2 429 129)**	**1 779 571**
Жыйынтыгында, жыл ичинде алынган чогуу алгандагы (чыгым)/киреше	**(203 420)**	**4 080 420**
Төмөнкүлөргө тиешелүү:		
- Улуттук банкка	(176 740)	4 080 420
- Акционерлердин контролдукка алынбаган үлүшү	(26 680)	-
	(203 420)	**4 080 420**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Пайыздар жана алынган комиссиялык төлөмдөр		2 705 665	1 289 552
Пайыздар жана төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(492 850)	(175 630)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча өздөштүрүлгөн пайда		97 235	62 218
Башка кирешелер		95 915	269 244
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(608 781)	(528 708)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(165 022)	(324 094)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар		(343 945)	(459 702)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кириши		**1 288 217**	**132 880**
Операциялык активдердин (көбөйүүсү)/азаюусу			
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер		648	-
Алтын		(11 843 852)	(6 051 933)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		(7 670 577)	9 232 838
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)		8 957 762	(106 821)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		(2 826 510)	(7 364 977)
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер		141 598	-
Башка активдер		84 267	(253 978)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүүсү/(азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		2 461 868	16 265 465
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер		(1 178)	-
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		(1 994 560)	(5 084 688)
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары		1 116 630	(1 722 130)
Кардарлардын каражаттары		(419 313)	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		2 704 363	(31 180)
Башка милдеттенмелер		(47 242)	(17 727)
Операциялык иштен акча каражаттардын таза (агылып чыгуусу)/агылып кирүүсү		**(8 047 879)**	**4 997 749**

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРДЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду компанияны контролдоонун натыйжасында түшкөн акча каражаттары	1	32 743	-
Негизги каражаттарга жана материалдык эмес активдерге ээ болуу		(186 196)	(185 788)
Негизги каражаттарды эсептен чыгаруудан түшүүлөр		2 401	-
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестицияларды төлөөдөн түшүүлөр (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)		64 352	64 352
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)		12 870	16 140
Алынган дивиденддер		8 807	1 184
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(65 023)**	**(104 112)**
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган кредиттердин ордунун жабылышы		(742 956)	(875 082)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(742 956)**	**(875 082)**
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүүсү		**(8 855 858)**	**4 018 555**
Чет өлкө валюта курстарынын өзгөрүүсүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(619 686)	1 319 383
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		**54 481 945**	**49 144 007**
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**7**	**45 006 401**	**54 481 945**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Сатуу үчүн колдо болгон инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал
2017-жылдын 1-январына карата калдык	**1 000 000**	**6 902 942**	**12 502 379**	**(4 007)**	**3 777 137**	**24 178 451**
Жыйынтыгында, чогуу алгандагы финансылык натыйжа						
Жыл ичинде алынган пайда	-	-	-	-	2 300 849	2 300 849
Чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа						
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(2 418)	-	(2 418)
Чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	3 476 149	-	-	3 476 149
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	-	-	(1 694 160)	-	-	(1 694 160)
Жыйынтыгында, чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа	-	-	1 781 989	(2 418)	-	1 779 571
Жыйынтыгында, жыл ичинде чогуу алгандагы финансылык натыйжа	**-**	**-**	**1 781 989**	**(2 418)**	**2 300 849**	**4 080 420**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү	-	-	-	-	(2 643 996)	(2 643 996)
Уставдык капиталды толуктоо	1 000 000	(1 000 000)	-	-	-	-
Милдеттүү камга которуу	-	1 133 141	-	-	(1 133 141)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**1 000 000**	**133 141**	**-**	**-**	**(3 777 137)**	**(2 643 996)**
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 300 849**	**25 614 875**

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө консолидацияланган отчет (уландысы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында, банк акционерлерине тиешелүү капитал	Контролдукка алынбаган катышуу үлүшү	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 300 849**	**25 614 875**	**-**	**25 614 875**
ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуудан натыйжа	-	-	-	-	(13 571)	(13 571)	-	(13 571)
ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык кайра эсептелген баштапкы сальдо	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 287 278**	**25 601 304**	**-**	**25 601 304**
Жыйынтыгында чогуу алгандагы финансылык натыйжа								
Жыл ичинде пайда	-	-	-	-	2 253 991	2 253 991	(28 282)	2 225 709
Чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа								
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	15 550	-	15 550	1 602	17 152
Чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон чыгым	-	-	(985 120)	-	-	(985 120)	-	(985 120)
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	-	-	(1 461 161)	-	-	(1 461 161)	-	(1 461 161)
Жыйынтыгында, жыл ичинде чогуу алгандагы финансылык натыйжа	**-**	**-**	**(2 446 281)**	**15 550**	**2 253 991**	**(176 740)**	**(26 680)**	**(203 420)**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар								
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү	-	-	-	-	(2 070 764)	(2 070 764)	-	(2 070 764)
Милдеттүү камга которуу	-	230 085	-	-	(230 085)	-	-	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**230 085**	**-**	**-**	**(2 300 849)**	**(2 070 764)**	**-**	**(2 070 764)**
«Россия Инвестициялык Банкы» ААК туунду компаниясын контролдоо	-	-	-	-	-	-	47 697	47 697
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 266 168**	**11 838 087**	**9 125**	**2 240 420**	**23 353 800**	**21 017**	**23 374 817**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

МАЗМУНУ

2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КОНСОЛИДАЦИЯЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТКО КАРАТА ТҮШҮНДҮРМӨЛӨР

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - «Улуттук банк») Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат. 1992-жылдын 12-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамды кабыл алып, учурда Улуттук банктын ишин ал аркылуу жөнгө салып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит мекемелерин лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын региондорунда Улуттук банктын беш областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша, 657 жана 664 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү компаниялар кирген топтун (мындан ары – «Топ») башкы компаниясы болуп саналат:

Аталышы	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%) 2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры	Ишкердик түрү
«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому	71,66	-	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
«Кыргыз инкассациясы» жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызматтар

Мындан тышкары, Улуттук банк «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК ассоциацияланган компаниянын инвестицияларына ээ. «Кыргыз инкассациясы» ЖАКтын жана «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКтын финансылык отчеттору Улуттук банктын финансылык отчетуна консолидацияланбайт, анткени алар Улуттук банктын отчетуна көп деле таасирин тийгизбейт.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

Сатып алуулар

	Негизги иши	Сатып алуу күнү	Сатылып алынган акциялардын үлүшү (%)
«Россия Инвестициялык Банкы» ААК	Банк иши	2018-жылдын 2-октябры	71,66%

«Россия Инвестициялык Банкы» ААК, аны контролдоо Улуттук банкка өткөн, так айтканда 2018-жылдын 2-октябрынан тартып Топтун консолидациясына кошулган. Көз карандысыз баа берүүчүнүн баалоо жөнүндө отчетунда көрсөтүлгөндөй «Россия Инвестициялык Банкы» ААКтын активдери жана милдеттенмелери 2018-жылдын 2-октябрына карата адилет нарк боюнча таанылган.

Сатып алуу күнүнө карата сатылып алынган активдер жана таанылган милдеттенмелер:

	2018-жылдын 2-октябры Адилет нарк
АКТИВДЕР:	
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	118 501
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	198 719
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	14 345
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	4 958
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	2 532 550
Пайда салыгы боюнча алдын ала төлөм	2 057
Негизги каражаттар	908 933
Материалдык эмес активдер	167 199
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	886 980
Калтырылган салык активи	7 445
Башка активдер	109 395
ЖЫЙЫНТЫГЫНДА, АКТИВДЕР	**4 951 082**
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР ЖАНА КАПИТАЛ	
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР:	
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	13 185
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	74 210
Улуттук банктан алынган кредит	919 107
Шарттуу милдеттенмелер боюнча кам	300 000
Кардарлардын каражаттары	3 371 784
Башка милдеттенмелер	104 494
Жыйынтыгында милдеттенмелер	**4 782 780**
Таза активдер	**168 302**
Улуттук банкка тиешелүү таза активдер (71,66%)	120 605
Контролдукка алынбаган үлүшкө кирген таза активдер (28,34%)	47 697

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(а) Уюм жана анын негизги иши, уландысы

2018-жылдын 2-октябрына карата абал боюнча Улуттук банк, камсыздоо катары кабыл алынган «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун таза активдеринин адилет наркына негизденүү менен 300 000 миң сом баланстык нарктагы кредиттин адилет наркын баалоону жүргүзгөн. Улуттук банктын жетекчилиги ушул сыяктуу бүтүмдөр жөнүндө маалыматтарга ылайык, «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун таза активдеринин адилет наркы рыноктук баа боюнча жогору бааланган деп эсептейт. Улуттук банк туунду компанияга ээ болуудан улам кардарлар менен иш алып барууда кандайдыр бир материалдык эмес активдердин келип чыгышын болжолдогон жок. Кредиттик карыз жана «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун таза активдеринин адилет наркы ортосунда айырма баанын түшүүсүнөн чыгым курамында 179 395 миң сом өлчөмүндө чагылдырылат.

Туунду компанияны контролдоонун натыйжасында таза акчалай түшүүлөр:

Чет өлкө валютасындагы акча каражаттары: - кассадагы акча каражаттар	18 888
- банктардагы корреспонденттик эсептердеги акча каражаттары	13 855
Жыйынтыгында, баанын түшүүсүнө камды алып салууга чейинки чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	**32 743**
Баанын түшүүсүнө кам	(1 089)
Чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	**31 654**
Кассадагы улуттук валютадагы акча каражаттары	41 769
Улуттук банктагы корресподенттик эсептер	45 078
Жыйынтыгында, ээ болуу күнүнө карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	**118 501**

Улуттук банктагы 45 078 миң сом өлчөмүндөгү корреспонденттик эсептер жана кассадагы 41 769 миң сом өлчөмүндөгү улуттук валютадагы акча каражаттарын консолидациялоодо топ ичинде ишке ашырылган транзакциялар катары алынып салынган. Ошентип, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто 32 743 миң сом бизнести бириктирүүнүн натыйжасында ээ болгон акча каражаттары катары көрсөтүлгөн.

Эгерде бизнести бириктирүү боюнча мына ушул бүтүмдөргө 2018-жылдын 1-январында келишилген учурда, Топтун ишти андан ары улантуудан улам түшкөн акчасы 3 285 610 миң сомду, ал эми пайдасы 1 125 074 миң сомду түзмөк. Топтун жетекчилиги, мына ушул эсептик көрсөткүчтөр бириктирилген топтун бир жыл ичиндеги иш жыйынтыгынын болжолдуу баа берүүсүн чагылдырат жана ал келечекте көрсөткүчтөргө салыштыруу үчүн баштапкы маани катары пайдаланылышы мүмкүн деп болжолдойт.

Бул финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2019-жылдын 2-апрелинде бекитилген.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында акыркы жылдары саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу жаңыдан калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы шартында өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болбогон тобокелдиктер менен коштолууда. Республиканын экономикасы эл аралык капитал рынокторунда орун алып турган туруксуз жагдайлардын таасирине да дуушарланууда. Келечекте мына ушул белгисиздик жагдайларды аныктоонун натыйжасында келип чыгышы мүмкүн болгон кандайдыр бир корректировкалоолор бул консолидацияланган финансылык отчетто камтылбайт. Мындай корректировкалоолор келип чыккан шартта алар Топтун ошол мезгил үчүн консолидацияланган финансылык отчетунда ал маалым болгон шартта гана чагылдырылат жана аларга баа берүү мүмкүн болот.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(а) ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзам талабына ылайык Улуттук банк, төмөндө баяндалган, мыйзамдарда белгиленген модификацияларды эске албаганда, өзү үчүн Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан чыгарылган Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына жана Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарын чечмелөө боюнча комитеттин (КРМФО) чечмелөөлөрүнө негизденген эсепке алуу саясатын, ошондой эле бухгалтердик эсепке алуу ыкмаларын белгилейт.

Алтын рыноктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза өздөштүрүлбөгөн пайда түздөн-түз өздүк капитал курамында таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон өздөштүрүлбөгөн жалпы таза чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто өткөн мезгилдердин таза өздөштүрүлбөгөн пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат, мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешени азайтат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди таанууну токтотуу учурунда мурда капиталдын курамында таанылган, топтолгон пайда же чыгым түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен таанылат.

Бул консолидацияланган финансылык отчет Улуттук банктын консолидацияланган финансылык абалын жана анын иш жыйынтыгын ачык чагылдыруу максатында, Улуттук банк аны борбордук банктын иш багытына туура келген катары кароого алган, Улуттук банк Башкармасынын 2003-жылдын 10-декабрында бекитилген Улуттук банктын эсепке алуу саясатына ылайык даярдалган, мында ага акыркы ирет 2018-жылдын 19-декабрында киргизилген бардык түзөтүүлөр да эске алынган.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(а) ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү, уландысы

Бул консолидацияланган финансылык отчет, Топ жакынкы келечекте өз ишин уланта тургандыгын болжолдоодон улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо базасы

Бул консолидацияланган финансылык отчет адилет нарк боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Топко кирген компаниялардын ар биринин консолидацияланган финансылык отчетко камтылган статьялары Топ анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрө валютасында өлчөнөт («функционалдык валюта»). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Топко кирген компаниялар жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана банктын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдыра алат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул консолидацияланган финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалыматтар сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

Бул 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн консолидацияланган финансылык отчетто эсепке алуу саясатынын принциптерин жана төмөндө келтирилген жаңы, кароого алынган стандарттарды жана чечмелөөлөрдү колдонуудан улам таасирлерди эске албаганда, Улуттук банктын 2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык отчетун даярдоодо пайдаланылган эсепке алуу саясатынын принциптери, ал боюнча сунушталган маалыматтар жана эсептөө методдору пайдаланылган:

ФОЭС (IFRS) 9	«Финансылык инструменттер»
ФОЭС (IFRS) 15	«Сатып алуучулар менен түзүлгөн келишимдер боюнча пайда алуу» (ошондой эле тиешелүү түшүндүрмөлөр)
ФОЭС (IAS) 40 карата оңдоолор	«Инвестициялык кыймылсыз мүлктүн курамына которуу»
ФОЭСке карата башка оңдоолор	Ар жылы ФОЭСти өркүндөтүүгө багытталган толуктоолор, 2014-2016-жылдар ичинде
КРМФО (IFRIC) 22	«Чет өлкө валютасындагы операциялар жана ордун толтуруу үчүн алдын ала төлөөлөр»

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана оңдоолор киргизилген ФОЭС

ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер» деген 9-стандартын алгач колдонуудагы таасири. Өтүп жаткан жылы Топ 2018-жылдын 1-январынан тартып же андан кийинчерээк башталган жылдык мезгил аралыгында күчүнө кирген ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер» деген 9-стандартын (2014-жылдын июль айында кайра каралган) жана ушул стандартка байланыштуу башка ФОЭСке тиешелүү оңдоолорду колдонгон. ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартынын өтмө талаптары Топту салыштырма көрсөткүчтөрдү кайра эсептөө милдетинен бошотот. Өткөн мезгил аралыгында алынган маалымат кайра эсептелген эмес, анткени жаңы стандартка өтүүдө модификацияланган ретроспективдүү ыкма пайдаланылган, ал бир мезгилдин башталышына карата бөлүштүрүлбөгөн пайдада жаңы эсепке алуу саясатын колдонууга байланыштуу өзгөртүүлөрдүн эсебин жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн берет. Мындан тышкары Топ, 2018-жыл үчүн чечмелөөлөрдө пайдаланылган ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер: маалыматты чечмелөө» деп аталган 7-стандартына ушул стандартка байланыштуу оңдоолорду кабыл алган.

Төмөндө келтирилген таблицада ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуунун баанын түшүүсүнө камдарга жана ФОЭСтин (IAS) 39-стандартына ылайык чегерилген финансылык активдердин баасынын түшүүсүнө камдардын жана ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык баанын түшүүсүнө камдардын эсептик суммаларынын баштапкы сальдосун салыштырып текшерүүгө таасири чагылдырылган.

	2017-жылдын 31-декабрына карата ФОЭС (IAS) 39	**ФОЭС (IFRS) 9 боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кошумчаланган кам**	**2018-жылдын 1-январына карата ФОЭС (IFRS) 9**
Кредиттик жоготуулар боюнча кам			
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептер	-	(5 689)	(5 689)
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	(266 027)	(3 311)	(269 338)
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар(2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	-	(265)	(265)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	(125 572)	-	(125 572)
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017:Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	-	(3 965)	(3 965)
Башка финансылык активдер	(24 253)	(341)	(24 594)
Жыйынтыгында	**(415 852)**	**(13 571)**	**(429 423)**

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ, УЛАНДЫСЫ

Кийинки таблицада классификация, ошондой эле ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуунун финансылык абал жана бөлүштүрүлбөгөн пайда жөнүндө консолидацияланган отчетко таасирине баа берүү, анын ичинде ФОЭСтин (IAS) 39-стандартына ылайык күтүлүүчү кредиттик чыгым моделин ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык күтүлүүчү кредиттик чыгым моделине алмаштыруу натыйжасы келтирилген. Күтүлүүчү кредиттик чыгымга кошумчаланган кам финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баасы өзгөргөндүгүнө байланыштуу, алардын балансытык наркынын өзгөрүүсүн түшүндүрөт. 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча ФОЭСтин (IAS) 39-стандарты менен ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты ортосунда балансытык наркты салыштырып текшерүү төмөнкүчө берилген:

№	Финансылык активдер	ФОЭС (IAS) 39 боюнча баштапкы баалоо категориясы	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча жаңы баалоо категориясы	2017-жылдын 31-декабрына карата ФОЭС (IAS) 39 баштапкы баланстык наркы	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымга кошумча кам	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча жаңы баланстык нарк
1	Чет өлкө банктарындагы, Эл аралык валюта фондундагы жана Эл аралык эсептешүү банкындагы «ностро» эсептер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк	53 470 770	(5 689)	53 465 081
2	Чет өлкө банктарындагы жана Эл аралык эсептешүү банкындагы мөөнөттүү эсептер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	32 300 744	(3 311)	32 297 433
3	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк	43 009 884	(265)	43 009 619
4	Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	7 519 897	-	7 519 897
5	Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	Амортизацияланган нарк	251 313	(3 965)	247 348
6	Башка финансылык активдер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	278 187	(341)	277 846
	Жыйынтыгында			**136 830 795**	**(13 571)**	**136 817 224**

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IFRS) «Кардарлар менен келишимдерден түшүүлөр» деп аталган 15-стандарты. Жаңы стандартка ылайык негизги принцип колдонууга киргизилүүдө, ага ылайык түшкөн акча товарларды же кызмат көрсөтүүлөрдү кардарга бүтүм боюнча белгиленген баада өткөрүп берүүдө таанылууга тийиш. Ажыратылуучу болуп саналган кандай болбосун байланыштуу («топтом») товарлар же кызмат көрсөтүүлөр өзүнчө таанылууга тийиш, мында бардык жеңилдиктер же келишим баасын төмөндөтүүлөр тиешелүү элементтер боюнча бөлүштүрүлүүгө тийиш. Эгерде сый акы өзгөрүлмөлүү (себебине карабастан) болсо, сый акынын минималдуу суммасы аларды жокко чыгаруу олуттуу тобокелдиктерди жаратпаган учурда таанылууга тийиш. Кардарлар менен келишимди аткарууну камсыз кылуу үчүн сарптоолор тиешелүү келишимден түшкөн каражаттарды пайдаланган мезгил ичинде капиталдаштырылууга жана амортизацияланууга тийиш.

ФОЭСтин (IFRS) 15-стандартын колдонуу Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

ФОЭСтин (IAS) «Инвестициялык кыймылсыз мүлк объектилерин которуу» деп аталган 40-стандартына карата оңдоолор. Оңдоолор кыймылсыз мүлк объектилерин инвестициялык кыймылсыз мүлк категориясына же категориясынан которуу үчүн объектинин инвестициялык кыймылсыз мүлк аныктамасына дал келүүсүн/дал келбөөсүн иликтөө талап кылынарын түшүндүрүүдө, мында кыймылсыз мүлк объектисин пайдалануу мүнөзүнүн өзгөрүшү объективдүү тастыкталууга тийиш. Оңдоолордо ошондой эле, объектини пайдалануу мүнөзүнүн өзгөргөндүгүнүн тастыктамасы катары ФОЭСтин (IAS) 40-стандартында көрсөтүлгөндөрдөн башка жагдайлар да камтылышы мүмкүндүгү жөнүндө түшүндүрмө берилген. Мындан тышкары, курулуп жаткан кыймылсыз мүлк объектилери жагында да колдонуу мүнөзү өзгөрүшү мүмкүн (б.а. колдонуу мүнөзү өзгөрүшү мүмкүн болгон объектилер тизмеги даяр объектилер менен гана чектелип калган эмес).

ФОЭСтин (IAS) 40-стандартына карата оңдоолорду колдонуу Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

КРМФО (IFRIC) «Чет өлкө валютасында операциялар жана алдын ала төлөө» деп аталган 22-стандарты. КРМФОнун (IFRIC) 22-стандартында акчалай эмес активдердин же милдеттенмелердин таанылышына алып келген (б.а. келерки мезгилде кайтарылбай турган депозит же киреше), мындай актив, чыгаша же киреше үчүн чет өлкө валютасында төлөнгөн же алдын ала төлөнгөн учурда активди, чыгашаны же кирешени баштапкы таанууда колдонуу зарыл болгон алмашуу курсун аныктоо максатында операция ишке ашырылуучу күн кандайча белгилене тургандыгы боюнча түшүндүрмө берилет.

Түшүндүрмөдө ошондой эле, операция күнү катары төлөөнүн же алдын ала төлөмдүн түшүүсүнүн натыйжасында акчалай эмес активди же милдеттенмени баштапкы таануу күнү саналат. Эгерде Топ бир нече алдын ала төлөм ишке ашырса же кабыл алса, анда операция күнү ар бир төлөм же алдын ала төлөөлөр үчүн өз-өзүнчө аныкталат.

КРМФОнун (IFRIC) 22-стандартынын колдонулушу Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Алтын

Бул жерде чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана Улуттук банктын сактоо жайындагы good delivery статусуна ээ алтын куйма түрүндөгү баалуу металл (алтын) чагылдырылган. Алтын консолидацияланган финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Баалуу металлдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто, капитал эсептериндеги чогуу алгандагы башка кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү өздөштүрүлгөн пайда же чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто эске алынат.

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Топтун тиешелүү функционалдык валютасына операциялар ишке ашырылган күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, эффективдүү пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизациялык нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизациялык нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма, капиталдын курамындагы чогуу алгандагы башка киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар отчетунда, чогуу алгандагы башка кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам пайда же чыгым түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат.

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Алмашуу курстары

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча консолидацияланган финансылык отчетторду даярдоодо Топ тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
- Сом/АКШ доллары	69,8500	68,8395
- Сом/евро	80,0446	82,5936
- Сом/Атайы карыз алышуу укугу	96,8578	97,9656
- Сом/канада доллары	51,3226	55,0152
- Сом/австралия доллары	49,2512	53,8477
- Сом/англия фунт стерлинги	88,3742	93,1320
- Сом/кытай юаны	10,1489	10,5900
- Сом/норвегия кронасы	7,9915	8,3854
- Сом/алтындын трой унциясы	89 338,15	89 250,41

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттар жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, банктардагы бош калдыктарды («ностро» түрүндөгү эсептерди) камтыйт.

(г) Консолидациялоо принциптери

Бул консолидацияланган финансылык отчетто Улуттук банктын, ошондой эле Улуттук банк жана анын туунду компаниялары тарабынан контролдукка алынган компаниялардын отчету камтылган. Төмөнкү учурларда компания контролдукка алынган катары саналат, эгерде Улуттук банк:

- инвестиция объекти – компанияга карата жогору ыйгарым укуктарга ээ болсо;
- инвестиция объекти – компаниянын иш жыйынтыгынын өзгөрүүсү боюнча укуктарга ээ болсо/тобокелдиктерди четтетсе; жана
- өзгөрүлмө жыйынтык өлчөмүнө таасир этүү максатында инвестиция объекти – компанияга карата контролдоо боюнча ыйгарым укуктарынан пайдаланса.

Эгерде фактылар жана жагдайлар жогоруда келтирилген үч контролдоо элементтеринин биринде же бир нечесинде өзгөрүү жүргөндүгүн тастыктаса Улуттук банк инвестиция объекти контролдукка алынгандыгына баа берет.

Туунду компанияны консолидациялоо Улуттук банк аны контролдукка алган учурдан тартып башталат жана аны контролдоо укугу жокко чыгарылган учурдан тартып токтотулат. Атап айтканда, жыл ичинде ээ болгон же сатылган туунду компаниянын кирешелери жана чыгашалары Улуттук банк туунду компанияны контролдукка алган учурдан башталат жана контролдоо милдети аяктаган күнгө чейин түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жана башка чогуу алгандагы киреше жөнүндө консолидацияланган отчетко камтылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Консолидациялоо принциптери, уландысы

Пайда же чыгым жана чогуу алгандагы башка кирешенин ар бир компоненти Улуттук банк менен контролдукка алынбаган үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт. Туунду компаниялардын жалпы чогуу алгандагы кирешеси контролдукка алынбаган үлүштөр боюнча терс калдыктын келип чыгышына карабастан, Улуттук банк менен контролдукка алынбаган үлүштүн ортосунда бөлүштүрүлөт.

Контролдукка алынбаган катышуу үлүшү. Контролдукка алынбаган үлүштөр пайданын же чыгымдын, ошондой эле түздөн-түз же кыйыр түрдө Улуттук банкка таандык болбогон туунду компаниялардын таза активдеринин үлүшүн түшүндүрөт.

Контролдукка алынбаган үлүштөр түшкөн пайда же кеткен чыгым жөнүндө консолидацияланган отчетто – өзүнчө, ал эми финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто – өздүк капиталдын курамында, башкы уюмдун акционердик капиталынан өзүнчө сунушталат.

(д) Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр

Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр сатып алуу методу боюнча эсепке алынат. Бизнести бириктирүүдө төлөнүүчү сый акы адилет нарк боюнча бааланат, ал Топ тарабынан берилген активдерди (1) сатып алуу күнүнө карата адилет нарк, сатылып алынган компаниянын мурдагы ээлери алдында Топтун өзүнө алган милдеттенмелеринин (2), ошондой эле бизнести контролдоо укугуна ээ болуунун ордуна Топ тарабынан чыгарылган үлүштүк баалуу кагаздардын суммасы катары эсептелет. Буга байланыштуу бардык чыгашалар, эрежедегидей эле, келип чыккан учурда пайдада же чыгымда чагылдырылат.

Төмөнкүлөрдү эске албаганда, идентификацияланган сатылып алынган активдер жана кабыл алынган милдеттенмелер сатып алуу күнүнө карата адилет наркы боюнча таанылат:

- калтырылган салык активдери жана милдеттенмелер ФОЭСтин (IAS) «Пайда салыгы» деген 12-стандартына ылайык таанылат;
- сатылып алынган бизнестин акцияларына негизделген төлөөлөр боюнча келишимдерине же Топтун акцияларга негизделген төлөөлөр боюнча сатылып алынган бизнестин ушундай төлөөлөр боюнча келишимдеринин ордуна түзүлгөн келишимдерине байланыштуу милдеттери же үлүштүк баалуу кагаздары сатып алуу күнүнө карата ФОЭСтин (IFRS) «Акцияларга негизделген төлөөлөр» деген 2-стандартына ылайык бааланат; жана
- ФОЭСтин (IFRS) «Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдери, жана токтотулган иш» деп аталган 5-стандартына ылайык сатуу үчүн каралган катары классификацияланган активдер (же колдонуудан калган активдер) ФОЭСтин (IFRS) 5-стандартына ылайык бааланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдөр, уландысы

Гудвил сатып алуу наркынын, сатып алынган компанияда контролдукка алынбаган үлүшүнүн наркынын жана сатып алынган компаниянын капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгер болгон болсо) адилет наркынын сатып алуу күнүнө карата анын таза идентификацияланган активдеринин жана милдеттенмелеринин өлчөмүнөн артышы катары эсептелет. Эгерде кайра баалоодон кийин сатып алынган таза активдердин сатып алуу күнүндөгү таза наркы берилген сый акынын суммасынан, сатып алынган компаниядагы контролдукка алынбаган үлүшүнүн наркынан жана сатып алынган компаниянын капиталында мурда сатып алуучуга таандык болгон үлүштүн (эгер болгон болсо) адилет наркынан ашса, анда бул ашкан сумма ээлик кылуу үлүшүн адилет наркынан төмөн баада сатып алуудан түшкөн киреше катары пайдага кошулат.

Менчик үлүшүн жана аларга ээлик кылуучуларга уюм жоюлган учурда анын таза активдеринин пропорционалдуу үлүшүнө укук берген контролдукка алынбаган үлүшү алгач адилет наркы боюнча же сатылып алынган бизнестин идентификацияланган таза активдеринин таанылган наркында контролдукка алынбаган үлүшүнүн пропорционалдуу бөлүгүнүн өлчөмүндө бааланышы мүмкүн. Баалоо ыкмасы ар бир бүтүм үчүн өзүнчө тандалат. Контролдукка алынбаган катышуу үлүшүнүн башка түрлөрү адилет наркы боюнча же колдонууга боло турган учурларда ФОЭСтин башка стандарттарында аныкталган методдун негизинде бааланат.

Бизнести баскыч менен бириктирген учурда Топтун сатып алынган компаниянын капиталындагы буга чейинки үлүшү контролдукка ээ болгон күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат, ал эми келип чыккан айырма пайдада же чыгымда чагылдырылат. Контролдукка ээ болгон күнгө чейин сатып алынган компаниянын капиталындагы буга чейинки үлүшүнө чогуу алгандагы башка кирешеде эсепке алынган кайра баалоо суммасы, эгер бул ыкма үлүштүн колдонуудан калышында колдонууга тийиш болгон болсо, пайдага же чыгымга кайра классификацияланат.

(е) Финансылык инструменттер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер, Топ тиешелүү финансылык инструментке карата келишим боюнча бир тарап болуп саналган учурда, Топтун финансылык абалы жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылат. Топ бүтүм келишилген күн боюнча финансылык активдерди жана милдеттенмелерди сатып алуунун жана сатып өткөрүүнүн утурумдук мүнөзүн чагылдырат.

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү

Финансылык активдер төмөнкүдөй категорияларга классификацияланат: пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланууучу; төлөөгө чейин кармалып туруучу; сатуу үчүн колдо болгондор; ошондой эле кредиттер жана дебитордук карыз. Финансылык активдерди тигил же бул класска чегерүү аларды эсепке кабыл алуу учурунда ишке ашырылып, алардын өзгөчөлүктөрүнө жана сатып алуу максаттарына көз каранды болгон.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык инструменттер, уландысы

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер төмөнкүдөй финансылык активдерди же милдеттенмелерди түшүндүрөт:

- жакынкы келечекте, негизинен, сатуу же кайра сатып алуу максатында алынган же келип чыккан;
- биргеликте жөнгө салынган, идентификациялануучу финансылык инструменттердин портфелинин бөлүгү болуп саналган жана алар боюнча буга чейин кыска мөөнөттүү келечекте пайда алынгандыгы тууралуу далилдер бар;
- туунду инструменттер болуп саналышкан (хеджирлөө инструменттери катары түзүлгөн жана колдонулган, туунду финансылык инструменттерди эске албаганда); же болбосо
- баштапкы таануу учурунда адилет наркы боюнча баалангандар категориясына киргизилген болуп саналган, ал боюнча өзгөрүүлөр мезгил ичиндеги пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылган.

Топ финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди төмөнкү шарттардын бири аткарылган шартта, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясына классификациялайт:

- активдерди жана милдеттенмелерди тескөө, аларды баалоо жана ички отчеттордо чагылдыруу адилет наркынын негизинде жүзөгө ашырылган;
- бул ыкма бухгалтердик эсепте дале болсо орун алып турушу ыктымал болгон дал келбестикти толугу менен же олуттуу түрдө четтеткен; же
- актив же милдеттенме акча каражаттарынын агымын олуттуу өзгөрткөн туунду финансылык инструментти камтыган, бул жок учурда акча каражаттарынын агымдары келишим боюнча күтүлмөк.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер кайра баалоону пайдада же чыгымда чагылдыруу менен адилет наркы боюнча көрсөтүлгөн. Топ бул инструменттерди ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонгондон кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча эсепке алуусун улантат.

Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер, уюштурулган рынокто жүгүртүлбөгөн, белгиленген же аныкталган төлөмдөр менен башка дебитордук карыз, банктардагы каражаттар жана башка финансылык активдер «кредиттер жана дебитордук карыз» катары классификацияланган. Кредиттер жана дебитордук карыз, наркынын түшүүсүн алып салуу менен эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу аркылуу амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынган. Пайыздык кирешеси анчалык эмес болуп саналган кыска мөөнөттүү дебитордук карызды эске албаганда, пайыздык киреше эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен таанылган. Топ бул инструменттерди ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонгондон кийин амортизацияланган наркы боюнча эсепке алуусун улантат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык инструменттер, уландысы

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Төлөөгө чейин кармалып турууучу категориясындагы финансылык активдер төлөмдөрү белгиленген же аныкталган жана төлөө мөөнөтү белгиленген туунду эмес финансылык активдерди түшүндүрөт, төмөнкүлөрдү эске албаганда Топ буларды төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин кармап турууга ниеттенген жана жөндөмдүү болгон:

- Топ баштапкы таанууда пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясына классификациялаган;
- Топ сатуу үчүн колдо болгондор категориясына аныктаган; же болбосо
- Кредиттердин жана дебитордук карыздын аныктамасына дал келген.

Төлөөгө чейин кармалып турууучу категориясындагы финансылык активдер наркынын түшүүсүн алып салуу менен эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу аркылуу амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынган. Пайыздык киреше эффективдүү пайыздык ченди колдонуу аркылуу таанылган. Топ бул инструменттерди ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонгондон кийин амортизацияланган наркы боюнча эсепке алуусун улантат.

Сатуу үчүн колдо болгондор категориясындагы финансылык активдер сатуу үчүн колдо болгондор катары аныкталган же (а) кредиттер жана дебитордук карыз, (б) төлөөгө чейин кармалып турууучу категориясындагы финансылык активдер, (в) пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер катары классификацияланбаган туунду эмес финансылык активдерди түшүндүрөт.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык милдеттенмелерди жана адилет наркы боюнча чагылдырылган финансылык активди которуу таанууну токтотуу критерийлерине жооп бербеген учурда келип чыккан финансылык милдеттерди эске албаганда, бардык финансылык милдеттенмелер амортизацияланган наркы боюнча бааланган.

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты аркылуу төмөнкүлөргө карата жаңы талаптар киргизилген:

1. финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди классификациялоого жана баа берүүгө;
2. финансылык активдердин наркын түшүрүүгө; жана
3. хеджирлөөнүн жалпы эсепке алынышына.

Жаңы талаптар жана Топтун консолидацияланган финансылык отчетуна алардын таасири жөнүндө толук маалымат төмөндөгү тиешелүү бөлүктөрдө чагылдырылган.

2018-жылдын 1-январынан тартып, ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонула баштагандыгына байланыштуу, эсепте таанылган, ФОЭСтин 9-стандартында колдонулуучу бардык финансылык активдер баштапкы таанылышынан кийин Топтун финансылык активдерди тескөө үчүн бизнес-моделине жана келишимдерде каралган акча агымдарынын мүнөздөмөлөрүнө ылайык амортизацияланган же адилет наркы боюнча бааланууга тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Атап айтканда:

- Бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу, карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдү гана өзүнө камтыган, келишимде каралган акча агымдарын алуу анын максаты болуп саналган карыздык инструменттер баштапкы таанылгандан кийин амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу, карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдү гана өзүнө камтыган, келишимде каралган акча агымдарын алуу сыяктуу эле, тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу дагы анын максаты болуп саналган карыздык инструменттер баштапкы таанылгандан кийин чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Башка бардык карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатуу үчүн арналган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге инвестициялар баштапкы таанылышынан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Келишимде каралган акча каражаттарынын агымын алуу үчүн активди кармап туруучу бизнес-моделде болжолдонгондой, финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттердин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттарынын агымын ишке ашыруу максатында жүзөгө ашырылат. Бул бизнес-моделдин алкагында финансылык активди төлөөгө чейин кармап турууга артыкчылык берилет, бирок мөөнөтүнөн мурда сатып өткөрүүгө тыюу салынбайт.

Амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттеги алтын (6-түшүндүрмө);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык институттардагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары (7-түшүндүрмө);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүндүрмө);
- кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер (9-түшүндүрмө);
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары, анын ичинде мамлекеттик казына векселдери жана облигациялар (12-түшүндүрмө); жана
- дебитордук карыз (15-түшүндүрмө).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттардагы «ностро» эсептери (7-түшүндүрмө);
- мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге инвестициялар, ошондой эле эл аралык финансылык институттардын карыздык милдеттенмелери (11-түшүндүрмө),

Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатуу үчүн арналган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге инвестициялар баштапкы таанылышынан кийин пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таанууда Топ ар бир өзүнчө учурда жокко чыгарылбай турган тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Топ өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн, бул инвестициялар соода үчүн арналбаган жана ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонула турган бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган шарттуу сый акы болуп саналбаган учурда, чогуу алгандагы башка кирешенин курамында көрсөтүү жөнүндө кайтарылып алынгыс чечим кабыл алууга укуктуу; мындан тышкары
- Топ, эгерде карыздык инструмент амортизацияланган наркы боюнча таануу же чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар критерийине да келсе, карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясына киргизүү тууралуу чечим кабыл ала алат, мында эсепке алууда дал келбестикти четтетүү же олуттуу азайтуу шарт («адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы»).

Баштапкы таануудан кийин амортизацияланган наркы же чогуу алгандагы киреше аркылуу адилет наркы боюнча баалана турган карыздык инструменттердин баасы түшүрүлүүгө тийиш.

Амортизацияланган нарк боюнча финансылык активдер баштапкы баалоодон кийин баасын түшүрүүдөн чыгымды алып салуу менен эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу аркылуу бааланат. Чогуу алгандагы киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деген 13-стандартына ылайык («ФОЭС (IFRS) 13») аныкталат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгым түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө отчетто таанылат, ал эми чогуу алгандагы киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн мурда капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгым пайданын же чыгымдын курамына которулган учурда, активди таануу токтотулган учурга чейин чогуу алгандагы башка кирешенин курамында чагылдырылат.

Сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер келип чыккан учурда эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Кайра классификациялоо. Топ тиги же бул финансылык активдерди ага ылайык кармап турган бизнес-модель өзгөргөн учурда, мындай активдер кайра классификацияланат. Жаңы категория боюнча классификациялоого жана баалоого карата талаптар Топтун финансылык активдеринин кайра классификацияланышын шарттаган бизнес-моделде өзгөрүүлөр келип чыккандан кийинки биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат. Келишимде каралган акча агымдарындагы өзгөрүүлөр төмөндө келтирилген, эсепке алуу саясатына ылайык талдап-иликтенет (Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу).

(iii) Таанууну токтотуу

Топ финансылык активди таанууну, келишимде каралган ошол финансылык актив боюнча акча каражаттарынын агымына укугу токтотулган шартта же анда башка тарапка ошол финансылык активге менчик укугуна байланыштуу дээрлик бардык тобокелдиктер жана пайдалар өткөрүлүп берилген же Топ анда ошол финансылык активге менчикке укукка байланыштуу бардык тобокелдиктердин жана пайдалардын олуттуу бөлүгүн өткөрүп бербеген, сактап калбаган, ошондой эле ошол финансылык активге контролдукту да сактап кала албаган бүтүмдөрдү жүзөгө ашыруунун натыйжасында ал финансылык активди өткөрүп берген учурда гана токтотот. Аларга карата таанууну токтотуу үчүн бардык талаптар сакталган, Топ тарабынан түзүлгөн же анда сакталып калган өткөрүлүп берилген финансылык активдерге катышуунун кандай болбосун үлүшү, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто өзүнчө актив же милдеттенме катары таанылат. Улуттук банк ал боюнча келишимдик милдеттенмелер аткарылып, жокко чыгарылып же токтотулган шартта, финансылык милдеттенмени таанууну токтотот.

Эгерде Топ анын шарттарына ылайык финансылык абал жөнүндө отчетто таанылган активдерди өткөрүп берген бүтүмдөргө келишсе, бирок мында өткөрүлүп берилген активдерге менчикке укуктан улам келип чыккан тобокелдиктердин жана пайданын бардыгын же алардын бөлүгүн өзүндө сактап калган болсо, Топ өткөрүлүп берилген активдерди таанууну токтотпойт. Топ анын шарттарына ылайык, финансылык активге менчикке укуктан келип чыккан дээрлик бардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө сактап кала албаган, өткөрүп бере да албаган бүтүмдөргө келишүүдө Топ ошол активге контролдукту жоготкон болсо, мындай активди таануу токтотулат.

Эгерде, активди өткөрүп берүүдө Топ ага контролдукту өзүндө сактап калса, ал ошол активге канчалык деңгээлде катышкан болсо, ошол деңгээлде активди таанууну улантат. Мында ал, Топтун анын наркынын өзгөрүүсүнө дуушарлануусу деңгээли катары аныкталат.

Эгерде Топ, өзүнүн карыздык милдеттенмелерин сатып алса, анда алар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчеттон алынып салынат, мында милдеттенменин балансттык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруп берүүнүн ортосундагы айырма мөөнөтүнөн мурда төлөнгөн милдеттенмеден алынган пайданын же чыгымдын курамына кошулат.

МАЗМУНУ

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(e) Финансылык инструменттер, уландысы

(iii) Таанууну токтотуу, уландысы

Топ өндүрүп алуу мүмкүн эмес деп таанылган активдерди эсептен алып салат.

Топ финансылык милдеттенмелерди таанууну алар төлөнгөн, жокко чыгарылган же алар боюнча талаптын мөөнөтү бүткөн учурда гана токтотот. Таануу токтотулган финансылык милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун толтуруунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

Топ менен кредитордун ортосунда кыйла айырмаланган шарттарда ишке ашырылган карыздык инструменттерди алмашуу баштапкы финансылык милдеттенменин ордун жабуу жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Топ учурдагы финансылык милдеттенменин же анын бөлүгүнүн шарттарынын олуттуу өзгөрүшүн баштапкы финансылык милдеттенменин ордун жабуу жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Баштапкы эффективдүү пайыздык чен боюнча дисконттолгон, алынган комиссиялык сый акыны алып салуу менен комиссиялык сый акы төлөмдөрүн кошо алганда, жаңы шарттарга ылайык акча агымдарынын дисконттолгон келтирилген наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын дисконттолгон келтирилген наркынан кеминде 10% айырмаланган болсо, Топ милдеттенмелердин шарты да кыйла айырмаланат деген жол берүүлөргө таянат.

Эгерде модификациялоо олуттуу болуп саналбаса, (1) анда милдеттенменин модификациялоого чейинки баланстык наркы; жана (2) акча агымдарынын модификациялоодон кийинки келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка кирешелердин жана чыгашалардын курамында модификациялоодон түшкөн киреше же чыгаша катары пайдаларда же чыгымдарда таанылууга тийиш.

(iv) Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтара сатуу келишимдери боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтара сатып алуу келишимдери боюнча төлөөгө каралган эсептер

Топ өз иш процессинде сатуу жана кайра сатып алуу жөнүндө келишим (мындан ары- «РЕПО келишимдери»), ошондой эле финансылык активдерди сатып алуу жана кайра сатуу жөнүндө келишим (мындан ары – РЕПО кайра сатып алуу келишимдери) түзөт. РЕПО жана кайтарым РЕПО операциялары Топ тарабынан ликвиддүүлүктү тескөө каражаттарынын бири катары колдонулат.

РЕПО бүтүмдөрү – бул, келечекте алынган акчалай же башка сый акыга жана топтолгон пайыздарга эквиваленттүү суммада финансылык активдерди кайра сатып алуу боюнча милдеттенмелер менен финансылык активди башка бир тарапка акчалай же башка сый акынын ордуна өткөрүп берүү тууралуу келишим. РЕПО келишимдери боюнча операциялар эсепте каржылоо операциялары катары чагылдырылат. РЕПО келишимдери боюнча сатылган финансылык активдер консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырыла бермекчи, ал эми мындай келишимдер боюнча алынган каражаттар актив түрүндө күрөө менен камсыздалган, алынган депозит катары банктардагы депозитардык инструменттердин курамында чагылдырылат.

РЕПО кайра сатып алуу келишимдери боюнча ээ болгон активдер баалуу кагаздар же башка активдер түрүндө күрөө менен камсыздалган, депозитте жайгаштырылган каражат катары консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат жана банктардагы каражаттар жана/ же берилген кредиттер катары классификацияланат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Финансылык инструменттер, уландысы

(iv) Баалуу кагаздарды сатып алуу жана кайтара сатуу келишимдери боюнча алууга каралган эсептер жана баалуу кагаздарды сатуу жана кайтара сатып алуу келишимдери боюнча төлөөгө каралган эсептер, уландысы

Топ баалуу кагаздар боюнча РЕПО келишимдерин жана баалуу кагаздар менен насыя бүтүмдөрүн түзөт, алар боюнча камсыздоо алат же рыноктук тажрыйбага ылайык аларды өткөрүп берет. Кайтарым сатып алуу операциясынын стандарттык шарттарына ылайык Кыргыз Республикасында жана КМШнын башка өлкөлөрүндө камсыздоону алуучу сатуу укугуна же бүтүм боюнча эсептешүүдө эквиваленттүү баалуу кагаздарды кайтаруу шарттарынан улам камсыздоону кайра күрөөгө коюу укугуна ээ.

Баалуу кагаздардын контрагенттерге өткөрүлүп берилиши менчик укугу менен байланыштуу пайда же тобокелдик өткөрүлүп берилген учурда гана финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылат.

(v) Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер туунду финансылык инструменттерди түшүндүрөт жана өзүнө пайыздык своптору, валюталык-пайыздык своптору жана кредиттик-дефолттук своптору камтыйт. Туунду финансылык инструменттер алгач инструмент түзүлгөн күнгө карата адилет наркы боюнча баалана, андан кийин ар бир отчеттук күнгө карата адилет наркы боюнча кайра бааланат.

Пайданын/чыгымдын натыйжасында келип чыккандарды пайдага же чыгымга дароо чегеришет.

Оң адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык актив катары таанылат, ошол эле учурда терс адилет наркы менен туунду финансылык инструменттер финансылык милдеттенме катары таанылат.

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү

(i) Финансылык активдердин 2018-жылдын 1-январына чейин баасынын түшүүсү

Амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер кредиттерден жана башка дебитордук карыздардан жана төлөөгө чейин кармалып туруучу категориядагы финансылык активдерден турат. Топ баанын түшүүсүн аныктоо максатында, амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдерге баа берүүнү туруктуу негизде ишке ашырып турат. Амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер нарксызданат, ушундан улам келип чыккан чыгым, кредитти же дебитордук карызды баштапкы таанудан кийинки бир же бир нече окуялардын натыйжасында баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдери орун алса жана ошол жагдайлар (же окуя) кредит боюнча акча каражаттарынын болжолдонуп жаткан болочоктогу агымына таасир этип, анын канчалык деңгээлде ишенимдүү экендигине баа берүү мүмкүн болгон шартта гана келип чыгышы ыктымал.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(i) Финансылык активдердин 2018-жылдын 1-январына чейин баасынын түшүүсү, уландысы

Финансылык активдин же активдер тобунун баасынын түшүүсүнө түрткү берген объективдүү себептерге байланыштуу Топко эмитенттин же карыз алуучунун оор финансылык жагдайга кабылгандыгы, дефолтко дуушар болуп же негизги карыз же пайыздар боюнча төлөмдү кечиктиргендиги сыяктуу келишим шарттарын бузууга жол бериши маалым болсо; экономикалык себептерден же келишим шарттарынан улам, ошол карыз алуучу финансылык кыйынчылыкка дуушар болушу себебинен ага Топ тарабынан жеңилдиктер берилген болсо; ошондой эле карыз алуучунун банкрот болушу же башка негизде финансылык жактан өзгөртүлүп түзүлүшү ыктымалдыгы орун алса; финансылык кыйынчылыктардын кесепетинен ошол актив үчүн жигердүү иш алып барган рыноктун жоктугу же аларды баштапкы таануудан кийин финансылык активдер тобу боюнча келечекте түшүүчү акча агымынын суммасынын азайышын тастыктаган маалыматтар орун алса жана алар чыгымга алып келсе, финансылык активдер амортизациялык наркы боюнча чагылдырылат.

Топ алгач өз-өзүнчө олуттуу болуп саналган кредиттер жана дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдеринин бардыгына өзүнчө баа берет жана өз-өзүнчө олуттуу болуп саналбаган кредиттер жана дебитордук карыздар боюнча да өзүнчө же чогуу баа берет. Эгерде Топ, өз-өзүнчө баа берилген кредит же дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдердин олуттуу же жок экендигин аныктаса, кредит кредиттик тобокелдиктин ушундай эле мүнөздөмөсү менен кредиттер жана дебитордук карыздар тобуна кошулат жана ага активдер тобунун курамында баанын түшүүсү көз карашынан жамааттык негизде бааланат. Баанын түшүүсү көз карашынан өз-өзүнчө бааланган, алар боюнча баанын түшүүсүнөн чыгым келип чыгып же ал орун алып турган кредиттер жана дебитордук карыздар баанын түшүүсү көз карашынан жамааттык негизде баа берүүдө камтылбайт.

Кредит жана дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнөн чыгымдын келип чыккандыгы тууралуу объективдүү далилдер орун алган учурда чыгымдын суммасы, кредиттин же дебитордук карыздардын баланстык наркы жана кредит же дебитордук карыздар боюнча баштапкы натыйжалуу пайыздык ченди колдонуу менен дисконттолгон гарантиялардын жана камсыздоолордун орду толтурулуп берилген наркын кошо алганда, акча каражаттарынын келечектеги болжолдонгон агымынын ошол учурга ылайык алынган наркынын ортосундагы айырма катары өлчөнөт. Келишим шарттарына ылайык, акча каражаттарынын агымы жана ошол учурда орун алып турган экономикалык шарттарды чагылдырган колдо болгон тиешелүү маалыматтардын негизинде корректировкаланган чыгымга учуроонун калыптанган тажрыйбасы, акча каражаттарынын болжолдонгон агымын аныктоонун негизи катары кызмат кылат.

Кредит же дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдын суммасын аныктоо үчүн колдо болгон зарыл маалыматтар бир катар учурларда чектелген мүнөздө болуп, учурда түптөлгөн шарттарга жана жагдайларга анчалык дал келбеши мүмкүн. Мындай жагдай, эгерде карыз алуучу финансылык кыйынчылыктарга туш болуп, ал эми мындай карыз алуучулар боюнча маалыматтар көлөмү чектелүү болгон шартта, орун алышы ыктымал. Мындай учурда Топ баанын түшүүсүнөн чыгым суммасын аныктоодо өз иш тажрыйбасына таянат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(i) Финансылык активдердин 2018-жылдын 1-январына чейин баасынын түшүүсү, уландысы

Кредиттердин жана дебитордук карыздардын баасынын түшүүсүнөн келип чыккан бардык чыгымдар, түшкөн пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат, эгерде кийинчерээк орду жабылган нарктын көбөйүүсү баанын түшүүсүнөн чыгым таанылгандан кийинки жагдайларга объективдүү негизде байланыштуу болгон шартта гана калыбына келтирилет.

Кредит боюнча карызды өндүрүп алуу мүмкүн болбогон шартта, кредит баанын түшүүсүнө тиешелүү камдын эсебинен алынып салынат. Мындай кредиттер (жана кредиттердин баасынын түшүүсүнө башка тиешелүү камдар) жетекчилик кредиттер боюнча карызды өндүрүү мүмкүн эмес экендигин аныктап, кредиттер боюнча карызды өндүрүүгө тиешелүү бардык зарыл жол-жоболор аяктагандан кийин гана эсептен алынып салынат.

Сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдердин баасынын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдар, чогуу алгандагы башка кирешенин курамында таанылган, топтолгон чыгымды кайра классификацияланууучу корректировкалоо катары пайданын же чыгымдын курамына которуу аркылуу таанылат. Чогуу алгандагы башка кирешенин курамынан пайда же чыгым курамына кайра классификацияланган топтолгон чыгым, негизги суммаларды жана амортизацияларды кандай болбосун төлөөлөрдү эсептен алып салгандан кийинки сатып алуу наркы менен буга чейин пайда же чыгым курамында таанылган, баанын түшүүсүнөн чыгымды эсептен алып салгандан кийинки учурдагы адилет нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Акчанын убактылуу наркына чегерилген, баанын түшүүсүнө камдын өзгөрүүсү пайыздык кирешенин компоненти катары чагылдырылат.

Сатуу үчүн колдо болгон үлүштүк баалуу кагазга инвестициялардын адилет наркынын олуттуу же ошол баалуу кагаздар боюнча айкын сарптоолордон төмөн наркка чейин узакка созулган төмөндөөсү, баанын түшүүсүнүн объективдүү далилинен болуп саналат.

Эгерде сатуу үчүн колдо болгон, баасы түшкөн үлүштүк баалуу кагаздын адилет наркы кийинчерээк өсүп жана анын көбөйүүсү пайда же чыгым курамында баанын түшүүсүнөн чыгым таанылгандан кийинки жагдайларга объективдүү байланыштуу болсо, баанын түшүүсүнөн чыгым калыбына келтирилип, калыбына келтирилген өлчөм пайда же чыгым курамында таанылат. Бирок, сатуу үчүн колдо болгон, баасы түшкөн үлүштүк баалуу кагаздын адилет наркынын кандай болбосун кийинки калыбына келиши, башка чогуу алгандагы киреше курамында таанылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү

Топ пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттер боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камды тааныйт:

- чет өлкө банктарындагы депозиттеги алтын (6-түшүндүрмө);
- кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-түшүндүрмө);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүндүрмө);
- кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер (9-түшүндүрмө);
- чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (11-түшүндүрмө);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (12-түшүндүрмө);
- башка финансылык активдер (15-түшүндүрмө); жана
- берилген финансылык гарантиялар (29-түшүндүрмө)

Баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо, алар төмөндө өзүнчө каралат) бааланууучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин («биринчи стадия») 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган учурлардын натыйжасында келип чыгат («экинчи стадия» жана «үчүнчү стадия»).

Инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта, аны баштапкы таануудан кийин финансылык инструменттин бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын толук өлчөмүндө бааланууучу камды түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

<u>Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашы.</u> Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган учурда, Топ баанын түшүүсү боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Топ кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда, кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде, бааланууучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата «экинчи стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Топ отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Топ өткөн жылдар үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Топтун болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорун же аракеттерин эске алуусуз алынышы мүмкүн.

<u>Кредиттик нарксыздалган финансылык активдер</u>. Финансылык актив ал боюнча келечектеги акча агымдарынын эсептелишине терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксыздалган болуп саналат. Кредиттик нарксыздалган финансылык активдерге карата «үчүнчү стадиядагы актив» деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

ECL = EAD * LGD * PD, мында

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын жана мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялардын баасынын түшүүсү

Баанын түшүүсүнүн белгилери эл аралык рейтингдик агенттиктердин (Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) рейтингдеринин, Топтун контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берүүчү башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан ашык рейтингдик агенттиктердин классификациялоосу боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Топтун контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- контрагенттин катары менен эки жыл же андан ашык мөөнөт ичинде жылдык таза чыгым тартуусу;
- Топтун төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелердин аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка негативдүү маалыматтар.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик баасынын түшүүсүнүн белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагенттин өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу же андан баш тартуусу;
- милдеттерин аткаруу мөөнөтүнүн 30 күндөн ашык мөөнөткө өтүп кетиши;
- контрагенттин карызды реструктуризациялоо тууралуу талабы;
- контрагентке бир же бир нече агенттиктер тарабынан D/Default, бир бөлүгүнүн/айрымдарынын дефолтко учуроосу (RD/SD) рейтингинин берилиши;
- ишенимдүү булактардан алынган негативдүү башка маалымат, ал контрагенттин Топ менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткарууга мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктарынын индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Ностро-эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген) орточо жылдык калдыкка барабар, ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык институттардагы мөөнөттүү депозиттер жана мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык институттардын карыздык милдеттенмелерине салынган инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма, Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана дефолтко учурабаган инструменттер боюнча рыноктук баалардын негизинде, төмөнкү формула боюнча эсептелет:

LGD =100% - RR

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody’s эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыланат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагентке Moody’s жана S&P агенттиктеринин рейтинги берилбеген болсо, анда Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинги колдонулат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын баасынын түшүүсү

Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 3 (үч) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн дефолт учурундагы жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине, аталган баалуу кагаздардын түрүнө жана анын колдонуудагы мөөнөтү бүткөнгө чейинки мөөнөтүнө дал келүүчү дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттердин баасынын түшүүсү

Кредитти баштапкы таанууда ага дефолтко учуроо тобокелдиги төмөн катары баа берилет, б.а. алар боюнча дефолтко дуушарлануу ыктымалдуулугу 100 пайызга барабар деп аныкталган акыркы инстанциянын кредитин жана Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган көзөмөлдүк системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган банкка ликвиддүүлүгүн колдоо үчүн берилген кредитти кошпогондо, берилген кредит баа түшүүнүн биринчи стадиясына кирет.

Эгерде, банктын же финансылык уюмдун дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун көрсөткүчү отчеттук мезгилде Кыргыз Республикасындагы бүтүндөй банк системасы боюнча акыркы 60 ай ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору банктардын катарына кирсе, анда бул факт карыз алуучу банктын кредиттик тобокелдигинин олуттуу жогорулашы катары бааланат.

Кайра каржылоо жана ликвиддүүлүктү колдоо максатында, кредиттик аукциондор боюнча берилген кредиттин баасынын түшүүсүнүн белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - (\sum_{i=1}^{n} Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)}{EAD}$$, мында

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Кардарларга жана финансылык уюмдарына берилген кредиттердин баасынын түшүүсү

Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттердин баасынын түшүүсү белгиленген же аныкталган төлөмдөрү менен активдерди түшүндүрөт, алар Топтун акча каражаттарын түздөн-түз карыз алуучуларга жана алына турган каражаттарды сатуу ниетин көздөөсүз берүү учурунда келип чыгат.

Белгиленген төлөө мөөнөтү менен Топ тарабынан берилген кредиттер алгач адилет наркы жана бүтүмдөр боюнча сарптоолор боюнча таанылат. Сунушталган каражаттардын адилет наркы кредиттин адилет наркынан айырмаланган шартта, мисалы, кредит рыноктогудан төмөн чен боюнча берилсе, сунушталган каражаттардын адилет наркы менен кредиттин адилет наркынын ортосундагы айырма кредитти баштапкы таануу учурундагы чыгым катары таанылат жана түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто, ошондой эле чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө консолидацияланган отчетто рыноктогудан төмөн чен боюнча жайгаштырылган активдерден чыгым катары камтылат. Кредиттердин балanстык наркына кийинки баа берүү эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен жүргүзүлөт. Төлөө мөөнөтү белгиленбеген кредиттер болжолдонуп жаткан төлөө мөөнөтүнө таянуу аркылуу, эффективдүү пайыздык чен методун пайдалануу менен эсепке алынат.

Кардарларга жана финансылык уюмдарына берилген кредиттер үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр саналат:

- милдеттенмелердин 30 же андан ашык мөөнөткө кечиктирилип аткарылышы;
- отчеттук күнгө карата мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген күндөрдүн саны 30 күндөн аз болгонуна карабастан, акыркы 6 ай ичинде жок дегенде бир жолу 60 күндөн ашык мөөнөтүнөн кечиктирилген учурда;
- 12 айлык PD (дефолт) учурунда салыштырмалуу өзгөрүүлөр. 12 айлык PD (дефолт) учурунда олуттуу өзгөрүү финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугундагы өзгөрүүлөр фактору катары каралат. Бул кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы тууралуу билдирет. Бул критерий Топто кредиттик рейтингдердин ички системасы болгон учурда пайдаланылат;
- финансылык инструментти колдонуу мөөнөтү ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугундагы салыштырмалуу өзгөрүү. Дефолтко (PD) дуушарлануу мөөнөтүнүн кыйла өзгөрүүсү кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулагандыгын билдирет. Бул критерий Топто кредиттик рейтингдердин ички системасы иштеген учурда пайдаланылат;
- кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы акыркы 12 ай ичинде жок дегенде бир жолу 3-стадияга кирген кредиттер үчүн каралат;
- сыноо мөөнөтүндөгү кредиттер. Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы тыштан алынган кредитти же сыноо мөөнөтүндөгү (чындоо мезгилинен кийин) колдонулбаган тышкы кредитти пайдаланган учурда каралат. Мында кредит 30 күндөн ашык мөөнөтүнөн кечиктирилбөөгө же төлөө ыктымалдуулугу төмөн болбоого тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Эгерде, кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашын тастыктаган индикаторлордун бири да болбосо, чыңдоо мезгилинде турган кредиттерди кошпогондо, 2-стадиядан 1-стадияга өткөрүү жүргүзүлөт.

Кредит Топ тарабынан дефолтко дуушарланган катары каралат жана, натыйжада, ал карыз алуучу келишимдик төлөмдөрүн 90 күндөн ашык мөөнөткө кечиктирген учурда күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн 3-стадияга (кредиттик баасы түшкөн кредиттер) киргизилет.

Топ күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды 3-стадиядагы жекече маанилүү кредиттер үчүн өзүнчө эсептейт. Топ алар үчүн күтүлүүчү кредиттик чыгымдары индивидуалдуу негизде эсептелбеген кредиттерди төмөнкүдөй топтомунун негизинде чакан портфелдерге бириктирет:

- кредиттин түрү (мисалы, корпоративдик, ипотекалык, кредиттик карта, керектөө кредити, ж.б.);
- кардардын түрү (мисалы, жеке адам же юридикалык жак же тармактык түрү)
- күрөөнүн түрү (мисалы, мүлк, депозиттер жана акча каражаттары, ж.б.);
- валюта;
- башкалар.

Кардардын төлөөгө жөндөмдүүлүгүнө баа берүү катары, Топ төлөө ыктымалдуулугу төмөн экендигин көрсөткөн ар башка учурларды да карайт. Мындай жагдайлар орун алган учурда, Топ бул жагдайдан улам, кардарды дефолтко учураган катары саноого жана, натыйжада, күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн 3-стадия катары баалоого, же 2-стадияны ылайыктуу катары эсептөөгө боло тургандыгын же болбой тургандыгын кылдат карап чыгат. Мындай жагдайлар төмөнкүлөрдү камтыйт:

- сот процесси, аткаруу же карызды өндүрүү максатында аткарууга мажбурлоо;
- карыз алуучунун лицензиясын кайтарып алуу;
- карыз алуучу байланыштуу карыз алуучу болуп саналат, жана негизги карыз алуучу дефолтко дуушарланган;
- бир эле активдин бир нече жолу реструктуризацияланышы;
- карыз алуучунун келечекте туруктуу жана жетиштүү акча агымдарын топтоо жөндөмдүүлүгү боюнча негиздүү кооптонуулар;
- карызды тейлөөнүн ордун жабуу коэффициенти карыз туруктуу эмес экендигин көрсөтөт;
- негизги кардарды же ижарачыны жоготуу;
- кардардын банкрот болушу;
- кардардын төлөөгө жөндөмдүүлүгүнүн төмөндөшүнүн натыйжасында реструктуризациялоо;
- кредиттик уюм же консорциумдун лидери банкрот/төлөөгө жөндөмсүз катары жарыялоо процессин баштайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Топтун саясатына ылайык кредит «чыңдалган» катары эсептелинип, мындан улам 3-стадиядан кайра классификацияланат, эгерде индикаторлордун бири да кеминде үч ай катары колдонулбаган болсо. Чыңдалуудан кийин активди 2 же 1-стадияга классификациялоо чечими чыңдоо учурунда кардардын кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнө жаңыртылган баа берүүдөн жана бул баштапкы таанууга салыштырмалуу кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшү жөнүндө тастыктагандыгынан көз каранды. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар максаттары үчүн Топтун «чыңдоо» боюнча критерийи реструктуризацияланган иштебеген активдерге карата 12 айлык талаптарга караганда анча так эмес болуп саналат.

Топ кээ бир учурда карыз алуучунун финансылык кыйынчылыктарына жооп катары кредиттердин баштапкы шарттарын жеңилдетүүгө же өзгөртүүгө шарт түзүп, бар болгон күрөөлүк камсыздоону сатып өткөрүү боюнча чараларды көрбөйт. Топ карыз алуучунун финансылык кыйынчылыктары келип чыккан же күтүлүп жаткан учурда кредиттин реструктуризацияланышын же анын модификациясын карап чыгат. Эгерде карыз алуучунун финансылык абалы алгылыктуу болсо, Топ мындай аракеттерге бармак эмес. Финансылык кыйынчылыктардын индикаторлору өзүнө милдеттенмелердин аткарылбашын же кредиттик тобокелдикти тескөө департаменти тарабынан идентификацияланган олуттуу проблемаларды камтыйт. Кайра карап чыгуу өзүнө төлөө тууралуу макулдашуулардын мөөнөтүнүн узартылышын жана кредиттөөнүн жаңы шарттарын макулдашууну камтыйт. Шарттарды кайра карап чыккандан кийин кайсы болбосун баанын түшүүсү шарттар өзгөрүлгөнгө чейин эсептелинген баштапкы эффективдүү пайыздык ченди пайдалануу менен бааланат. Топтун саясаты келечектеги төлөмдөр мурдагыдай эле жүргүзүлөрүн камсыз кылуу үчүн реструктуризацияланган кредиттердин мониторингинде каралган.

Таанууну токтотуу жөнүндө чечим жана 2-стадия жана 3-стадия ортосундагы классификация ар бир айкын учурда аныкталат.

Топ «чыңдоо» мезгилин реструктуризациялоодон кийин 12 айлык мезгил катары аныктайт, ал реструктуризацияланган иштебеген кредиттер үчүн колдонулат. Финансылык кыйынчылыктарды реструктуризациялоодон кийин дароо аныктоо мүмкүн болбогон фактыны эске алганда, кредиттин натыйжалуу чыңдалышын аныктоо үчүн «чыңдоо» мезгилин колдонуу зарыл. Бардык мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген колдонулбаган кредиттер кредиттин орду жабылгандыгына карабастан (мөөнөтү өткөрүлбөгөн күндөр ж.б.), реструктуризациялоо күнүнөн кийин 3-стадияда калууга тийиш.

Топ сыноо мөөнөтүн «чыңдоо» мезгилинен кийин 24 айлык мезгил катары аныктайт, ал тобокелдикке дуушарланган реструктуризацияланган кредиттерге карата (кайсы болбосун жеңилдик берилген мезгилди кошпогондо) колдонулат. Актив тобокелдикке дуушарланган катары классификациялангандан кийин ушундай абалда кеминде 24 айлык сыноо мөөнөтү бою кала берет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Кредит кайра классификацияланышы жана чыңдалышы үчүн, кардар төмөнкү критерийлерге ылайык келүүгө тийиш:

- анын акча агымдарын топтоо булактары иштеп жаткан катары каралууга тийиш;
- реструктуризацияланган күндөн тартып эки жылдык мөөнөттөгү минималдуу сыноо мөөнөтүнүн өтүшү;
- жок дегенде сыноо мөөнөтүнүн жарымынын ичинде өз учурунда төлөнүүчү утурумдук төлөмдөр;
- кардардын контракттык милдеттенмелери боюнча 30 күндөн ашык мөөнөткө кечиктирип төлөөсү болбоого тийиш.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу карыз алуучу финансылык милдеттенмелерин кийинки 12 ай ичинде же калган мөөнөт ичинде аткарбай калышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт.

Бүтүндөй мөөнөткө дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу өтүп жаткан 12 ай ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугуна карата төлөө мөөнөтүн колдонуу аркылуу эсептелген. Төлөө таржымалы кредиттерди колдонуу мөөнөтү ичинде портфелдердин көлөмү баштапкы таануу учурунан тартып мурдагыдай эле көбөйүп жаткандыгын көрсөтөт. Төлөө таржымалы өткөн мезгилдердеги байкоолорго негизделген жана ал портфелдин жана кредиттик рейтингдин диапазонунун чегиндеги бардык активдер үчүн бирдей болуп саналат. Бул мурдагы талдап-иликтөө менен тастыкталат.

Дефолт учурундагы (LGD) жоготуулар дефолттон кийин калыбына келтирүүгө таасирин тийгизүүчү факторлордун негизинде аныкталат. Алар кредиттин түрүнө жараша болот:

- Камсыздалган кредиттер үчүн, алар биринчи кезекте, камсыз кылуунун түрүнө жана анын болжолдонгон наркына, мажбурлап сатуудан улам рыноктук/баланстык наркына карата мурдагы дисконтторуна, алып салууга чейинки убакытка жана калыбына келтирүү боюнча байкалган сарптоолорго негизделген;
- Камсыздалбаган кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар адатта 100% деңгээлинде белгиленет.

Тобокелдик алдындагы сумма (EAD) карыздын негизги суммасын жана пайыздарды төлөөнү кошо алганда, тобокелдик деңгээлинин отчеттук күндөн кийин күтүлүп жаткан өзгөрүүлөрүн эске алуу менен, келечектеги дефолтко учуроо күнүнө карата тобокелдикке баа берүүнү түшүндүрөт.

Финансылык гарантия боюнча келишимдер

Финансылык гарантия боюнча келишим – бул, карыз алуучу карыздык инструменттин шарттарына ылайык төлөмдөрдү өз учурунда жүргүзбөгөндүгүнө байланыштуу, гарантия ээси тарткан чыгымдардын ордун жабуу үчүн, эмитентти белгилүү бир төлөмдөрдү жүргүзүүгө милдеттендирүүчү келишим.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Топ тарабынан түзүлгөн финансылык гарантия келишимдери боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, ал эми жыйынтыгында (эгерде, жетекчилик аларды пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясына киргизбесе) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдарга баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган топтолгон кирешени (зарылчылыгына жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификацияланбаган финансылык гарантия боюнча келишимдер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Топ кандайдыр бир финансылык гарантия боюнча келишимдерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялаган эмес.

Кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер

Кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер алгач адилет наркы боюнча бааланат, андан кийин (эгерде, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификацияланбаса) төмөнкү өлчөмдөрдүн көбүрөөгү боюнча чагылдырылат:

- ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык аныкталган чыгымдарга баалануучу камдын суммасы; жана
- Топтун түшкөн акчаны таануу боюнча саясатына ылайык таанылган топтолгон кирешени (зарылчылыгына жараша) эсептен чыгаруу менен баштапкы таанылган сумма.

Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификацияланбаган, кредиттерди рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча милдеттенмелер финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто баалануучу милдеттенмелер катары берилет, ал эми кайра баалоонун натыйжалары түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто башка кирешелердин курамында чагылдырылат.

Топ насыяларды рыноктогудан төмөн чен менен сунуштоо боюнча кандайдыр-бир милдеттенмелерди пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификациялаган эмес.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(ж) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(iii) Финансылык абал тууралуу отчетто күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу камды көрсөтүү

Күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто төмөнкүчө көрсөтүлөт:

- Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң баланстык наркынан алып салынган катары;
- Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясындагы карыздык инструменттер үчүн: бааланууучу кам финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто таанылбайт, анткени, баланстык наркы адилет наркы боюнча бааланат. Мында күтүлгүүчү кредиттик чыгымдар боюнча бааланууучу кам инвестицияларды кайра баалоо фондунун курамында кайра баалоо суммасына киргизилет;
- Кредиттерди сунуштоо жана финансылык гарантия боюнча келишимдер боюнча милдеттенмелер үчүн: бааланууучу милдеттенме катары; ошондой эле
- Эгерде, кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмеде пайдаланылган компонент сыяктуу эле, пайдаланылбаган компонент да камтылса, жана Топ пайдаланылбаган компонент үчүн күтүлгүүчү кредиттик чыгымдарды пайдаланылган компонент үчүн чыгымдардан өзүнчө бөлүп аныктай албаса, анда Топ отчетто эки компонент үчүн чогуу алынган бааланууучу камды көрсөтөт. Чогуу алгандагы сумма пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан алып салуу катары берилет. Бааланууучу камдын өлчөмүнүн пайдаланылган компоненттин дүң баланстык наркынан кандай гана болбосун көбөйүшү бааланууучу милдеттенме катары көрсөтүлөт.

(iv) Финансылык эмес активдердин баасынын түшүүсү

Калтырылган салыктардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер, баанын түшүүсү белгилерин аныктоо көз карашынан, ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркынан болуп, сатуу боюнча чыгашаларды жана пайдалануудан алынган баалуулуктарды эсептен алып салгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоо учурунда, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттарынын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттарынын агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун баланстык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашкан болсо, баанын түшүүсүнөн чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин баасынын түшүүсүнөн келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылып, эгерде орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн. Активдин баасынын түшүүсүнөн кандай болбосун чыгым калыбына келтирилүүгө тийиш, бирок анын шартында активдин баланстык наркы баанын түшүүсүнөн чыгым финансылык отчетто чагылдырылбай калышынан улам келип чыккан ошондой эле баланстык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилет (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(з) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объекттери топтолгон амортизацияны жана баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдарды алып салуу менен айкын сарптоолор боюнча консолидацияланган финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объекттери ар башка пайдалануу мөөнөткө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалануунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объектти сатып алган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объекттери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалануу мөөнөтүн төмөнкүчө чагылдырууга болот:

- Имараттар	70-75 жыл
- Курулмалар	15-20 жыл
- Эмерек жана жабдуулар	5-10 жыл
- Компьютердик жабдуулар	5-10 жыл
- Транспорттук каражаттар	5-7 жыл

(и) Материалдык эмес активдер

Сатып алынган материалдык эмес активдер консолидацияланган финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептеп алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоого лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалануунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, бирдей ченемде чегерүү методу боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалануу мөөнөтү 5-7 жылды түзөт.

(к) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто номиналдык наркы боюнча эсепке алынат. Жүгүртүүгө чыгарылган банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(л) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдеттүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы нарк боюнча чагылдырылат.

(к) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк тарабынан жүзөгө ашырылган ишке чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетко административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы чогуу алгандагы башка кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша, чогуу алгандагы башка кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайданын же чыгымдын курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жылдар ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(м) Салык салуу, уландысы

Калтырылган салык активдери жана калтырылган салык милдеттенмелери консолидацияланган финансылык отчетто чагылдыруу үчүн аныкталган, активдер менен милдеттенмелердин баланстык наркы менен алардын салык базасынын ортосунда келип чыгуучу убакыт боюнча айырмага карата чагылдырылат. Калтырылган салык активдери жана калтырылган салык милдеттенмелери төмөнкү убакыт боюнча айырмаларга карата таанылбайт: консолидацияланган финансылык отчетто гудвилди чагылдырууга байланышкан жана салык салынуучу базаны азайтуучу айырмалар, аларды баштапкы чагылдыруу фактысы бухгалтердик да, салык салынуучу да пайдага таасирин тийгизбеген активдерге жана милдеттенмелерге кирүүчү айырмалар; ошондой эле башкы компания аталган айырмалардын ишке ашырылган убактысын контролдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болгон жана бул айырмалар жакын аралыкта ишке ашырылбай тургандыгына ишенген учурда, туунду уюмдарга салынган инвестицияларга байланыштуу убакыт боюнча айырма.

Калтырылган салык активдерин жана калтырылган салык милдеттенмелерин эсептөө салык боюнча натыйжаларды чагылдырат, алар Топ ал боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркынын ордун жабууну же төлөөнү пландаштырып жаткан ыкмага жараша болот.

Калтырылган салык активдеринин жана калтырылган салык милдеттенмелеринин өлчөмү салык чендерине жараша аныкталат, алар келечекте, убакыт боюнча айырманы калыбына келтирүү учурунда, отчеттук күнгө карата колдонуудагы же күчүнө кирген мыйзамдарга таянуу менен колдонулат.

Калтырылган салык активдери келечекте убакыт боюнча айырманын, салыктар жана пайдаланылбаган салык жеңилдиктери боюнча кабыл алынбаган чыгашалардын ордун жабууга жетиштүү өлчөмдө салык салынуучу пайда алуу ыктымалдуулугуна жараша чагылдырылат. Калтырылган салык активдеринин өлчөмү ортодогу убакыттын айырмасынан алынган салык салынуучу пайданы алуу ыктымалдуулугу болбогон деңгээлде азаят.

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат көрсөтүү сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

(i) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январына чейин таанылышы

Пайыздык кирешелер жана чыгашалар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө отчетто алардын эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен чегерилишине жараша чагылдырылат. Эффективдүү пайыздык чен методу финансылык активдин же финансылык милдеттенменин амортизацияланган наркын эсептөө методун жана пайыздык кирешени же пайыздык чыгашаны тиешелүү мезгилге чегерүү методун түшүндүрөт. Эффективдүү пайыздык чен - бул, келечекте күтүлүп жаткан төлөөлөр же акча каражаттарынын түшүүсү анын жардамы аркасында финансылык инструменттин таза утурумдук наркына ылайыкташтырылган чен. Мында, дисконттоо финансылык инструменттин болжолдонуп жаткан жүгүртүү мөөнөтү ичинде же аны колдонуу мүмкүн болсо, кыйла кыска мөөнөткө жүргүзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

(i) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январына чейин таанылышы, уландысы

Эгерде финансылык актив, баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдан улам (бир бөлүгү) эсептен алынып салынган болсо, пайыздык киреше келечектеги акча агымын дисконттоо үчүн колдонулган пайыздык ченди эске алуу менен аныкталат.

Кредит берүү үчүн, кредиттерди тейлөө үчүн комиссиялык төлөмдөр жана кредиттер боюнча жалпы кирешелүүлүктүн ажырагыс бөлүгү катары каралган башка комиссиялык төлөмдөр, ошондой эле бүтүмдөр боюнча тиешелүү сарптоолор келечектеги мезгилдердин кирешеси катары чагылдырылат жана эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен финансылык инструменттин болжолдонгон колдонуу мөөнөтү ичиндеги пайыздык кирешелер катары амортизацияланат.

(ii) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январынан кийин таанылышы

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификациялангандарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар катары классификацияландарды эске албаганда, эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен «Пайыздык киреше» жана «Пайыздык чыгаша» катары «Таза пайыздык кирешенин» курамында пайданын же чыгымдын эсептеринде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамында камтылат («Пайда же чыгым аркылуу эсепке алынган, финансылык инструменттер боюнча пайда» статьясын карагыла).

Эффективдүү пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуу мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгерде колдонулса) таза баланстык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Эффективдүү пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тигил же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка сый акылар же жеңилдетүүлөр эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча баалангандар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор баштапкы таануу учурунда пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксыздалган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркын күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң баланстык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата эффективдүү пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксыздалган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды эсептен алып салуу менен алардын баланстык наркын) амортизацияланган наркына карата эффективдүү пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер үчүн (POCI) эффективдүү пайыздык чен финансылык активден келип чыгышы мүмкүн болгон келечектеги акча агымдарын аныктоо учурунда келип чыгуучу кредиттик чыгымдардын өлчөмүн чагылдырат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(о) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштайт. Бул активдер жана аларга байланыштуу кирешелер Улуттук банктын активи болуп саналбагандыктан, финансылык отчеттон алынып салынат.

(п) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилет, финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчетто чагылдырылган суммаларды өз ара чегеришүү боюнча юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

Бул ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто өз ара чегерилбейт.

(р) Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер

Узак мөөнөттүү активдер жана колдонуудан калган активдер тобу, эгерде, алардын баланстык наркы, негизинен, өндүрүшкө пайдалануу процессинде эмес, сатуу учурунда орду жабылса, анда сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Эгерде, актив (же колдонуудан калган топ) мындай активдерди (же колдонуудан калган топту) сатуунун адаттагы, типтүү болуп саналган шарттарында гана аны учурдагы абалында тез арада сатуу үчүн жеткиликтүү болсо, анда аталган шарт аткарылган катары саналат, ошол эле учурда аны сатуу ыктымалдуулугу жогору деңгээлде болууга тийиш. Жетекчилик актив сатуу үчүн каралган катары классификацияланган учурдан тартып, бир жыл ичинде аны сатып өткөрүүгө тийиш.

Эгерде, Топ туунду компаниянын контролдук топтомун сатуу планын кабыл алса, анда мындай туунду компаниянын бардык активдери жана милдеттенмелери жогоруда аталган критерийлерди аткаруу учурунда, Топтун мурдагы туунду компаниясы сатылгандан кийин андагы контролдукка алынбаган катышуу үлүшүн сактап калгандыгына карабастан, сатуу үчүн каралган катары кайра классификацияланат.

Эгерде, Топ көз каранды же биргелешкен ишканага финансылык салымдын же анын бир бөлүгүнүн колдонуудан калышы боюнча сатуу планын кабыл алса, анда мындай финансылык салым же анын бир бөлүгү, жогоруда айтылган шарттар аткарылган шартта, сатуу үчүн каралган катары классификацияланат. Мында Топ сатуу үчүн каралган бөлүгүнө карата үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот. Сатуу үчүн каралган катары классификацияланбаган көз каранды же биргелешкен ишканага салымдардын калган бөлүгү үлүштүк катышуу ыкмасын колдонуу менен эсепке алынууда. Эгерде, салымдардын колдонуудан калышы Топтун көз каранды же биргелешкен ишканага олуттуу таасирин жоготуусуна алып келсе, анда Топ алар колдонуудан калган учурда үлүштүк катышуу ыкмасын колдонууну токтотот.

Сатуу үчүн каралган катары классификацияланган узак мөөнөттүү активдер (жана колдонуудан калуучу активдер тобу) эки өлчөмдүн азыраагы боюнча бааланат: мындай классификациялануу учурундагы калдык нарк боюнча жана сатууга жумшалган сарптоолорду эсептен алып салуу менен адилет наркы боюнча.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРАДАН КАРАЛЫП ЧЫККАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

(а) Топ консолидацияланган финансылык отчетту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2018-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайрадан каралып чыккан стандарттарды кабыл алган.

(б) Жаңы жана кайрадан каралып чыккан, бирок күчүнө кире элек стандарттар

Жаңы жана кайрадан каралып чыккан стандарттар, стандарттарга түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күчүнө кире элек экендигинен улам, алар ушул финансылык отчетту даярдоодо колдонулган эмес.

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты	«Ижара»
ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты	«Камсыздандыруу келишимдери»
ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр	«Терс ордун жабуу менен алдын ала төлөөнүн өзгөчөлүктөрү»
ФОЭСтин (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр	«Ассоциацияланган уюмдарга жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар»
2015-2017-жылдар аралыгында ФОЭСти жыл сайын өркүндөтүү	ФОЭСтин (IFRS) «Бизнести бириктирүү» 3, (IFRS) «Биргелешкен иш» 11, (IAS) «Пайдага салык» 12 жана (IAS) «Насыя боюнча сарптоолор» 23-стандарттарына түзөтүүлөр
ФОЭСтин (IAS) 19-стандартына түзөтүүлөр	«Планды өзгөртүүнүн, тартыштыкты кыскартуунун же четтетүүнүн натыйжасында кайра баа берүү»
ФОЭСтин (IFRS) «Консолидацияланган финансылык отчет» деп аталган 10-стандарты жана (IAS) 28-стандарты (түзөтүүлөр)	«Инвестор менен анын ассоциацияланган уюму же биргелешкен ишкана ортосунда келишилген бүтүмдөрдө активдерди сатуу же салуу»
ФОЭСтин (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	«Бизнести аныктоо»
ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына жана (IAS) 8-стандартына түзөтүүлөр	«Олуттуулугун аныктоо»
КРМФОнун (IFRIC) 23-стандарты	«Пайда салыгынын эсебин жүргүзүү эрежелери боюнча белгисиздик жагдайы»

Жетекчиликтин пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу Топтун кийинки мезгилдердеги финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Топтун эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр туруктуу негизде кайра каралып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Топ тарабынан колдонулган бизнес-модель тиги же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизминде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды тескөө процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмин өзүнө камтыйт. Топ амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча чогуу алгандагы башка киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келээрин түшүнүү үчүн буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Топтун туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат. Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-түшүндүрмөдө берилгендей, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга барабар суммада белгиленет. Актив алгач таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдиктин жогорулашы экинчи стадияга өтөт. ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартында кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы боюнча аныктама камтылбайт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Топ негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык божомолдуу маалыматты эске алат.

МАЗМУНУ

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Кредиттик тобокелдикке дуушарлануу мүнөзү окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл болот. Натыйжада, жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн тиешелүү активдер тобу үчүн таасирдүү чагылдырган, колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал. Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада, активдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуудагы мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелге жана тескерисинче которуштурулат. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Топ ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бири түрү үчүн ылайык келе турган моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

Баа берүүдө белгисиздикти шарттаган булактар. Продукттун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Топ болжолдуу негиздүү маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизденген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгышы ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептөө буга чейинки маалыматтарды, келечек шарттар боюнча божомолдорду жана күтүүлөрдү камтыйт.

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал келишим боюнча тийиштүү болгон акча агымдары менен камсыздоодон акча агымдарын эске алганда, кредитор алууну күтүп жаткан акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизденген.

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Адилет наркына баа берүү. Финансылык активдин же милдеттенменин адилет наркына баа берүүдө Топ рынокто байкоого алынган маалыматтарды алардын жеткиликтүүлүгүнө жараша колдонот. Эгерде адилет наркына баа берүү баскычы боюнча 1-деңгээлдеги баштапкы маалыматтар (34-түшүндүрмө) жок болсо, Топ өз финансылык инструменттеринин адилет наркын аныктоо үчүн баа берүүнүн моделин колдонот.

6 АЛТЫН

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	32 151 881	19 936 798
	32 151 881	19 936 798

Алтын чет өлкө банктарындагы депозиттерде жана Баалуу металдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймаларда жайгаштырылат.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын концентрацияланышы

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган (2017-жылдын 31-декабрында: алтын АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырылган)

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери		
- ААА кредиттик рейтинги менен	23 790 991	19 483 569
- А- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	6 597 621	6 756 189
- В- дан ВВВ+ чейинки кредиттик рейтинги менен	793 277	777 609
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	30 780	-
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган «ностро» эсептери	**31 212 669**	**27 017 367**
Баанын түшүүсүнө кам	(5 547)	-
	31 207 122	**27 017 367**
Акча эквивалентинде камтылбаган «ностро» эсептери	54 910	-
Баанын түшүүсүнө кам	(52 745)	-
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	**31 209 287**	**27 017 367**
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- АА- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	21 583 658	15 180 417
- А- дан А+ чейинки кредиттик рейтинги менен	15 537 795	13 857 394
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	269 932	266 027
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	**37 391 385**	**29 303 838**
Баанын түшүүсүнө кам	(272 625)	(266 027)
	37 118 760	**29 037 811**
Эл аралык валюта фондусундагы эсеп (ЭВФ)	9 551 340	11 657 336
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы (БМР) эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	2 765 800	14 796 067
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	2 526 706	3 262 933
Жыйынтыгында, Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы жана Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	**14 843 846**	**29 716 336**
Баанын түшүүсүнө кам	(3)	-
	14 843 843	**29 716 336**
Кассадагы чет өлкө валютасында акча каражаттар	1 476 592	1 011 175
	84 648 482	**86 782 689**

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк чет өлкө банкында, тиешелүүлүгүнө жараша, 269 932 миң сом жана 266 027 миң сом өлчөмүндө кредиттик рейтинги ыйгарылбаган баасы түшкөн мөөнөттүү депозитке кам түзгөн.

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, ААА дан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ тогуз банктагы жана башка финансылык мекемелердеги (2017-жылы: ААА дан А- чейинки кредиттик рейтинги менен сегиз банкта жана башка финансы мекемелеринде) эсептер боюнча калдыктары болгон, алардын өз-өзүнчө суммасы өздүк капиталдын 10 пайызынан ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 59 827 525 миң сомду (2017-жылы: 44 973 079 миң сомду) түзгөн.

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 26-түшүндүрмөдө берилген.

Акча каражаттар жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттар жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы акча эквивалентинде камтылган «ностро» эсептери	31 212 669	27 017 367
Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	9 551 340	11 657 336
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсеби	2 765 800	14 796 067
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттар	1 476 592	1 011 175
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттогу акча каражаттар жана алардын эквиваленттери	**45 006 401**	**54 481 945**

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	7 014 181	5 694 787
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 250 704	1 950 682
	9 264 885	7 645 469
Баанын түшүүсүнө кам	(127 963)	(125 572)
Баанын түшүүсүнө камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	**9 136 922**	**7 519 897**

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 26-түшүндүрмөдө берилген.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөө

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, үстөк камсыздоонун таасирин эске албастан чагылдырылган.

	2018-жылдын 31-декабры	Баасы түшпөгөн кредит портфелинен үлүш, %	2017-жылдын 31-декабры	Баасы түшпөгөн кредит портфелинен үлүш, %
Кардарларга берилген кредиттер	4 217 636	46	2 800 707	37
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	3 116 180	34	3 041 444	40
Мамлекеттик баалуу кагаздар	1 803 106	20	1 677 746	23
	9 136 922	**100**	**7 519 897**	**100**

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин балансытык наркын түшүндүрөт жана камсыздоолордун адилет наркынын чагылдырылышы милдеттүү эмес. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордунун жабылышы, камсыздоонун наркына эмес, негизинен, карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес, ал боюнча калдыктар өздүк капиталдын 10% ашат.

9 КАРДАРЛАРГА ЖАНА ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫНА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому тарабынан кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер төмөнкүчө көрсөтүлөт:

	2018-жылдын 31-декабры
Корпоративдик кардарларга берилген кредиттер жана аванстар	1 530 635
Чакан жана орто бизнеске берилген кредиттер жана аванстар	595 068
Ипотекалык кредиттер	158 619
Керектөө кредиттери	78 399
Микрофинансылык уюмдарга берилген кредиттер	15 404
	2 378 125
Баанын түшүүсүнө кам	(1 088)
	2 377 037

Төмөндө күрөөгө коюлган каражаттар боюнча кредиттик портфелге жүргүзүлгөн талдап-иликтөө көрсөтүлгөн:

	2018-жылдын 31-декабры
Кыймылсыз мүлк менен камсыздалган кредиттер	2 056 203
Кыймылдуу мүлк менен камсыздалган кредиттер	233 121
Депозиттер жана акча каражаттары менен камсыздалган кредиттер	33 343
Башка камсыздоо	16 689
Камсыздалбаган кредиттер	37 681
Жыйынтыгында, кардарларга жана финансылык уюмдарга берилген кредиттер	**2 377 037**

Жогорудагы таблицада келтирилген суммалар кредиттердин наркын түшүндүрөт жана күрөөнүн адилет наркын билдирүүгө милдеттүү эмес. Насыяларды берүү күнүнө карата күрөөнү баалоонун негизинде күрөөлөрдүн рыноктук наркына баа берилген. Эгерде, кредиттер жекече баасы түшкөн катары бааланбаса, эрежедегидей эле, алар жаңыланбайт.

	2018-жылдын 31-декабры
Экономиканын секторлору/кардарлардын түрлөрү боюнча талдап-иликтөө:	
Соода	1 606 568
Курулуш	335 107
Кыймылсыз мүлк	161 652
Керектөө сектору	84 624
Өндүрүш сектору	63 010
Айыл чарбасы	19 599
Финансылык сектор	15 404
Транспорт жана байланыш	6 698
Башка	84 375
Жыйынтыгында, кардарларга жана финансылык уюмдарга берилген кредиттер	**2 377 037**

9 КАРДАРЛАРГА ЖАНА ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫНА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

	Баанын түшүүсүнө камды алып салганга чейинки кредиттер	Баанын түшүүсүнө кам	Баанын түшүүсүнө камды алып салгандан кийинки кредиттер
Мөөнөтүндө төлөнгөн	**1 182 318**	**(1 088)**	**1 181 230**
Мөөнөтүндө төлөнбөгөн:			
- 30 күнгө чейин	18 050	-	18 050
- 31 күндөн 60 күнгө чейин	24 525	-	24 525
- 61 күндөн 90 күнгө чейин	65 228	-	65 228
- 91 күндөн 180 күнгө чейин	130 342	-	130 342
-181 күндөн 360 күнгө чейин	395 028	-	395 028
- 360 күндөн жогору	562 634	-	562 634
Жыйынтыгында, төлөнбөгөн	**1 195 807**	**-**	**1 195 807**
Жыйынтыгында, кардарларга жана финансылык уюмдарга берилген кредиттер	**2 378 125**	**(1 088)**	**2 377 037**

10 ПАЙДА ЖЕ ЧЫГЫМ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРК БОЮНЧА БААЛАНГАН ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

		2018-жылдын 31-декабры			
		Номиналдык сумма		Адилет наркы	
	Келишимдер боюнча орточо чен	Дебитордук карыз	Кредитордук карыз	Актив	Милдеттенме
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер:					
Своп	5,00%	445 568	457 636	1 254	13 322
Жыйынтыгында, пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер жана милдеттенмелер	**5,00%**	**445 568**	**457 636**	**1 254**	**13 322**

Туунду финансылык инструменттер «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому менен башка коммерциялык банктар ортосунда түзүлгөн валюталык своп контракттарын түшүндүрөт.

11 ЧОГУУ АЛГАНДАГЫ БАШКА КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРК БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (2017: САТУУ ҮЧҮН КОЛДО БОЛГОН ИНВЕСТИЦИЯЛАР)

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	3 031 230	4 939 440
Австралия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	2 705 764	8 825 030
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	2 115 546	512 134
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	1 069 153	-
Америка Кошмо Штаттарынын казына милдеттенмелери	348 651	3 444 476
Кыргыз Республикасынын казына милдеттенмелери	211 378	-
Россия Федерациясынын казына милдеттенмелери	70 654	70 571
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	**9 552 376**	**17 791 651**
Эл аралык финансылык институттардын карыздык баалуу кагаздары	22 546 483	16 337 997
ААдан АААга чейинки кредиттик рейтингге ээ агенттик баалуу кагаздар	1 744 513	8 880 236
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	**33 843 372**	**43 009 884**

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар) мөөнөтүндө төлөнбөгөн болуп саналбайт.

12 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРК БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (2017: ТӨЛӨӨГӨ ЧЕЙИН КАРМАЛЫП ТУРУУЧУ)

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	189 485	251 313
Баанын түшүүсүнө кам	(3 061)	-
	186 424	**251 313**

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имараттар жана курулмалар	Эмерек жана жабдуу	Компьютердик жабдуу	Транспорттук каражаттар	Бүтө элек курулуш/орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Баштапкы наркы						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Сатып алуулар	69 653	16 783	33 096	-	30 152	149 684
Туунду компанияны сатып алуунун натыйжасында	717 266	52 278	114 653	18 029	6 707	908 933
Колдонуудан калгандар	(487)	(5 211)	(1 498)	(3 163)	(9)	(10 368)
Ордунан которулгандар	12 331	15 383	2 088	-	(30 158)	(356)
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**1 431 348**	**391 448**	**1 016 915**	**89 911**	**356 090**	**3 285 712**
Амортизация						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(18 639)	(43 754)	(121 167)	(11 906)	-	(195 466)
Колдонуудан калгандар	201	4 021	1 400	1 097	-	6 719
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(129 206)**	**(166 629)**	**(350 938)**	**(38 434)**	**-**	**(685 207)**
Баланстык наркы						
2018-жылдын 31-декабрына карата	**1 302 142**	**224 819**	**665 977**	**51 477**	**356 090**	**2 600 505**

2018-жыл ичинде 356 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

Негизги каражаттардын объекттерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар (займ) боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2018 жана 2017-жылдары болгон эмес.

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча негизги каражаттардын курамында 216 008 миң сом наркындагы толук амортизацияланган активдер көрсөтүлгөн (2017-жылдын 31-декабрына карата толук амортизацияланган активдер болгон эмес).

МАЗМУНУ

13 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имараттар жана курулмалар	Эмерек жана жабдуу	Компьютер-дик жабдуу	Транспорт-тук кара-жаттар	Бүтө элек курулуш/орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйын-тыгында
Баштапкы наркы						
2017-жылдын 1-январына карата калдык	**613 359**	**268 715**	**365 032**	**74 078**	**861 754**	**2 182 938**
Сатып алуулар	6 766	27 891	30 361	10 208	97 404	172 630
Колдонуудан калгандар	(3 704)	(1 177)	(6)	(9 241)	-	(14 128)
Ордунан которулгандар	16 164	16 786	473 189	-	(609 760)	(103 621)
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Амортизация						
2017-жылдын 1-январына карата калдык	**(103 431)**	**(92 632)**	**(151 650)**	**(26 182)**	**-**	**(373 895)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(10 851)	(35 421)	(79 526)	(9 263)	-	(135 061)
Колдонуудан калгандар	3 514	1 157	5	7 820	-	12 496
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Балanстык наркы						
2017-жылдын 31-декабрына карата	**521 817**	**185 319**	**637 405**	**47 420**	**349 398**	**1 741 359**

2017-жыл ичинде 103 621 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

14 САТУУ ҮЧҮН КАРАЛГАН УЗАК МӨӨНӨТТҮҮ АКТИВДЕР

	2018-жылдын 31-декабры
Турак жай үчүн каралбаган жайлар	556 963
Үйлөр	267 006
Батирлер	56 471
Жер тилкелери	40 063
Жабдуу	32 612
Башкалар	4 564
	957 679

Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому тарабынан кардарларга берилген кредиттердин ордун жабуу эсебине кабыл алынган күрөөлөрдөн жана аталган банктын өз ишин токтоткон филиалдарынын алар боюнча сатуу жөнүндө чечим кабыл алынган, пайдаланылбаган имараттарынан турат.

Өндүрүүнү жүргүзүү күнүнө карата күрөөлөр төлөнбөгөн кредиттик милдеттенменин баланстык наркынын эң төмөн наркы жана күрөөнү сатуунун адилет наркы боюнча бааланат. Узак мөөнөттүү активдердин адилет наркы адилет нарктын баскычынын үчүнчү деңгээлинин маалыматтарын пайдалануу менен аныкталат.

15 БАШКА АКТИВДЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	417 956	302 440
Баанын түшүүсүнө кам	(98 759)	(24 253)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	**319 197**	**278 187**
Запастар	629 418	603 632
Монетардык эмес алтын	322 367	446 658
Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар	185 136	185 079
Нумизматикалык баалуулуктар	100 605	97 247
Берилген аванстар	41 871	98 609
Башкалар	32 124	9 322
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	**1 311 521**	**1 440 547**
	1 630 718	**1 718 734**

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 26-түшүндүрмөдө берилген.

Монетардык эмес алтын куйма түрүндө көрсөтүлгөн, алар Баалуу металлдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбейт. Монетардык эмес алтын запас болуп саналат жана сатып алуунун өздүк наркынын эң аз өлчөмү, ошондой эле мүмкүн болуучу таза сатуу баасында эсепке алынат жана кайра бааланбайт.

16 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар төмөнкүлөрдү камтыган:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	95 435 458	93 429 341
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды эсептен алып салгандан кийин	(1 933 020)	(2 325 076)
	93 502 438	**91 104 265**

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар калкта жана уюмдарда жайгашкан, жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүндүрөт.

17 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	15 838 962	18 089 870
Башка финансылык мекемелердин эсептери	2 852 626	2 519 180
РЕПО бүтүмдөрү боюнча милдеттенмелер	37 298	-
	18 728 886	**20 609 050**

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банкта үч коммерциялык банктын жана бир финансылык мекеменин эсептери боюнча өздүк капиталынын 10 пайызынан ашкан калдыктары бар (2017-жылы: бир банк). Мындай калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 10 561 757 миң сомду (2017-жылы: 4 318 753 миң сомду) түзгөн.

18 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарында Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери камтылган

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Улуттук валютада	11 296 232	8 120 502
Чет өлкө валютасында	1 172 333	1 114 729
	12 468 565	**9 235 231**

19 КАРДАРЛАРДЫН КАРАЖАТТАРЫ

«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун кардарларынын каражаттары 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча төмөнкүчө чагылдырылган:

	2018-жылдын 31-декабры
Юридикалык жактар	
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	399 582
Мөөнөттүү депозиттер	102 517
Жыйынтыгында, юридикалык жактардын каражаттары	**502 099**
Жеке адамдар	
Күндөлүк/Эсептешүү эсептери	664 700
Мөөнөттүү депозиттер	1 783 485
Жыйынтыгында, жеке адамдардын каражаттары	**2 448 185**
Жыйынтыгында, кардарлардын каражаттары	**2 950 284**

2018-жылдын 31-декабрына карата «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун кардарларынын каражаттарында 131 136 миң сом суммасында депозиттер чагылдырылган, алар берилген аккредитивдер, гарантиялар жана кредиттер боюнча камсыздоо болуп саналат. Бул депозиттердин адилет наркы болжолдуу алганда алардын баланстык наркына барабар.

2018-жылдын 31-декабрына карата «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун төрт ири кардарынын депозиттеринин жалпы суммасы (байланыштуу тараптарды кошо алганда) 403 353 миң сомду, же болбосо кардарлардын каражаттарынын жалпы суммасынан 14 пайызды түзгөн.

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча жеке адамдардан жана жеке ишкерлерден кабыл алынган депозиттердин чогуу алгандагы көлөмүнө карата 3 500 000 миң сом өлчөмүндө чектөө киргизилген.

20 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга (Улуттук банктын ноталары) төмөнкүдөй эмиссиядагы баалуу кагаздар кирет:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31- декабры
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	5 359 690	2 233 637
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	1 555 746	-
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	765 098	949 883
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	261 775	1 253 928
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	-	774 820
	7 942 309	**5 212 268**

Улуттук банктын ноталары Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары катышуучусу болуп саналган Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат.

21 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алынган кредиттердин мөөнөттөрү жана шарттары төмөндө чагылдырылган:

Эмитент	Валю-тасы	Пайыз-дык чен	Берилген күнү	Төлөө күнү	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
ЭВФ, ESF (Тышкы таасирлерге карата чара көрүү механизми)	АКУ	0%	2008-ж. 24-декабры	2019-ж. 7-июну	161 268	815 564
ЭВФ, ПРГФ (жакырчылыкты кыскартуу жана экономикалык өсүшкө түрткү берүү)	АКУ	0%	2001-ж. 19-декабры	2018-ж. 31-майы	-	99 435
Чегерилген пайыздар	АКШ доллары				10 654	10 500
					171 922	**925 499**

Тышкы таасирлерге каршы аракет көрүү механизминин (ESF) алкагында карыз алуулар АКУ түрүндө туюндурулуп, Кыргызстандын бийлигинин белгилүү бир тышкы таасирлерди четтетүүгө багытталган аракеттерин колдоо үчүн берилет. Кредит нөлдүк пайыздык ченге ээ жана 2016-жылдын 3-октябрында ЭВФтин Аткаруучу кеңеши пайыздарды төлөөдөн бошотууну 2018-жылдын акырына чейин узарткан. Бул шарт дүйнө жүзү боюнча ESF алкагында кредит алуучулар үчүн жарыяланган.

Жакырчылыкты кыскартуу жана экономикалык өсүшкө түрткү берүү программасы (мындан ары – ПРГФ) боюнча карыз алуулар АКУ (СПЗ) түрүндө туюндурулуп, финансылык реформаларды жана улуттук валютаны колдоо максатында сунушталган. Бул программа боюнча карыз алуулар нөлдүк пайыздык ченге ээ жана ал колдонула баштагандан кийинки 10 жылдан кийин орду жабылууга тийиш. 2018-жылдын 31-майында ПРГФ боюнча кредит толугу менен төлөнүп бүткөн.

21 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдарына шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр жөнүндө маалыматтар сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө консолидацияланган отчетунда чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун коррек-тировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2018-жылдын 31-декабры
Алынган кредиттер	925 499	(742 956)	(10 775)	154	171 922
	925 499	**(742 956)**	**(10 775)**	**154**	**171 922**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2017-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун коррек-тировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2017-жылдын 31-декабры
Алынган кредиттер	1 718 629	(875 082)	82 012	(60)	925 499
	1 718 629	**(875 082)**	**82 012**	**(60)**	**925 499**

(i) Алынган кредиттерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

22 БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ ЭВФТЕН АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	8 311 236

22 БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ ЭВФТЕН АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

АКУну бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ чечими боюнча анын мүчөлөрүнүн ортосунда шартсыз бөлүштүрүү болуп саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жооп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өсүш саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү, алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылат (32-түшүндүрмө). 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайы бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Макулдашуу статьясына карата төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык Кыргызстанды кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайы бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2018 жана 2017-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

Кийинки таблицада Топтун финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдарына шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Топтун акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетунда чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун коррек-тировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2018-жылдын 31-декабры**
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 311 236	-	(93 872)	4 798	8 222 162
	8 311 236	**-**	**(93 872)**	**4 798**	**8 222 162**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2017-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун коррек-тировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2017-жылдын 31-декабры**
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	7 863 988	-	439 886	7 362	8 311 236
	7 863 988	**-**	**439 886**	**7 362**	**8 311 236**

22 БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ ЭВФТЕН АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

(i) Насыяларды бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

23 БАШКА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Кредитордук карыз	112 348	87 049
Жыйынтыгында, башка финансылык милдеттенмелер	**112 348**	**87 049**
Шарттуу милдеттенмелер боюнча кам	301 618	-
Башкалар	81 117	10 037
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес милдеттенмелер	**382 735**	**10 037**
	495 083	**97 086**

24 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

«Кыргыз Республикасынын “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө” мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзамына ылайык, Улуттук банктын пайдасы төмөнкүчө бөлүштүрүлүүгө тийиш:

- эгерде, Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринен 10 пайыздан азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90 пайызы чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде, Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10 пайызына барабар же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100 пайызы, ошондой эле милдеттүү камдын каражаттарынын эсебинен көрсөтүлгөн ашып калуу суммасынын үчтөн бири, бирок камдын калдыгынын чегинде которулат.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамынын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлүп жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

24 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам, уландысы

2018-жылдын 14-мартында 2017-жыл үчүн таза пайда 2 300 849 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын ичинен 2 070 764 миң сом Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2017-жылы: 2 643 996 миң сом). Көрсөтүлгөн суммалар Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган. 230 085 миң сом милдеттүү камга которулган (2017-жылы: 1 133 141 миң сом).

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын көз карандысыздыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп туруудан көрүнөт. Улуттук банк анын тескөөсүндө турган жалпы капиталды, финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамда каралган, 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн капиталдын деңгээлине карата эч кандай тышкы талаптар жок.

25 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттарындагы мөөнөттүү депозиттер	783 998	554 703
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттарындагы ностро эсептер	618 851	384 452
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	669 823	413 587
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	447 737	431 776
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	62 248	-
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	15 387	19 269
Башкалар	5 440	5 008
	2 603 484	**1 808 795**
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(351 184)	(109 966)
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(76 870)	(42 954)
Кардарлардын каражаттары	(59 442)	-
Башка активдер боюнча дисконт	(49 319)	(44 734)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(11 022)	(16 642)
Башкалар	(8 482)	(6 268)
	(556 319)	**(220 564)**
	2 047 165	**1 588 231**

2018-жыл ичинде эффективдүү пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча баалангандар категориядагы финансылык активдер үчүн 1 288 674 миң сомду (2017-жыл ичинде сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдер үчүн: 798 039 миң сомду), амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн - 1 314 810 миң сомду (2017-жыл ичинде төлөөгө чейин кармалып туруучу финансылык активдер үчүн: 1 010 756 миң сомду) түзгөн. 2018-жыл ичинде амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн эффективдүү пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 556 319 миң сомду (2017-жыл: 220 564 миң сомду) түзгөн.

26 БААНЫН ТҮШҮҮСҮНӨ КАМ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелерде-ги каражаттар (3, 7-түшүндүрмө)			Банктарга жана эл аралык уюм-дарга берилген кредиттер (3, 8-түшүндүрмө)		Кардарларга жана фи-нансы-кредит уюмдары-на берилген кредиттер (9-түшүндүрмө)		Чогуу алгандагы башка киреше ар-кылуу адилет нар-кы боюнча баалан-ган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар) (3-түшүндүрмө)		Амортизациялан-ган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвес-тициялар) (3, 12-түшүндүрмө)	Башка активдер (3, 15-түшүндүрмөлөр)		Шарттуу милдет-тен-мелер (29-тү-шүн-дүрмө)	
	1-стадия	2-стадия	3-стадия, Сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер	1-стадия	3-стадия	1-стадия	3-стадия, Сатып алын-ган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер	1-стадия	2-стадия	1-стадия	1-стадия	3-стадия, Сатып алын-ган кредиттик нарксыздал-ган финансы-лык активдер	1-стадия	Жыйын-тыгында
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча чы-гымдардын камы	**6 809**	**2 191**	**266 027**	**-**	**125 572**	**-**	**-**	**35**	**230**	**3 965**	**341**	**24 253**	**-**	**429 423**
Камдын суммасын-дагы өзгөрүүлөр		-				-	-	-	-				-	
- Биринчи ста-дияга кайра клас-сификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кай-ра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кай-ра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокел-диктин параметрле-ринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	(3 316)	(59)	(237)	548	-	1 088	(49 804)	(7)	(2 560)	(904)	334	20 232	(175)	(34 860)
Активдерди кам-дардын эсебинен алып салуу	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(4 884)	-	(4 884)
Түзүлгөн же кайра-дан сатып алынган финансылык активдер	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38
Алар боюнча таануу токтотулган финан-сылык активдер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Башка өзгөрүүлөр	2 580	-	56 887	-	1 843	-	49 804	-	2 552	-	-	58 483	1 793	173 942
2018-жылдын 31-декабрына ка-рата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 170**	**322 677**	**548**	**127 415**	**1 088**	**-**	**28**	**222**	**3 061**	**675**	**98 084**	**1 618**	**563 659**

26 БААНЫН ТҮШҮҮСҮНӨ КАМ (УЛАНДЫСЫ)

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө консолидацияланган отчетко баанын түшүүсүнөн чыгымдардын курамына бизнести бириктирүү боюнча бүтүмдүн натыйжасында келип чыккан чыгым да кирет, ал 179 395 миң сом өлчөмүндө «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун таза активдеринин адилет наркы менен кредиттик карыз ортосунда келип чыккан айырмага барабар (1-түшүндүрмө). Ошентип, жогоруда аталган консолидацияланган отчетко камтылган, активдердин баасынын түшүүсүнөн чыгымдардын жалпы суммасы 144 573 миң сомду түзгөн.

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-түшүндүрмө)	Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүндүрмө)	Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер (9-түшүндүрмө)	Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар (11-түшүндүрмө)	Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар (12-түшүндүрмө)	Башка активдер (15-түшүндүрмө)	Жыйынтыгында
2016-жылдын 31-декабры	**267 536**	**284 498**	**-**	**-**	**-**	**8 443**	**560 477**
Камдарды түзүү/ (калыбына келтирүү)	-	(71)	-	-	-	15 795	15 724
Камдын эсебинен активдерди алып салуу	-	(158 443)	-	-	-	-	(158 443)
Курстук айырманын таасири	(1 509)	(412)	-	-	-	15	(1 906)
2017-жылдын 31- декабры	**266 027**	**125 572**	**-**	**-**	**-**	**24 253**	**415 852**

27 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫ ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА ТАЗА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ПАЙДА

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	1 464 455	1 694 160
«Спот» бүтүмүнөн алынган пайда	135 798	166 587
	1 600 253	**1 860 747**

28 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	503 288	442 498
Социалдык фондго төлөөлөр	86 938	76 947
	590 226	**519 445**
Амортизация жана эскилиги жеткендер	235 665	161 539
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	154 115	134 727
Күзөт иштери	46 683	36 574
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	24 919	23 570
Ижарага чыгашалар	20 528	-
Жарыялоолор жана жазылуу	14 796	9 584
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	14 571	15 512
Иш сапарына кеткен чыгашалар	12 681	10 233
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	10 939	9 466
Персоналды окутуу	8 520	7 781
Кеңсе буюмдары	4 144	3 526
Башка чыгашалар	23 069	15 641
	1 160 856	**947 598**

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

a) Салык мыйзамдары жана соттук териштирүүлөр

Кыргызстанда салык системасы салыштырмалуу жаңы жана мыйзам нормаларынын, расмий түшүндүрмөлөрдүн жана соттук чечимдердин бат-бат өзгөрүшү менен мүнөздөлөт, алар кээ бирде так эмес, карама-каршы жана ар башка чечмелөөлөрдү камтыйт. Салыктар салык органдары тарабынан текшерүү жана изилдөө предметинен болуп саналат, алар айыптык төлөм белгилөө жана жазалоо укугуна ээ. Салык мыйзамдары бузулган учурда, салык органдары тарабынан алты жыл өткөндөн кийин кошумча салыктар, айыптык төлөмдөр же жазалоо боюнча эч кандай милдеттенмелер жүктөлбөйт.

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

а) Салык мыйзамдары жана соттук териштирүүлөр, уландысы

Бул жагдайлар Кыргызстанда салык боюнча тобокелдиктерди жаратууда, алар башка өлкөлөргө караганда өтө олуттуу болуп саналат. Жетекчилик салык боюнча милдеттенмелер Кыргызстандын колдонуудагы салык мыйзамдарына, расмий түшүндүрмөлөргө жана соттук чечимдерге ылайык шайкеш келтирилген деп эсептейт. Буга карабастан тиешелүү органдар тарабынан бул жоболордун чечмелениши айырмаланышы мүмкүн жана анын консолидацияланган финансылык отчетко карата таасири, эгерде алар өз позициясынын укук ченемдүүлүгүн далилдей алса, алар олуттуу болушу ыктымал.

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун 1 444 668 миң сом суммасындагы салык милдеттенмелери боюнча белгисиздик жагдай орун алган. «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун 2019-жылдын февраль айындагы кайрадан даттаануусу боюнча 2014-жылдын 1-январынан 31-декабрына чейинки мезгил үчүн салык органдары тарабынан көчмө кайра текшерүү иши жүргүзүлгөн, анын жыйынтыгында салык милдеттенмеси 28 959 миң сомго чейин азайтылган.

Жетекчилик, эгерде, Улуттук банкка жана «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомуна карата доо жана даттаануулар боюнча акыркы милдеттенме орун алса, анда ал Топтун финансылык абалына же келечектеги ишинин жыйынтыгына олуттуу деле таасирин тийгизбейт деп болжолдойт.

б) Кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер, гарантиялар жана башка финансылык контрактылар

«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому күндөлүк ишинин жүрүшүндө өз кардарларына финансылык инструменттерди сунуштаган, алар балансtan тышкаркы тобокелдикке ээ. Кредиттик тобокелдик боюнча ар кандай деңгээлге ээ болгон бул финансылык инструменттер финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылбайт.

2018-жылдын 31-декабрына карата номиналдык же контракттык сумма төмөнкүдөй чагылдырылган:

	2018-жылдын 31-декабры
Кредиттерди сунуштоо боюнча милдеттенмелердин колдонулбаган бөлүгү	90 262
Гарантиялар	85 112
Финансылык гарантиялар боюнча кам	(1 618)
Жыйынтыгында, кредиттик мүнөзгө ээ милдеттенмелер	**173 756**

Финансылык гарантиялар боюнча күтүлүп жаткан кредиттик чыгымдардын өзгөрүүлөрүнө талдап-иликтөөлөр төмөнкүдөй чагылдырылган:

	12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар
2018-жылдын 2-октябрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**1 793**
Камды таза кайра эсептөө	(175)
Курстук айырманын таасири	-
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**1 618**

29 ШАРТТУУ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

в) Операциялык ижара боюнча милдеттенмелер - «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому ижарага алуучу катары

«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому күндөлүк ишинин жүрүшүндө башкы бөлүм жана филиалдар үчүн кеңсе жана башка жабдууну ижарага алат.

Төмөндө жокко чыгарууга тийиш эмес операциялык ижара боюнча келечектеги ижара төлөмүнүн минималдуу суммалары келтирилген:

	2018-жылдын 31-декабры
1 жылдан аз	40 767
1 жылдан 5 жылга чейин	166 094
5 жылдан көп	157 983
Жыйынтыгында, операциялык ижара боюнча милдеттенмелер	**364 844**

г) Капиталдык мүнөзгө ээ милдеттенмелер

2018-жылдын 31-декабрына жана 2017-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк жана анын туунду компаниялары капиталдык сарптоолор боюнча милдеттенмелерге ээ болгон эмес.

д) Камсыздандыруу

Учурда Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында тургандыктан, дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү эмес.

Топ толук камсыздандыруу ишин камсыз кылмайынча, белгилүү бир активдерди жоготуу же жок кылуу Топтун ишине жана финансылык абалына терс таасирин тийгизүү тобокелдиги бар.

«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому Кыргыз Республикасынын депозиттерди коргоо системасынын катышуучусу болуп саналат, ал Депозиттерди коргоо агенттиги тарабынан жүзөгө ашырылат жана Кыргыз Республикасынын «Банктык аманаттарды (депозиттерди) коргоо жөнүндө» мыйзамы менен жөнгө салынат. Гарантиялык учур келип жеткен учурда мыйзамдарга ылайык, ар бир аманатчыга, жеке адамга депозиттер боюнча пайыздарды кошо алганда, 200 миң сомдон ашпаган өлчөмдө компенсация төлөнөт.

30 ПАЙДА САЛЫГЫ БОЮНЧА ҮНӨМДӨӨ

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык пайда салыгынан бошотулган. Туунду компанияларга салык салынууга тийиш.

	2018-жылдын 31-декабры
Күндөлүк салык боюнча чыгаша	-
Убакыт боюнча айырманын келип чыгуусунан жана калыбына келүүсүнөн улам калтырылган салык активдеринин/милдеттенмелеринин өлчөмүнүн өзгөрүшү	11 163
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча үнөмдөө	**11 163**

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн пайда салыгы боюнча эффективдүү ченди эсептөө:

	2018-жылдын 31-декабры
Салык салынганга чейинки пайда	2 214 546
Белгиленген чен боюнча салык (10%)	221 455
Улуттук банктын операциялары боюнча салык салынбаган киреше	(213 579)
Башка туруктуу айырмалар	3 287
Жыйынтыгында, пайда салыгы боюнча үнөмдөө	**11 163**

Калтырылган салык консолидацияланган финансылык отчеттун максатында активдердин жана милдеттенмелердин эсепке алуу наркы менен салык салуу максатында аныкталган сумманын ортосундагы убакыт боюнча айырмадан келип чыккан таза салык төлөмдөрүн чагылдырат. 2018-жылдын 31-декабрына карата орун алган убакыт боюнча айырма, негизинен, кирешелерди жана чыгашаларды эсепке алуу боюнча ар башка методдорго/мөөнөттөргө, ошондой эле айрым активдердин эсепке алынган жана салык наркындагы айырмасына байланыштуу келип чыккан убакыт боюнча айырмага байланыштуу.

30 ПАЙДА САЛЫГЫ БОЮНЧА ҮНӨМДӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

2018-жылдын 2-октябрынан тартып 2018-жылдын 31-декабрына чейин (туунду компанияны контролдоо укугу өткөн күн) убакыт боюнча айырманын өлчөмүнүн өзгөрүшү төмөнкүчө чагылдырылышы мүмкүн:

	2018-жылдын 2-октябры	**Пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылган**	**2018-жылдын 31-декабры**
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	5 527	(223)	5 304
Сатуу үчүн каралган узак мөөнөттүү активдер	26 584	6 328	32 912
Башка активдер	6 608	(6 217)	391
Башка милдеттенмелер	1 452	(309)	1 143
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	(6 851)	14 896	8 045
Жыйынтыгында, калтырылган салык активи	**33 320**	**14 475**	**47 795**
Негизги каражаттар	(25 875)	(3 312)	(29 187)
Жыйынтыгында, калтырылган салык милдеттенмеси	**(25 875)**	**(3 312)**	**(29 187)**
Жыйынтыгында, таза калтырылган салык активдери	**7 445**	**11 163**	**18 608**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Топтун ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Топ өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Топтун тобокелдиктерди тескөө саясаты Топ дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, ошондой эле тиешелүү чектөөлөрдү жана контролдукту белгилөөгө тобокелдик деңгээлине жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө туруктуу баа берүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Топтун жетекчилиги тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдук системасынын тиешелүү деңгээлде иштеши, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып, кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү болуп саналат.

Топтун Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди туруктуу негизде кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Топтун контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор, уландысы

Улуттук банк Башкармасынын 2016-жылдын 21-декабрындагы токтому менен бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары - Инвестициялык саясат), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Топтун активдеринин ликвиддүүлүгүн жана коопсуздугун камсыз кылуу саналат. Операциялар ушул Инвестициялык саясатта жыл сайын белгиленген лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча адилет нарктын же акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине туш болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Топ бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары Топ финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчү/кирешелүүлүгүнүн катышына туруктуу көз салып турат.

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча адилет нарктын же келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүлөрүнүн анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымына таасирине дуушарланган. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн. Пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышын шарттайт.

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо эффективдүү пайыздык чендер чагылдырылган. Бул пайыздык чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн чагылдырат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

	Орточо салмактанып алынган эффективдүү пайыздык чен, % 2018-ж. 31-дек.	Орточо салмактанып алынган эффективдүү пайыздык чен, % 2017-ж. 31-дек.
Пайыздык активдер		
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	0,07	0,10
Банктарда жана башка финансылык институттардагы эсептер жана депозиттер		
«Ностро» түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	2,45	1,44
- евродо	(0,41)	(0,40)
- канада долларында	1,47	0,60
- австралия долларында	0,25	0,25
- англия фунт стерлингинде	0,34	0,10
- кытай юанында	0,35	0,35
- норвегия кронасында	0,63	0,10
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	2,84	1,61
- канада долларында	1,91	1,10
- англия фунт стерлингинде	1,03	0,48
- австралия долларында	2,20	1,61
- орус рублинде	4,75	5,90
- кытай юанында	3,62	3,67
- норвегия кронасында	0,97	0,52
- сингапур долларында	1,44	0,58
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)		
- АКШ долларында	2,46	1,49
- австралия долларында	1,81	1,84
- канада долларында	1,91	1,04
- англия фунт стерлингинде	0,63	0,24
- корея вонасында	1,72	-
- кыргыз сомунда	16,66	-
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,83	4,97
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	13,94	-
- АКШ долларында	6,85	-
- орус рублинде	14,00	-
- евродо	14,50	-
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)		
- кыргыз сомунда	6,35	6,35
Пайыздык милдеттенмелер		
Кардарлардын каражаттары		
- кыргыз сомунда	12,97	-
- АКШ долларында	3,95	-
- орус рублинде	5,37	-
- евродо	0,79	-
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	3,54	4,35
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	1,10	0,74

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнө карата ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөр, 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде калыптанган пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам ийкемдүүлүгүнө жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүүсү же азаюусу жагына 20 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийин төмөнкүчө чагылдырууга болот:

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 20 базистик пунктка катар жылышуу	-	(2 002)	-	(16 451)
Чендердин азаюусу жагына 20 базистик пунктка катар жылышуу	-	19 166	-	6 743

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык эмес мүнөзгө ээ экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяцияланууга же экстраполяцияланууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүккө талдап-иликтөөлөрдө, Топ активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Топтун финансылык абалы рынокто жүргөн өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Топтун финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы, рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, Топтун аракеттеринде инвестицияларды сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай методдору капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө да алып келиши мүмкүн.

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Топ бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги - бул, рыноктогу валюта алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча адилет нарктын же акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Топ валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Топтун 2018-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2018-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндө алтын	-	7 423 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	48 309 223	3 531 212	4 681 352	2 280 177	9 551 338	2 110 904	726 892	9 423 271	4 034 113	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 136 922
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	889 526	-	1 471 754	1 120	-	-	-	-	-	-	14 637	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	1 125	-	-	129	-	-	-	-	-	-	-	1 254
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	211 378	-	23 576 315	-	3 031 230	3 839 750	-	-	2 115 546	-	1 069 153	33 843 372
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	315 633	-	831	5	-	-	-	-	-	-	2 728	319 197
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**10 741 008**	**7 423 265**	**73 358 123**	**3 532 466**	**7 712 582**	**6 119 927**	**9 551 338**	**2 110 904**	**2 842 438**	**9 423 271**	**5 120 631**	**137 935 953**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2018-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	-	13 322	-	-	-	-	-	-	-	-	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 041 749	-	4 676 115	10 006	-	-	-	-	-	-	1 016	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	11 296 232	-	50 521	949 941	-	-	-	-	-	-	171 871	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 803 577	-	950 391	135 739	-	-	-	-	538	5	60 034	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	-	-	10 654	-	-	-	161 268	-	-	-	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 222 162	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	85 688	-	21 964	1 211	-	-	-	-	-	-	3 485	112 348
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**128 671 993**	**-**	**5 722 967**	**1 096 897**	**-**	**-**	**8 383 430**	**-**	**538**	**5**	**236 406**	**144 112 236**
Таза балanстык позиция	**(117 930 985)**	**7 423 265**	**67 635 156**	**2 435 569**	**7 712 582**	**6 119 927**	**1 167 908**	**2 110 904**	**2 841 900**	**9 423 266**	**4 884 225**	**(6 176 283)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Топтун 2017-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында, 2017-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 705 932	2 239 213	1 581 391	1 733 339	11 657 336	2 195 964	2 162 941	9 659 657	2 846 916	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 519 897	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	-	28 361 123	-	4 939 440	8 825 030	-	-	884 291	-	-	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	251 313	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	278 187											278 187
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**8 049 397**	**7 415 975**	**81 067 055**	**2 239 213**	**6 520 831**	**10 558 369**	**11 657 336**	**2 195 964**	**3 047 232**	**9 659 657**	**2 846 916**	**145 257 945**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2017-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	91 104 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 416 114	-	6 182 612	10 324	-	-	-	-	-	-	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	8 120 502	-	109 197	930 899	-	-	-	-	-	-	74 633	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	5 212 268	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	-	-	10 500	-	-	-	914 999	-	-	-	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 311 236	-	-	-	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	70 777	-	15 843	429	-	-	-	-	-	-	-	87 049
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**118 923 926**	**-**	**6 318 152**	**941 652**	**-**	**-**	**9 226 235**	**-**	**-**	**-**	**74 633**	**135 484 598**
Таза баланстык позиция	**(110 874 529)**	**7 415 975**	**74 748 903**	**1 297 561**	**6 520 831**	**10 558 369**	**2 431 101**	**2 195 964**	**3 047 232**	**9 659 657**	**2 772 283**	**9 773 347**

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана чогуу алгандагы башка кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр Топтун көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизденген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Топто валюта тобокелдигине тиешелүү, негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калгандыгы болжолдонгон.

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	**Чогуу алган-дагы киреше жана капитал**	**Пайда же чыгым**	**Чогуу алган-дагы киреше жана капитал**
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	6 763 516	-	7 474 890
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	942 327	-	965 966
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	771 258	-	652 083
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	611 993	-	1 055 837
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	284 190	-	304 723
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	243 557	-	129 756
Норвегия кронасы курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	211 090	-	219 596

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун чыңдалуусу 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, эгерде калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицада калган башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта, негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүүсүнүн таасири чагылдырылган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосунда корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк бир багыттагы мүнөзгө ээ эмес, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасирлер ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануга же экстраполяциялануга тийиш эмес.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр, уландысы

Жогоруда келтирилген өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөрдөгү башка чектөөлөр потенциалдуу тобокелдикти ачып көрсөтүү максатында, рыноктогу болжолдуу жылыштарды пайдаланууну камтыйт. Алар болгону, кандайдыр бир деңгээлдеги ишеним менен болжолдоого мүмкүн болбогон, рынокто күтүлүп жаткан өзгөрүүлөр тууралуу Топтун пикирин гана түшүндүрөт. Ошондой эле, бардык пайыздык чендер бирдей негизде өзгөрөт деп болжолдоонун өзү да чектөө болуп саналат.

(iii) Башка баа тобокелдиги

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечектеги акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги Топ финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата Топ чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын өсүшү же төмөндөшү сомго эквиваленттүү суммада капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешени төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө Улуттук банктын көз карашынан алганда алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизденген. Талдап-иликтөө бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калаарын болжолдойт.

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	742 327	-	741 598
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(742 327)	-	(741 598)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, Топтун карыз алуучулары же контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюошунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Топ тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча усулдук көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыгып, эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти минималдаштыруу максатында, Улуттук банк тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык институттар, коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – ААА. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли ААА дан BBB га чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча BBB рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге киргизилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикасы жана саясий абалы туруктуу Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европанын реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, институттар жана банктар.
- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык институттар;
- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн, бирок BBBдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагентке, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануу кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти басаңдатуу үчүн олуттуу деле мааниге ээ эмес.

Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер, жана баланстан тышкаркы финансылык милдеттенмелер боюнча кредиттик тобокелдикти тескөө жана контролдоо «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун Кредиттик комитети тарабынан жүзөгө ашырылат. Кредиттик тобокелдикти тескөө тууралуу отчет аталган банктын Директорлор кеңешине жана Башкармасына туруктуу негизде сунушталат.

Карыз алуучу тарабынан өз милдеттенмелерин аткарбай коюу тобокелдигин төмөндөтүү максатында «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому акча каражат, кыймылсыз жана кыймылдуу мүлк түрүндө күрөөлүк камсыздоо, ошондой эле гарантияларды жана кепилдикти кабыл алат. Мында, камсыздоого кабыл алынган күрөөнүн рыноктук наркы аталган банктын ички ченемдик документтеринде белгиленген төмөндөтүүчү коэффициенттерди колдонуу аркылуу төмөндөтүлөт.

Карыз алуучу тарабынан кабыл алынган милдеттенмелердин аткарылышына талаптагыдай контролдукту жүзөгө ашыруу максатында, аталган банк берилген кредиттерге мезгил-мезгили менен мониторинг жүргүзүп турат. Мындай мониторингди жүргүзүүнүн мезгилдүүлүгү жана методдору карыз алуучулардын максаттуу топторун эске алганда, кредиттөөнүн колдонуудагы программаларына дал келет.

Баланстан тышкаркы кредиттик милдеттенмелер дегенден улам, пайдаланылбаган кредиттик линияларды, гарантияларды же аккредитивдерди түшүнүүгө болот. Баланстан тышкаркы эсептерде эске алынган финансылык инструменттер боюнча кредиттик тобокелдик карыз алуучунун контрактыда каралган шарттарды жана мөөнөттөрдү сактабагандыгынан улам жоготуу ыктымалдуулугу катары аныкталат. Баланстан тышкаркы финансылык инструменттерге байланыштуу кредиттик тобокелдик боюнча «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому пайдаланылбаган кредиттик линиялардын жалпы суммасына барабар чыгымдарга учурайт. Бирок чыгымдын мүмкүн болуучу суммасы пайдаланылбаган милдеттенмелердин жалпы суммасынан төмөн, андыктан көп учурда кредитти сунуштоо боюнча милдеттенмелердин келип чыгышы кардардын кредит төлөө жөндөмдүүлүгүнүн өзгөчө стандарттарына дал келеби же жокпу ошондон көз каранды. «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому шарттуу милдеттенмелер боюнча сыяктуу эле, кредиттердин берилишин бекитүү, тобокелдиктерди чектөөчү лимиттерди пайдалануу, жана күндөлүк мониторингдин жол-жоболоруна негизделген финансылык инструменттер балансында чагылдырылган боюнча да кредиттик саясатты колдонот. Аталган банк кредиттердин төлөө мөөнөттөрүн көзөмөлдөп келүүдө, анткени, узак мөөнөттүү милдеттенмелер кыска мөөнөттүүлөргө караганда олуттуу кредиттик тобокелдикке ээ.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Отчеттук күнгө карата финансылык активдер боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүчө чагылдырууга болот.

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	83 171 890	85 771 514
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	7 519 897
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	2 377 037	-
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	1 254	-
Үлүштүк инвестицияларды эске албаганда, чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	33 843 372	43 009 884
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	186 424	251 313
Башка финансылык активдер	319 197	278 187
Бардыгы болуп, тобокелдиктердин максималдуу деңгээли	**136 459 361**	**144 246 770**

*Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери.

Кредиттик тобокелдикти минималдаштыруу максатында, Топ тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун түрү эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Топтун кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Берилиши
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттык эмес карыз
8	Стандарттык эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, кредиттин сапатын жогорулатууну камсыздоонун жана башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң балансттык наркын чагылдырат.

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинд күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
1-3-кредиттик рейтинг: тобокелдик деңгээли төмөн же орточо карыз	83 729 785	-	-	-	83 729 785
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	926 940	-	-	926 940
10-кредиттик рейтинг: нарксыздалган карыз	-	-	269 932	52 745	322 677
Жыйынтыгында, дүң балансттык нарк	**83 729 785**	**926 940**	**269 932**	**52 745**	**84 979 402**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(6 073)	(2 170)	(269 932)	(52 745)	(330 920)
Балансттык нарк	**83 723 712**	**924 770**	**-**	**-**	**84 648 482**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: тобокелдик деңгээли төмөн же орточо карыз	9 137 470	-	-	-	9 137 470
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 415	-	127 415
Жыйынтыгында, дүң балансттык нарк	**9 137 470**	**-**	**127 415**	**-**	**9 264 885**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(548)	-	(127 415)	-	(127 963)
Балансттык нарк	**9 136 922**	**-**	**-**	**-**	**9 136 922**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Кардарларга жана финансы-кредит мекемелерге берилген кредиттер					
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	770 281	-	-	-	770 281
7-8-кредиттик рейтинг: стандарттык эмес карыз	-	511 360	-	-	511 360
9-кредиттик рейтинг: шектүү карыз	-	-	-	1 096 484	1 096 484
Жыйынтыгында, дүң балանстык нарк	**770 281**	**511 360**	**-**	**1 096 484**	**2 378 125**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(1 088)	-	-	-	(1 088)
Баланстык нарк	**769 193**	**511 360**	**-**	**1 096 484**	**2 377 037**

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар					
1-3-кредиттик рейтинг: тобокелдик деңгээли төмөн же орточо карыз	33 561 367	282 255	-	-	33 843 622
Жыйынтыгында, дүң баланстык нарк	**33 561 367**	**282 255**	**-**	**-**	**33 843 622**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(28)	(222)	-	-	(250)
Баланстык нарк	**33 561 339**	**282 033**	**-**		**33 843 372**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар					
1-3-кредиттик рейтинг: тобокелдик деңгээли төмөн же орточо карыз	189 485	-	-	-	189 485
Жыйынтыгында, дүң балансстык нарк	**189 485**	**-**	**-**	**-**	**189 485**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(3 061)	-	-	-	(3 061)
Балансстык нарк	**186 424**	**-**	**-**		**186 424**

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Башка финансылык активдер					
1-3-кредиттик рейтинг: тобокелдик деңгээли төмөн же орточо карыз	319 872	-	-	-	319 872
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	18 834	79 250	98 084
Жыйынтыгында, дүң балансстык нарк	**319 872**	**-**	**18 834**	**79 250**	**417 956**
Чыгымдарга түзүлгөн кам	(675)	-	(18 834)	(79 250)	(98 759)
Балансстык нарк	**319 197**	**-**	**-**	**-**	**319 197**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2018-жылы чыгымдарга түзүлгөн камдын өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң балanстык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдердин класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балanстык нарк	**85 975 712**	**806 977**	**266 027**	**-**	**87 048 716**
Дүң балanстык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	618 413 306	19 974 082	-	-	638 387 388
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(619 958 444)	(19 585 092)	-	-	(639 543 536)
Башка өзгөрүүлөр	(700 789)	(269 027)	3 905	52 745	(913 166)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балanстык нарк	**83 729 785**	**926 940**	**269 932**	**52 745**	**84 979 402**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдарга түзүлгөн кам	**(6 073)**	**(2 170)**	**(269 932)**	**(52 745)**	**(330 920)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредит-тик чы-гымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөө-нөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөө-нөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кре-диттик-нарк-сыздалган финансылык активдер**	**Жыйын-тыгында**
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык наркы	**6 795 889**	**724 008**	**125 572**	**-**	**7 645 469**
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	(538 321)	538 321	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	3 326 244	-	454 288	-	3 780 532
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(984 663)	-	-	-	(984 663)
Башка өзгөрүүлөр	-	(185 687)	(990 766)	-	(1 176 453)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык нарк	**9 137 470**	**-**	**127 415**	**-**	**9 264 885**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Чыгымдарга түзүлгөн кам	**(548)**	**-**	**(127 415)**	**-**	**(127 963)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-наркысыздалган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Кардарларге жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балanстык наркы	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Дүң балanстык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	770 281	511 360	-	1 096 484	2 378 125
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	-	-	-	-	-
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балanстык нарк	**770 281**	**511 360**	**-**	**1 096 484**	**2 378 125**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Чыгымдарга түзүлгөн кам	**(1 088)**	**-**	**-**	**-**	**(1 088)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балланстык наркы	**42 939 313**	**70 571**	**-**	**-**	**43 009 884**
Дүң баланстык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	174 642 941	211 378	-	-	174 854 319
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(183 671 251)	(600)	-	-	(183 671 851)
Башка өзгөрүүлөр	(349 636)	906	-	-	(348 730)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балланстык нарк	**33 561 367**	**282 255**	**-**	**-**	**33 843 622**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдарга түзүлгөн кам	**(28)**	**(222)**	**-**	**-**	**(250)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтү-лүүчү кредит-тик чы-гымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөө-нөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөө-нөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кре-диттик-нарк-сыздалган финансылык активдер	Жыйын-тыгында
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балanstык наркы	**251 313**	**-**	**-**	**-**	**251 313**
Дүң балanstык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	-	-	-	-	-
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(61 828)	-	-	-	(61 828)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балanstык нарк	**189 485**	**-**	**-**	**-**	**189 485**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдарга түзүлгөн кам	**(3 061)**	**-**	**-**	**-**	**(3 061)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Башка финансылык активдер 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балanstык нарк	**278 187**	**-**	**24 253**	**-**	**302 440**
Дүң балanstык наркынын өзгөрүүсү					
- биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	(478)	-	(478)
Түзүлгөн же жаңыдан сатып алынган финансылык активдер	21 579	-	-	79 250	100 829
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	-	-	-	-	-
Эсептен алып салуу	-	-	(4 884)	-	(4 884)
Башка өзгөрүүлөр	20 106	-	(57)	-	20 049
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балanstык нарк	**319 872**	**-**	**18 834**	**79 250**	**417 956**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдарга түзүлгөн кам	**(675)**	**-**	**(18 834)**	**(79 250)**	**(98 759)**

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкөлүк тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзөт.

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык институттар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 476 592	49 256 606	19 071 441	14 843 843	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	-	9 136 922
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	2 360 803	-	16 234	-	2 377 037
Түшкөн пайда же кеткен чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер	1 125	-	129	-	1 254
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	211 378	11 014 857	70 654	22 546 483	33 843 372
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	313 766	-	5 431	-	319 197
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**13 687 010**	**67 694 728**	**19 163 889**	**37 390 326**	**137 935 953**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызмат-ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызмат-ташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык институттар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	-	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	13 322	-	-	-	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 300 209	-	294 612	134 065	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	12 468 565	-	-	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	2 444 648	161 678	343 958	-	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	-	161 268	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	92 669	3 240	16 439	-	112 348
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**134 774 814**	**164 918**	**655 009**	**8 517 495**	**144 112 236**
Таза баланстык позиция	**(121 087 804)**	**67 529 810**	**18 508 880**	**28 872 831**	**(6 176 283)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Респуб-ликасы	Эконо-микалык кызмат-ташуу жана өнүк-түрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Эконо-микалык кызматта-шуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансы-лык инс-титуттар	2017-жылдын 31-декабры, жыйын-тыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 011 175	46 272 397	9 782 780	29 716 337	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 519 897	-	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	26 601 316	70 571	16 337 997	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	251 313	-	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	278 187	-	-	-	278 187
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**9 060 572**	**80 289 688**	**9 853 351**	**46 054 334**	**145 257 945**
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	91 104 265	-	-	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 405 881	-	128 290	74 879	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	9 235 231	-	-	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	5 212 268	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	-	914 999	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	70 314	648	16 087	-	87 049
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**126 038 459**	**648**	**144 377**	**9 301 114**	**135 484 598**
Таза балanстык позиция	**(116 977 887)**	**80 289 040**	**9 708 974**	**36 753 220**	**9 773 347**

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Топтун финансылык инструменттер боюнча милдеттенмелеринин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же дал келбеши Улуттук банкты жана «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомун кошо алганда, финансылык институттарда орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык институттар үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Топ төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясат Топтун жетекчилиги тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Топ каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу жана ликвиддүүлүк тобокелдиги айрыкча Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына жана «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун улуттук жана чет өлкө валютасындагы финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү келип чыгышы мүмкүн.

Топтун активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча камдык пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын жана «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун ликвиддүүлүгүнүн балансттык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүнө контролдукту жүзөгө ашыруудан.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2018-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүчө чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2018-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер							
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	-	-	18 728 886	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	12 468 565	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 176 475	177 994	359 235	63 240	1 462 419	3 239 363	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 044 037	3 833 800	1 120 250	-	-	7 998 087	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	174	-	172 096	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган, АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	61 865	3 679	152	30 327	16 325	112 348	112 348
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**43 697 921**	**4 030 196**	**1 640 905**	**93 741**	**1 478 744**	**50 941 507**	**50 596 476**

МАЗМУНУ

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2017-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүчө чагылдырууга болот:

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2018-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер							
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 609 050	-	-	-	-	20 609 050	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	9 235 231	-	-	-	-	9 235 231	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 840 000	1 390 000	-	-	-	5 230 000	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	425 661	326 225	163 288	925 674	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган, АКУ боюнча милдеттенмелер	8 301 310	9 926	-	-	-	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	41 934	1 737	1 123	24 677	17 578	87 049	87 049
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**42 038 025**	**1 401 663**	**426 784**	**350 902**	**180 866**	**44 398 240**	**44 380 333**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто эффективдүү пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры Жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 020 298	3 402 967	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	50 244 140	15 275 681	19 128 661	-	-	-	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	305 915	2 772 427	6 057 628	452	500	-	9 136 922
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	381 878	53 917	270 556	1 539 660	131 026	-	2 377 037
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	1 254	-	-	-	-	-	1 254
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	19 012 079	10 508 453	4 122 202	111 258	89 380	-	33 843 372
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	-	60 008	126 416	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	48 255	3 985	18 168	97 457	151 332	-	319 197
	74 013 819	**32 017 430**	**29 657 223**	**1 875 243**	**372 238**	**-**	**137 935 953**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры Жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	93 502 438	93 502 438
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	2 539	5 188	5 595	-	-	-	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	-	-	-	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	1 250 657	168 262	359 490	1 171 875	-	-	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 038 940	3 804 945	1 098 424	-	-	-	7 942 309
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	-	-	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	61 865	3 679	30 479	16 325	-	-	112 348
	43 769 545	**3 996 797**	**1 655 256**	**1 188 200**	**-**	**93 502 438**	**144 112 236**
Таза позиция	**30 244 274**	**28 020 633**	**28 001 967**	**687 043**	**372 238**	**(93 502 438)**	**(6 176 283)**

31 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылга 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры Жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 292 129	3 123 846	-	-	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	56 067 441	10 998 023	19 717 225	-	-	-	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	212 393	2 594 221	4 711 336	1 947	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	26 748 341	10 188 573	6 002 399	70 571	-	-	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	-	-	62 720	188 593	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	24 989	4 488	15 714	86 235	146 761	-	278 187
	87 345 293	**26 909 151**	**30 509 394**	**347 346**	**146 761**	**-**	**145 257 945**
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	91 104 265	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 609 050	-	-	-	-	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	9 235 231	-	-	-	-	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 835 831	1 376 437	-	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	751 886	163 113	-	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган, АКУ боюнча милдеттенмелер	8 301 310	9 926	-	-	-	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	41 934	1 737	25 800	17 578	-	-	87 049
	42 033 856	**1 388 100**	**777 686**	**180 691**	**-**	**91 104 265**	**135 484 598**
Таза позиция	**45 311 437**	**25 521 051**	**29 731 708**	**166 655**	**146 761**	**(91 104 265)**	**9 773 347**

МАЗМУНУ

32 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

1992-жылы Кыргыз Республикасы Эл аралык валюта фондусунун (ЭВФтин) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайы карыз алышуу укугунда (мындан ары «АКУ») туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында Эл аралык валюта фондусу менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Топтун финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2018-жылдын 31-декабры	**2017-жылдын 31-декабры**
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	**17 253 271**	**17 487 372**
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(17 201 127)	(17 434 520)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(41 638)	(46 510)
	(17 242 765)	**(17 481 030)**

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берилген ЭВФтин кредиттери

2017-жылдын 27-декабрында ЭВФ мамлекеттик бюджетти финансылык колдоо максатында 19 028 миң АКУ жалпы суммасында кредит сунуштаган. Бул карыздар Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө отчетто ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эске алынган эмес, анткени Финансы министрлиги менен Улуттук банк ортосунда макулдашууга кол коюлуп, ага ылайык Финансы министрлиги ушул кредиттер боюнча милдеттенмелерди өзүнө алган. 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча бул кредиттердин төлөнбөгөн калдыгы 11 457 600 миң сомду түзгөн (2017-жылы бул сумма 12 862 400 миң сом болгон).

33 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Топ мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 31-декабрында бүткөн 2018 жана 2017-жылдардагы чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, 21 472 миң сомду жана 21 100 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 27 295 миң сомду жана 24 948 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 31-декабрда бүткөн 2018 жана 2017-жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша 388 миң сомду жана 489 миң сомду түзгөн.

«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун Башкармасынын жана Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн 2018-жылдын 2-октябрынан 31-декабрына чейинки мезгил ичиндеги чогуу алгандагы сый акылары 5 200 миң сомду түзөт. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомунун Башкармасынын жана Директорлор кеңешинин мүчөлөрүнүн депозиттери боюнча калдык 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 467 миң сомду түзгөн.

Байланыштуу тараптар менен операцияларды эсепке алуу рыноктук баа боюнча жүргүзүлөт.

33 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

(в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө 2018-жылдын 31-декабрына карата башка байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар менен таблица келтирилген:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар	62 000	123 136	185 136

Башка байланыштуу тараптар менен 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда жана чыгым төмөнкүнү түзгөн:

	Консолидация-ланбаган туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Түшкөн пайда же кеткен чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Башка кирешелер	1 048	8 459	9 507
Башка чыгашалар	689	-	689

Төмөндө 2017-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча башка байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар менен таблица келтирилген:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө консолидацияланган отчет			
Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар	62 000	123 079	185 079

Башка байланыштуу тараптар менен 2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда төмөнкүнү түзгөн:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Түшкөн пайда же кеткен чыгым жөнүндө консолидацияланган отчет			
Башка кирешелер	1 515	336	1 851

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөндө келтирилген таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган нарк боюнча бааланган	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган	Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча эсепке алынгандан башкалар	2018-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык нарк	2018-жылдын 31-декабры, адилет нарк
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	-	7 423 265	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	41 154 966	43 493 516	-	84 648 482	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 136 922	-	-	9 136 922	9 136 922
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	2 377 037	-	-	2 377 037	2 452 715
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	-	-	1 254	1 254	1 254
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	33 843 372	-	33 843 372	33 843 372
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	186 424	186 424
Башка финансылык активдер	319 197	-	-	319 197	319 197
	60 597 811	**77 336 888**	**1 254**	**137 935 953**	**138 011 631**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 502 438	-	-	93 502 438	93 502 438
Пайда жана чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	-	13 322	13 322	13 322
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 728 886	-	-	18 728 886	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	12 468 565	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	2 950 284	-	-	2 950 284	2 940 949
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 942 309	-	-	7 942 309	7 942 309
Алынган кредиттер	171 922	-	-	171 922	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	112 348	-	-	112 348	112 348
	144 098 914	**-**	**13 322**	**144 112 236**	**144 102 901**

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблица 2017-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркын чагылдырат:

	Төлөөгө чейин кармалып туруучу	Кредиттер жана дебитордук карыз	Сатуу үчүн колдо болгондор	Амортизацияланган нарк боюнча эсепке алынгандан башкалар	2017-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык нарк	2017-жылдын 31-декабры, адилет нарк
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	7 415 975	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	86 782 689	-	-	86 782 689	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 519 897	-	-	7 519 897	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	-	43 009 884	-	43 009 884	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	251 313	-	-	-	251 313	251 313
Башка финансылык активдер	-	278 187	-	-	278 187	278 187
	251 313	**101 996 748**	**43 009 884**	**-**	**145 257 945**	**145 257 945**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	91 104 265	91 104 265	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык уюмдардын каражаттары	-	-	-	20 609 050	20 609 050	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	-	-	9 235 231	9 235 231	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	-	-	5 212 268	5 212 268	5 212 268
Алынган кредиттер	-	-	-	925 499	925 499	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 311 236	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	-	-	-	87 049	87 049	87 049
	-	-	-	135 484 598	135 484 598	135 484 598

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркка баа берүү, жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент ал боюнча алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайынын орун алып турушу жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткарууну дароо ал боюнча ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралууга тийиш эмес.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Топ көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизденген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордогу бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет. Же болбосо бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкалган маалыматтарга негизденген баа берүүнүн башка методдору.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизденген баа берүү методдору. Бул категорияга байкалган рыноктук маалыматтарга негизденбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында, байкалбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга аларга карата олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолор же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет нарк боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	33 631 994	211 378	-	33 843 372
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык активдер	-	1 254	-	1 254
Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер	-	13 322	-	13 322

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата адилет нарк боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	43 009 884	-	-	43 009 884

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет нарк боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	84 648 482	-	84 648 482
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	9 136 922	-	9 136 922
Кардарларга жана финансы-кредит уюмдарына берилген кредиттер	-	-	2 337 077	2 337 077
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	186 424	-	186 424
Башка финансылык активдер	-	319 197	-	319 197
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	93 502 438	-	93 502 438
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	18 728 886	-	18 728 886
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	12 468 565	-	12 468 565
Кардарлардын каражаттары	-	-	2 950 284	2 950 284
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	7 942 309	-	7 942 309
Алынган кредиттер	-	171 922	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 222 162	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	-	112 348	-	112 348

34 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата адилет нарк боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 415 975	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	86 782 689	-	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 519 897	-	7 519 897
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	-	251 313	-	251 313
Башка финансылык активдер	-	278 187	-	278 187
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	91 104 265	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	20 609 050	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	9 235 231	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	5 212 268	-	5 212 268
Алынган кредиттер	-	925 499	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 311 236	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	-	87 049	-	87 049

35 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Топ, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта башкы макулдашуулар же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

36 ОТЧЕТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ОКУЯЛАР

Улуттук банк 2018-жылы төлөнгөн акча каражаттарды эске алуу менен 2019-жылдын 17-январында «Россия Инвестициялык Банкы» ААК тарабынан 216 574 миң сом суммасында 2 165 744 даана көлөмүндө кошумча жайгаштырылган акцияларды төлөгөн, кошумча эмиссияда катышуу 716 574 миң сомду түзгөн, мында Улуттук банктын ээлик кылуу үлүшү 85,21 пайызга чейин көбөйгөн. Мындай бүтүм «Кыргыз Фондулук Биржа» ЖАКтын тоорук системасында 2019-жылдын 18-январында катталган.

8-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН 2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТУ

МАЗМУНУ

	Беттери
2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ	124
2018-ЖЫЛДЫН 31-ДЕКАБРЫНДА БҮТКӨН ЖЫЛ ҮЧҮН ӨЗҮНЧӨ ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТ	
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет	127
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчет	128
Чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө өзүнчө отчет	129
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет	130
Капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет	132
Өзүнчө финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөр	134

Deloitte.

ОсОО «Делойт и Туш»
ул. Раззакова, д. 19, 9-й этаж, оф. 906
Бишкек, 720040
Кыргызская Республика

Тел.: +996 (312) 39 82 88
Факс: +996 (312) 39 82 89
deloitte.kg

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН КОРУТУНДУСУ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасына:

Ой-пикир

Биз, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын («Улуттук банк») 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчеттон, чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө өзүнчө отчеттон, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнү бүткөн жыл ичинде капиталдагы өзгөрүүлөр тууралуу өзүнчө отчеттон, ошондой эле эсепке алуу саясатынын негизги жоболору боюнча кыскача баяндаманы кошо алганда, өзүнчө финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөрдөн турган өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча, кошо тиркелген өзүнчө финансылык отчетто Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык абалынын бардык олуттуу аспектилери, ошондой эле көрсөтүлгөн күнү бүткөн жыл ичиндеги финансылык натыйжалар жана акча каражаттарынын жылышы, өзүнчө финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык так чагылдырылган.

Ой-пикирди билдирүү үчүн негиздер

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүздүк. Ошол стандарттарга ылайык биздин милдеттер корутундунун «Финансылык отчетко аудит жүргүзүү үчүн аудитордун жоопкерчилиги» бөлүгүндө чагылдырылган. Биз Кыргыз Республикасында өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүүдө колдонулуучу Бухгалтерлер үчүн эл аралык этика стандарттары боюнча кеңештин Кесипкөй бухгалтерлердин этика кодексине («Кодекс») жана этика талаптарына ылайык, Улуттук банкка көз каранды эмеспиз. Мындан тышкары, жогоруда аталган талаптарда жана Кодексте белгиленген башка этикалык милдеттер аткарылды. Аудиттин жүрүшүндө алынган далилдер ой-пикирди билдирүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп болжолдойбуз.

Маанилүү жагдайлар

Ушул өзүнчө финансылык отчетко карата 1-түшүндүрмөдө келтирилгендей, Улуттук банк анын акционерлери менен Ыйгарып берүү жөнүндө макулдашуу түзүүнүн натыйжасында коммерциялык банктын акцияларынын контролдук топтомуна ээ болгон. Улуттук банктын Эсепке алуу саясатында, эгерде мындай учурлар болгон болсо, нарксыздануудан улам келип чыккан чыгымды алып салуу менен баштапкы нарк боюнча туунду компанияларга инвестициялар эсепке алынууга тийиш. Жетекчилик баштапкы нарkты, мүнөздүү болгон белгисиздик жагдайына дуушарланган байкоого алынбаган маалыматтарды кошо алганда, жеткиликтүү маалыматтын негизинде нарксыздануудан улам келип чыккан чыгымды эсептен алып салуу менен баалаган. Бул, биздин пикирибиздин модификацияланышына алып келген эмес.

Өзүнчө финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөгө көңүлүңүздөрдү бурабыз, анда Улуттук банк да өзүнчө финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөдө белгиленгендей, финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык, Улуттук банктын жана анын туунду компанияларынын консолидацияланган финансылык отчетун түзө тургандыгы көрсөтүлгөн.

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан 2019-жылдын 2-апрелинде чыгарууга бекитилген консолидацияланган финансылык отчет менен бирге каралууга тийиш. Бул, биздин пикирибиздин модификацияланышына алып келген эмес.

Башка маалыматтар

Жетекчилик башка маалыматтар үчүн жоопкерчиликтүү болот. Өзүнчө финансылык отчетту жана ал боюнча аудитордук корутундуну эске албаганда, башка маалыматтар Улуттук банктын 2018-жыл үчүн жылдык отчетунда камтылган маалыматтарды түшүндүрөт.

Өзүнчө финансылык отчет жөнүндө биздин пикирибиз башка маалыматка таркатылбайт жана биз ошол маалыматтарга карата кандай болбосун формада ишенимдүү корутунду чыгара албайбыз.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит жүргүзүлүп жаткандыктан, биз башка маалымат менен таанышып чыгууга тийишпиз. Таанышып чыгуу учурунда биз башка маалыматты өзүнчө финансылык отчетко, аудиттин жүрүшүндө ээ болгон билимге дал келбестиктер, ошондой эле олуттуу бурмалоолор жок экендиги көз карашында карайбыз.

Жүргүзүлгөн иштин негизинде башка маалымат кыйла бурмаланган деген тыянакка келсек, биз бул тууралуу маалымдоого милдеттүүбүз жана мындай маалымдоо үчүн негиз жок экендигин билдиребиз.

Башка маалымат

Улуттук банктын 2017-жыл үчүн финансылык отчету башка аудитор тарабынан текшерилип, ал 2018-жылдын 14-мартында ушул отчет боюнча модификацияланбаган пикирин билдирген.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдардын өзүнчө финансылык отчеттун түзүлүшү үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик өзүнчө финансылык отчетко карата 2-түшүндүрмөдө чагылдырылган, өзүнчө финансылык отчетту даярдоо принциптерине ылайык өзүнчө финансылык отчеттун даярдалышы жана анда маалыматтардын так чагылдырылышы, ошондой эле жетекчилик алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду камтыбаган өзүнчө финансылык отчетту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдук системасы үчүн жоопкерчиликтүү болот.

Өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо жетекчилик Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуусуна, зарылчылык келип чыккан шартта иш үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды чечмелеп берүүгө жана жол берүүнү колдонуунун укукка жатпаган учурларын эске албаганда, иш үзгүлтүксүздүгүнүн негизинде өзүнчө финансылык отчетту түзүүгө баа берүү үчүн жоопкерчиликтүү.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооптуу адамдар Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетунун даярдалышын көзөмөлдөө үчүн да жооптуу болуп саналат.

Өзүнчө финансылык отчетко аудит үчүн аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максат, өзүнчө финансылык отчетто алгылыксыз иш-аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолор камтылбагандыгына жеткиликтүү ишенимде болуу жана биздин ой-пикир камтылган аудитордук корутундуну даярдоо болуп саналат. Жеткиликтүү ишеним дегенден улам, толук ишенимде болууну түшүнүү зарыл, бирок ал, Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудит дайыма эле олуттуу бурмалоолорду аныктоону гарантиялабайт. Бурмалоолор алгылыксыз иш алып баруунун же каталарга жол берүүнүн натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өз-өзүнчө же чогуу караганда пайдалануучулардын өзүнчө финансылык отчеттун негизинде кабыл алган экономикалык чечимдерине таасирин тийгизиши ыктымалдыгын негиздөө мүмкүн болгон шартта олуттуу катары эсептелинет.

Аудит боюнча эл аралык стандарттарга ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында, биз бүтүндөй аудит жүргүзүү мезгил ичинде кесипкөй көз карашка таянабыз жана кесиптик

скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз:

- алгылыксыз иш-аракеттердин же каталарга жол берүүнүн кесепетинен өзүнчө финансылык отчетто олуттуу бурмалоолорду аныктап, тобокелдиктерге баа беребиз; ошол тобокелдиктерге карата аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгып, аларды жүзөгө ашырабыз; ой-пикирибизди билдирүү үчүн негиз болгон жетиштүү жана талаптагыдай аудитордук далилдерди алабыз. Алгылыксыз иш-аракеттердин кесепетинен улам олуттуу бурмалоолордун аныкталбай калуу тобокелдиги, катага жол берүүнүн кесепетинен олуттуу бурмалоолорду аныктай албоо тобокелдигине караганда алда-канча жогору болуп саналат, анткени алгылыксыз иш алып барууда келишип алуу, атайлап жасоо, атайлап калтырып кетүү, маалыматтарды бурмаланган түрдө сунуштоо же ички контролдоо системасына баш ийбестен башка аракеттерди көрүү сыяктуу жагдайлар камтылышы мүмкүн;
- аудит үчүн маанилүү ички контролдоо түшүнүгүн Улуттук банктын ички контролдук системасынын натыйжалуулугун билдирүү максатында эмес, жагдайларга жооп берген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында алабыз;
- колдонулуп жаткан эсепке алуу саясатынын мүнөзүнө, бухгалтердик баа берүүлөрдүн жана Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан даярдалган маалыматтардын чечмеленишинин негиздүүлүгүнө баа беребиз;
- Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан иш үзгүлтүксүздүгү боюнча жол берүүнүн укук ченемдүүлүгүнө тиешелүү тыянак чыгарабыз, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнө карата олуттуу шектенүүнү жараткан жагдайларга же шарттарга байланыштуу белгисиздик жагдайы орун алышы же анын жоктугу тууралуу тыянак чыгарабыз. Эгерде белгисиздик жагдайы бар деген тыянакка келе турган болсок, биз аудитордук корутундуда өзүнчө финансылык отчетто маалыматтардын талапка ылайык чечмеленишине көңүл бурдурууга же маалыматты чечмелөөлөр талаптагыдай болбосо, өз пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин ой-пикирибиз келечекте орун алышы мүмкүн болгон жагдайлар же шарттар Улуттук банктын өз ишин үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн ажырап калышына алып келбеген шартта, аудитордук корутунду чыгарылган күнгө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделет;
- бүтүндөй өзүнчө финансылык отчеттун, анын түзүмүнүн жана маалыматтардын чечмеленишин кошо алганда, анын мазмунунун чагылдырылышына, ошондой эле жылдык финансылык отчетто камтылган операциялардын жана иш жагдайынын так берилишин камсыз кыла алгандай сунушталгандыгына баа беребиз.

Биз, корпоративдик башкарууга жооп берген жактарга пландаштырылган аудит көлөмү жана мөөнөттөрү, ошондой эле аудиттин жүрүшүндө аныкталган олуттуу проблемалар, анын ичинде ички контролдоо системасында олуттуу кемчиликтер тууралуу маалымат беребиз.

____

Канышай Садырбекова

«Делойт и Туш» ЖЧКнын
Башкаруучу директору

Кыргыз Республикасында
аудитордук ишти жүзөгө ашырууга
мамлекеттик лицензия
№0001, сериясы ГК
2002-жылдын 4-июлу.

2019-жылдын 2-апрели
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

____

Нурлан Бекенов

Тапшырма боюнча өнөктөш

2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
АКТИВДЕР			
Алтын	6	32 151 881	19 936 798
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	7	84 603 175	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	8	9 879 434	7 519 897
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	9	33 631 994	43 009 884
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	10	186 424	251 313
Негизги каражаттар	11	1 707 324	1 741 359
Материалдык эмес активдер		130 970	148 836
Башка активдер	12	2 124 696	1 718 734
Жыйынтыгында, активдер		**164 415 898**	**161 109 510**
МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	13	93 566 134	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14	18 701 777	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	15	12 468 565	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	16	7 992 272	5 212 268
Алынган кредиттер	17	171 922	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	18	8 222 162	8 311 236
Башка милдеттенмелер		79 800	97 086
Жыйынтыгында, милдеттенмелер		**141 202 632**	**135 494 635**
КАПИТАЛ			
Уставдык капитал	19	2 000 000	2 000 000
Милдеттүү камдар		7 266 168	7 036 083
Чет өлкө валюталарын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам		11 838 087	14 284 368
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестицияларды кайра баалоо боюнча)		5 075	(6 425)
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		2 103 936	2 300 849
Жыйынтыгында, капитал		**23 213 266**	**25 614 875**
Бардыгы болуп, милдеттенмелер жана капитал		**164 415 898**	**161 109 510**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Түшүндүр-мөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер	20	2 545 768	1 808 795
Пайыздык чыгашалар	20	(496 840)	(220 564)
Таза пайыздык киреше	20	**2 048 928**	**1 588 231**
Комиссиялык кирешелер		66 845	62 494
Комиссиялык чыгашалар		(9 575)	(7 175)
Таза комиссиялык киреше		**57 270**	**55 319**
Активдердин баасынын түшүүсүнө кам түзүү	21	(324 215)	(15 724)
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча таза пайда	22	1 594 233	1 860 747
Башка кирешелер		134 717	270 344
Таза пайыздык эмес киреше		**1 404 735**	**2 115 367**
Операциялык кирешелер		**3 510 933**	**3 758 917**
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(232 173)	(308 008)
Административдик чыгашалар	23	(1 021 552)	(947 598)
Башка чыгашалар		(121 418)	(202 462)
Операциялык чыгашалар		**(1 375 143)**	**(1 458 068)**
Жыл ичинде алынган пайда		**2 135 790**	**2 300 849**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн чогуу алгандагы башка киреше жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Жыл ичинде алынган пайда	**2 135 790**	**2 300 849**
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчеттун курамында кайра классификацияланышы мүмкүн болгон статьялар		
Чет өлкө валюталарын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам:		
- чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон таза пайда/(чыгым)	(985 120)	3 476 149
- чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялардан алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	(1 461 161)	(1 694 160)
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялардан (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялардан) алынган таза пайда/(чыгым)	11 500	(2 418)
Жыл ичинде алынган чогуу алгандагы башка (чыгым)/киреше	**(2 434 781)**	**1 779 571**
Жыйынтыгында, жыл ичинде алынган чогуу алгандагы (чыгым)/киреше	**(298 991)**	**4 080 420**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Түшүн-дүрмөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Пайыздар жана алынган комиссиялык төлөмдөр		2 648 918	1 289 552
Пайыздар жана төлөнгөн комиссиялык төлөмдөр		(425 270)	(175 630)
Чет өлкө валютасы менен операциялар боюнча өздөштүрүлгөн (реализацияланган) пайда		95 555	62 218
Башка кирешелер		94 065	269 244
Эмгек акы боюнча чыгашалар		(552 440)	(528 708)
Жүгүртүүгө чыгарылган банкнотторду жана монеталарды даярдатууга кеткен чыгашалар		(165 022)	(324 094)
Эмгек акы боюнча чыгашаларды эске албаганда, административдик чыгашалар		(337 820)	(459 702)
Операциялык активдердин жана милдеттенмелердин өзгөрүүсүнө чейинки операциялык иштен акча каражаттарынын агылып кириши		**1 357 986**	**132 880**
Операциялык активдердин (көбөйүүсү)/азаюусу			
Алтын		(11 843 852)	(6 051 933)
Банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар		(7 672 637)	9 232 838
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		(2 814 825)	(7 364 977)
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)		8 956 291	(106 821)
Башка активдер		70 337	(253 978)
Операциялык милдеттенмелердин көбөйүүсү/(азаюусу)			
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар		2 461 868	16 265 465
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары		(1 969 045)	(5 084 688)
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары		1 116 630	(1 722 130)
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		2 754 330	(31 180)
Башка милдеттенмелер		956	(17 727)
Операциялык иштен акча каражаттарынын таза (агылып чыгуусу)/агылып кирүүсү		**(7 581 961)**	**4 997 749**

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	Түшүндүр-мөлөр	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
ИНВЕСТИЦИЯЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Туунду компаниянын акцияларына ээ болуу		(500 000)	-
Негизги каражаттарга жана материалдык эмес активдерге ээ болуу		(161 408)	(185 788)
Негизги каражаттарды эсептен чыгаруудан түшүүлөр		1 000	-
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестицияларды (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар) төлөөдөн түшүүлөр		64 353	64 352
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялардан алынган пайыздар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)		12 870	16 140
Алынган дивиденддер		8 807	1 184
Инвестициялык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(574 378)**	**(104 112)**
ФИНАНСЫЛЫК ИШТЕН АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН ЖЫЛЫШЫ			
Алынган кредиттердин ордунун жабылышы		(742 956)	(875 082)
Финансылык иштен акча каражаттарынын таза агылып чыгышы		**(742 956)**	**(875 082)**
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза көбөйүүсү		**(8 899 295)**	**4 018 555**
Чет өлкө валюта курстарынын өзгөрүүсүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(619 429)	1 319 383
Жыл башына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		54 481 945	49 144 007
Жыл акырына карата акча каражаттары жана алардын эквиваленттери (7-түшүндүрмө)		**44 963 221**	**54 481 945**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер

2019-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары,
Кыргыз Республикасы

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Сатуу үчүн колдо болгон инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштүрүлбөгөн пайда	Жыйынтыгында
2017-жылдын 1-январына карата калдык	1 000 000	6 902 942	12 502 379	(4 007)	3 777 137	24 178 451
Жыйынтыгында, чогуу алгандагы финансылык натыйжа						
Жыл ичинде алынган пайда	-	-	-	-	2 300 849	2 300 849
Чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа						
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялардан таза чыгым	-	-	-	(2 418)	-	(2 418)
Чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон пайда	-	-	3 476 149	-	-	3 476 149
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	-	-	(1 694 160)	-	-	(1 694 160)
Жыйынтыгында, чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа	-	-	1 781 989	(2 418)	-	1 779 571
Жыйынтыгында, жыл ичинде чогуу алгандагы финансылык натыйжа	**-**	**-**	**1 781 989**	**(2 418)**	**2 300 849**	**4 080 420**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү	-	-	-	-	(2 643 996)	(2 643 996)
Уставдык капиталды толуктоо	1 000 000	(1 000 000)	-	-	-	-
Милдеттүү камга которуу	-	1 133 141	-	-	(1 133 141)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**1 000 000**	**133 141**	**-**	**-**	**(3 777 137)**	**(2 643 996)**
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 300 849**	**25 614 875**

2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө өзүнчө отчет (уландысы)

(миң сом)

	Уставдык капитал	Милдеттүү кам	Чет өлкө валютасын жана алтынды кайра баалоо боюнча кам	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестицияларды кайра баалоо боюнча кам	Бөлүштү-рүлбөгөн пайда	Жыйын-тыгында
2018-жылдын 1-январына карата калдык	2 000 000	7 036 083	14 284 368	(6 425)	2 300 849	25 614 875
ФОЭС (IFRS) 9 -стандартына өтүүдөн натыйжа	-	-	-	-	(31 854)	(31 854)
Кайра эсептөөдөн кийин	**2 000 000**	**7 036 083**	**14 284 368**	**(6 425)**	**2 268 995**	**25 583 021**
Жыл ичинде пайда	-	-	-	-	2 135 790	2 135 790
Чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа						
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялардан таза пайда	-	-	-	11 500	-	11 500
Чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди, алтынды кайра баалоодон чыгым	-	-	(985 120)	-	-	(985 120)
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча алынган, пайданын же чыгымдын курамына которулган таза пайда	-	-	(1 461 161)	-	-	(1 461 161)
Жыйынтыгында, чогуу алгандагы башка финансылык натыйжа	-	-	(2 446 281)	11 500	-	(2 434 781)
Жыйынтыгында, жыл ичинде чогуу алгандагы финансылык натыйжа	**-**	**-**	**(2 446 281)**	**11 500**	**2 135 790**	**(298 991)**
Түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар						
Өткөн жылдын пайдасын мамлекеттик бюджетке бөлүштүрүү	-	-	-	-	(2 070 764)	(2 070 764)
Милдеттүү камга которуу	-	230 085	-	-	(230 085)	-
Жыйынтыгында, түздөн-түз капитал курамында чагылдырылган операциялар боюнча	**-**	**230 085**	**-**	**-**	**(2 300 849)**	**(2 070 764)**
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**2 000 000**	**7 266 168**	**11 838 087**	**5 075**	**2 103 936**	**23 213 266**

Абдыгулов Т. С.
Улуттук банктын төрагасы
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

Алыбаева С. К.
Башкы бухгалтер
2019-жылдын 2-апрели
Бишкек шаары, Кыргыз Республикасы

МАЗМУНУ

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР

(а) Уюм жана анын негизги иши

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - «Улуттук банк») Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик банкынын укугу өткөн мекеме болуп саналат. 1992-жылдын 12-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» мыйзамдын кабыл алынышына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы аталышына ээ болгон. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши (парламент) 2016-жылдын 16-декабрында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамды кабыл алып, учурда Улуттук банктын ишин ал аркылуу жөнгө салынып келет.

Кыргыз Республикасында баа туруктуулугуна жетишүү жана аны колдоо Улуттук банктын негизги иш максаты болуп саналат. Ушул негизги максатты жүзөгө ашыруу үчүн Улуттук банкка мамлекеттин акча-кредит саясатын аныктоо жана жүргүзүү; төлөм системасын жана банктар аралык төлөмдөрдү натыйжалуу өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү; банкнотторду жана монеталарды жүгүртүүгө чыгаруу; эл аралык валюта камдарын тескөөгө алуу; мыйзамдарга ылайык коммерциялык банктарды жана финансы-кредит уюмдарын лицензиялоо, алардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө милдеттери жүктөлгөн. Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн финансылык агенти катары иш алып барат.

Улуттук банктын юридикалык дареги: Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Чүй пр. 168.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасынын региондорунда Улуттук банктын беш областтык башкармалыгы жана бир өкүлчүлүгү иштеп турган.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банктын кызматкерлеринин жалпы саны, тиешелүүлүгүнө жараша 657 жана 664 адамды түзгөн.

Улуттук банк анын курамына төмөнкү компаниялар кирген топтун башкы компаниясы болуп саналат:

	Добуш берүүчү акциялар пайызы (%)		
Аталышы	**2018-жылдын 31-декабры**	**2017-жылдын 31-декабры**	**Ишкердик түрү**
«Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коому	71,66	-	Банктык кызмат көрсөтүүлөр
«Кыргыз инкассациясы» жабык акционердик коому	100	100	Баалуулуктарды ташуу боюнча кызматтар

Улуттук банк 2018-жылдын 2-октябрында анын акционерлери менен Ыйгарып берүү жөнүндө макулдашуу түзүүнүн натыйжасында «Россия Инвестициялык Банкы» ААК акцияларын кабыл алып, акциялардын 71,66% ээ болгон.

Мындан тышкары Улуттук банк ассоциацияланган компания «Банктар аралык процессинг борбору» жабык акционердик коомунда инвестицияларга ээ.

Бул өзүнчө финансылык отчет Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2019-жылдын 2-апрелинде бекитилген.

1 НЕГИЗГИ ЖОБОЛОР (УЛАНДЫСЫ)

(б) Операциялык чөйрө

Кыргыз Республикасында акыркы жылдары саясий, экономикалык жана социалдык өзгөрүүлөр жүрүүдө. Рыногу жаңыдан калыптанып келе жаткан өлкөлөрдүн катарына кирген Кыргыз Республикасы азырынча экономикасы кыйла өнүккөн өлкөлөргө мүнөздүү болгон коммерциялык жана жөнгө салуучу өнүккөн инфраструктурага жетиштүү деңгээлде ээ боло албай келет. Ушундан улам, республикада ишке ашырылып жаткан финансылык-чарбалык иштер, рынок экономикасы шартында өнүгүп жаткан өлкөлөр үчүн мүнөздүү болбогон тобокелдиктер менен коштолууда. Республиканын экономикасы эл аралык капитал рынокторунда орун алып турган туруксуз жагдайлардын таасирине да дуушарланууда. Келечекте мына ушул белгисиздик жагдайларды аныктоонун натыйжасында келип чыгышы мүмкүн болгон кандайдыр бир корректировкалоолор бул өзүнчө финансылык отчетто камтылбайт. Мындай корректировкалоолор келип чыккан шартта алар Улуттук банктын ошол мезгил үчүн өзүнчө финансылык отчетунда алар маалым болгон шартта гана чагылдырылат жана аларга баа берүү мүмкүн болот.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ

(а) ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзам талабына ылайык Улуттук банк, төмөндө баяндалган, мыйзамдарда белгиленген модификацияларды эске албаганда, өзү үчүн Финансылык отчеттун эл аралык стандарттары боюнча кеңеш (ФОЭС боюнча Кеңеш) тарабынан сунушталган, Эл аралык финансылык отчетту чечмелөө боюнча комитет (КРМФО) тарабынан чечмеленген, Финансылык отчеттун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) негизделген эсепке алуу саясатын, бухгалтердик эсепке алуу ыкмаларын белгилейт.

Алтын рыноктук наркта эсепке алынат, ал эми алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди кайра баалоодон жалпы таза өздөштүрүлбөгөн (реализацияланбаган) пайда түздөн-түз өздүк капитал курамында таанылат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди жана милдеттенмелерди учурдагы рыноктук баада кайра баалоодон өздөштүрүлбөгөн жалпы таза чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто, өткөн мезгилдердин таза өздөштүрүлбөгөн пайдасынан ашкан бөлүгүндө таанылат. Мындай болбосо ал түздөн-түз капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешени азайтат. Алтынды жана чет өлкө валютасындагы активдерди, милдеттенмелерди таанууну токтотуу учурунда мурда капиталдын курамында таанылган топтолгон пайда же чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто, аталган активдердин жана милдеттенмелердин колдонуудан калуусунун орточо алынган коэффициентин эске алуу менен таанылат.

Бул өзүнчө финансылык отчет – Улуттук банктын – Топтун башкы компаниясынын өзүнчө финансылык отчету. Туунду компаниялар бул өзүнчө финансылык отчетто консолидацияланбайт. Туунду компанияларга инвестициялар кандай болбосун баасы төмөндөөлөрдү алып салуу менен сатып алуу баасы боюнча эсепке алынат.

Улуттук банк да өзүнүн, ошондой эле туунду компанияларынын консолидацияланган финансылык отчетун түзөт. Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банктын жетекчилиги тарабынан 2019-жылдын 2-апрелинде чыгарууга бекитилген консолидацияланган финансылык отчету менен бирге каралууга тийиш.

2 ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУ ДАЯРДООНУН НЕГИЗГИ ПРИНЦИПТЕРИ (УЛАНДЫСЫ)

(а) ФОЭСке ылайык келүү жөнүндө билдирүү, уландысы

Бул өзүнчө финансылык отчет, Улуттук банк жакынкы келечекте өз ишин уланта тургандыгын болжолдоодон улам даярдалган.

(б) Наркты аныктоо базасы

Бул өзүнчө финансылык отчет адилет нарк боюнча бааланган алтынды жана айрым финансылык инструменттерди эске албаганда, айкын сарптоолор боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

(в) Функционалдык валюта жана өзүнчө финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта

Өзүнчө финансылык отчетко камтылган статьялар Улуттук банк анда иш алып барган баштапкы экономикалык чөйрө валютасында өлчөнөт («функционалдык валюта»). Улуттук банктын функционалдык валютасы болуп кыргыз сому саналат, ал Кыргыз Республикасынын улуттук валютасы катары Улуттук банк жүргүзгөн көпчүлүк операциялардын жана банктын ишине таасирин тийгизген башка жагдайлардын экономикалык маңызын толук чагылдыра алат. Кыргыз сому ошондой эле, ушул финансылык отчеттун маалыматтарын чагылдырган валюта болуп эсептелет.

Финансылык маалыматтар сом түрүндө берилген жана миңге чейин тегеректелген.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ

Бул 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн өзүнчө финансылык отчетто эсепке алуу саясатынын принциптерин жана төмөндө келтирилген жаңы, кароого алынган стандарттарды жана чечмелөөлөрдү колдонуудан улам таасирлерди эске албаганда, Улуттук банктын 2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл үчүн финансылык отчетун даярдоодо пайдаланылган эсепке алуу саясатынын принциптери, ал боюнча сунушталган маалыматтар жана эсептөө методдору пайдаланылган:

ФОЭС (IFRS) 9	«Финансылык инструменттер»
ФОЭС (IFRS) 15	«Сатып алуучулар менен түзүлгөн келишимдер боюнча пайда алуу» (ошондой эле тиешелүү түшүндүрмөлөр)
ФОЭС (IAS) 40 карата оңдоолор	«Инвестициялык кыймылсыз мүлктүн курамына которуу»
ФОЭСке карата башка оңдоолор	Ар жылы ФОЭСти өркүндөтүүгө багытталган толуктоолор, 2014-2016-жылдар ичинде
КРМФО (IFRIC) 22	«Чет өлкө валютасындагы операциялар жана ордун толтуруу үчүн алдын ала төлөөлөр»

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Өтүп жаткан жыл ичинде күчүнө кирген жаңы жана оңдоолор киргизилген ФОЭС

ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер» деген 9-стандартын алгач колдонуудагы таасири. Өтүп жаткан жылы Улуттук банк 2018-жылдын 1-январынан тартып же андан кийинчерээк башталган жылдык мезгил аралыгында күчүнө кирген ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер» деген 9-стандартын (2014-жылдын июль айында кайра каралган) жана ушул стандартка байланыштуу башка ФОЭСке тиешелүү оңдоолорду колдонгон. ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартынын өтмө талаптары Улуттук банкты салыштырма көрсөткүчтөрдү кайра эсептөө милдетинен бошотот. Өткөн мезгил аралыгында алынган маалымат кайра эсептелген эмес, анткени жаңы стандартка өтүүдө модификацияланган ретроспективдүү ыкма пайдаланылган, ал бир мезгилдин башталышына карата бөлүштүрүлбөгөн пайдада жаңы эсепке алуу саясатын колдонууга байланыштуу өзгөртүүлөрдүн эсебин жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн берет. Мындан тышкары Улуттук банк, 2018-жыл үчүн чечмелөөлөрдө пайдаланылган ФОЭСтин (IFRS) «Финансылык инструменттер: маалыматты чечмелөө» деп аталган 7-стандартына ушул стандартка байланыштуу оңдоолорду кабыл алган.

Төмөндө келтирилген таблицада ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуунун баанын түшүүсүнө камдарга жана ФОЭСтин (IAS) 39-стандартына ылайык чегерилген финансылык активдердин баасынын түшүүсүнө камдардын жана ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык баанын түшүүсүнө камдардын эсептик суммаларынын баштапкы сальдосун салыштырып текшерүүгө таасири чагылдырылган.

	2017-жылдын 31-декабрына карата ФОЭС (IAS) 39	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга кошумчаланган кам	2018-жылдын 1-январына карата ФОЭС (IFRS) 9
Баанын түшүүсүнө кам			
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептер	-	(5 689)	(5 689)
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	(266 027)	(3 311)	(269 338)
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	-	(265)	(265)
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	(125 572)	(18 283)	(143 855)
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017:Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)	-	(3 965)	(3 965)
Башка финансылык активдер	(24 253)	(341)	(24 594)
Жыйынтыгында	**(415 852)**	**(31 854)**	**(447 706)**

МАЗМУНУ

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

Кийинки таблицада классификация жана ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуунун финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетко жана бөлүштүрүлбөгөн пайдага таасирине баа берүү, анын ичинде ФОЭСтин (IAS) 39-стандартына ылайык, дуушар болгон кредиттик чыгым моделдерин ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык, күтүлүүчү кредиттик чыгымга алмаштыруу натыйжасы келтирилген. Күтүлүүчү кредиттик чыгымга кошумчаланган кам финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баасы өзгөргөндүгүнө байланыштуу, алардын баланстык наркынын өзгөрүүсүн түшүндүрөт. 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча ФОЭСтин (IAS) 39-стандарты менен ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты ортосунда баланстык наркты салыштырып текшерүү төмөнкүчө берилген:

№	Финансылык активдер	ФОЭС (IAS) 39 боюнча баштапкы баалоо категориясы	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча жаңы баалоо категориясы	2017-жылдын 31-декабрына карата ФОЭС (IAS) 39 баштапкы баланстык наркы	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча күтүлүүчү кредиттик чыгымга кошумча кам	ФОЭС (IFRS) 9 боюнча жаңы баланстык нарк
1	Чет өлкө банктарындагы, Эл аралык валюта фондундагы жана Эл аралык эсептешүү банкындагы «ностро» эсептер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк	53 470 770	(5 689)	53 465 081
2	Чет өлкө банктарындагы жана Эл аралык эсептешүү банкындагы мөөнөттүү эсептер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	32 300 744	(3 311)	32 297 433
3	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк	43 009 884	(265)	43 009 619
4	Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	7 519 897	(18 283)	7 501 614
5	Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып турууучу инвестициялар)	Төлөөгө чейин кармалып турууучу инвестициялар	Амортизацияланган нарк	251 313	(3 965)	247 348
6	Башка финансылык активдер	Кредиттер жана дебитордук карыз	Амортизацияланган нарк	278 187	(341)	277 846
	Жыйынтыгында			**136 830 795**	**(31 854)**	**136 798 941**

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

ФОЭСтин (IFRS) «Кардарлар менен келишимдерден түшүүлөр» деп аталган 15-стандарты. Жаңы стандартка ылайык негизги принцип колдонууга киргизилүүдө, ага ылайык түшкөн акча товарларын же кызмат көрсөтүүлөрдү кардарга бүтүм боюнча белгиленген баада өткөрүп берүүдө таанылууга тийиш. Ажыратылуучу болуп саналган кандай болбосун байланыштуу («топтом») товарлар же кызмат көрсөтүүлөр өзүнчө таанылууга тийиш, мында бардык жеңилдиктер же келишим баасын төмөндөтүүлөр тиешелүү элементтер боюнча бөлүштүрүлүүгө тийиш. Эгерде сый акы өзгөрүлмөлүү (себебине карабастан) болсо, сыйакынын минималдуу суммасы аларды жокко чыгаруу олуттуу тобокелдиктерди жаратпаган учурда таанылууга тийиш. Кардарлар менен келишимди аткарууну камсыз кылуу үчүн сарптоолор тиешелүү келишимден түшкөн каражаттарды пайдаланган мезгил ичинде капиталдаштырылууга жана амортизацияланууга тийиш.

ФОЭСтин (IFRS) 15-стандартын колдонуу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

ФОЭСтин (IAS) «Инвестициялык кыймылсыз мүлк объектилерин которуу" деп аталган 40-стандартына карата оңдоолор. Оңдоолор кыймылсыз мүлк объектилерин инвестициялык кыймылсыз мүлк категориясына же категориясынан которуу үчүн объектинин инвестициялык кыймылсыз мүлк аныктамасына дал келүүсүн/дал келбөөсүн иликтөө талап кылынарын түшүндүрүүдө, мында кыймылсыз мүлк объектисин пайдалануу мүнөзүнүн өзгөрүшү объективдүү тастыкталууга тийиш. Оңдоолордо ошондой эле, объектини пайдалануу мүнөзүнүн өзгөргөндүгүнүн тастыктамасы катары ФОЭСтин (IAS) 40-стандартында көрсөтүлгөндөрдөн башка жагдайлар да камтылышы мүмкүндүгү жөнүндө түшүндүрмө берилген. Мындан тышкары, курулуп жаткан кыймылсыз мүлк объекттери жагында да колдонуу мүнөзү өзгөрүшү мүмкүн (б.а. колдонуу мүнөзү өзгөрүшү мүмкүн болгон объектилер тизмеги даяр объекттер менен гана чектелип калган эмес).

ФОЭСтин (IAS) 40-стандартына карата оңдоолорду колдонуу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

КРМФО (IFRIC) «Чет өлкө валютасында операциялар жана алдын ала төлөө» деп аталган 22-стандарты. КРМФОнун (IFRIC) 22-стандартында акчалай эмес активдердин же милдеттенмелердин таанылышына алып келген (б.а. келерки мезгилде кайтарылбай турган депозит же киреше), мындай актив, чыгаша же киреше үчүн чет өлкө валютасында төлөнгөн же алдын ала төлөнгөн учурда активди, чыгашаны же кирешени баштапкы таанууда колдонуу зарыл болгон алмашуу курсун аныктоо максатында операция ишке ашырылуучу күн кандайча белгилене тургандыгы боюнча түшүндүрмө берилет.

Түшүндүрмөдө ошондой эле, операция күнү катары төлөөнүн же алдын ала төлөмдүн түшүүсүнүн натыйжасында акчалай эмес активди же милдеттенмени баштапкы таануу күнү саналат. Эгерде Улуттук банк бир нече алдын ала төлөм ишке ашырса же кабыл алса, анда операция күнү ар бир төлөм же алдын ала төлөөлөр үчүн өз-өзүнчө аныкталат.

КРМФОнун (IFRIC) 22-стандартынын колдонулушу Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна олуттуу таасирин тийгизген эмес.

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Алтын

Бул жерде чет өлкө банктарындагы эсептерде жайгашкан жана Улуттук банктын сактоо жайындагы good delivery статусуна ээ алтын куйма түрүндөгү баалуу металл (алтын) чагылдырылган. Алтын өзүнчө финансылык отчетто рыноктук наркы боюнча эсепке алынат. Рыноктук нарк Баалуу металлдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан отчеттук күнгө чейинки күнү белгиленген фиксингдин негизинде аныкталат. Алтынды рыноктук наркы боюнча кайра баалоодон түшкөн пайда капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешенин курамында түздөн-түз чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто, капитал эсептериндеги чогуу алгандагы башка кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Алтынга тиешелүү өздөштүрүлгөн пайда же чыгым, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто эске алынат.

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар

Чет өлкө валютасындагы операциялар Улуттук банктын тиешелүү функционалдык валютасына операциялар ишке ашырылган күнү колдонулган валюта курсу боюнча которулат. Отчеттук күнгө карата чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер, отчеттук күнү күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасында туюндурулган акчалай активдер жана милдеттенмелер менен операциялардан түшкөн пайда же чыгым, бир мезгилдин башталышына карата абал боюнча функционалдык валютадагы, натыйжалуу пайыздык чен боюнча чегерилген пайыздардын өлчөмүнө корректировкаланган амортизациялык нарк менен бир мезгил ичиндеги төлөөлөрдүн жана отчеттук мезгилдин акырына карата валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулган, чет өлкө валютасындагы амортизациялык нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Чет өлкө валютасында туюндурулган, адилет наркы боюнча бааланган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, адилет наркты аныктоо күнүнө карата күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасына которуунун натыйжасында келип чыккан курстук айырма, капиталдын курамындагы чогуу алгандагы башка киреше катары чагылдырылат. Кайра баалоодон чыгымдар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар отчетунда, чогуу алгандагы башка кирешелер курамында таанылган, кайра баалоодон мурдатан топтолуп келген кирешелерден ашкан сумма чегинде чагылдырылат. Чет өлкө валютасында туюндурулган жана айкын сарптоолор боюнча чагылдырылган акчалай эмес активдер жана милдеттенмелер, операция ишке ашырылган күнгө карата күчүндө турган валюта курсу боюнча функционалдык валютага которулат. Чет өлкө валютасындагы операциялардан улам пайда же чыгым түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылат.

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Чет өлкө валютасындагы операциялар, уландысы

Алмашуу курстары

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча өзүнчө финансылык отчетторду даярдоодо Улуттук банк тарабынан колдонулган алмашуу курстары төмөндө келтирилген:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
- Сом/АКШ доллары	69,8500	68,8395
- Сом/евро	80,0446	82,5936
- Сом/Атайы карыз алышуу укугу	96,8578	97,9656
- Сом/канада доллары	51,3226	55,0152
- Сом/австралия доллары	49,2512	53,8477
- Сом/англия фунт стерлинги	88,3742	93,1320
- Сом/кытай юаны	10,1489	10,5900
- Сом/норвегия кронасы	7,9915	8,3854
- Сом/алтындын трой унциясы	89 338,15	89 250,41

(в) Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Кассада турган улуттук валютадагы акча каражаттары жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар суммасынан алынып салынат.

Акча агымын аныктоо максатында, акча каражаттары жана алардын эквиваленттери кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттарын, банктардагы бош калдыктарды (“ностро” түрүндөгү эсептерди) камтыйт.

МАЗМУНУ

(г) Финансылык инструменттер

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер, Улуттук банк келишим боюнча тиешелүү финансылык инструменттерге карата тарап катары иш алып барган шартта Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө өзүнчө отчетунда чагылдырылат. Улуттук банк, финансылык активдерди жана милдеттенмелерди утурумдук мүнөзгө ээ экендигинен улам, бүтүмгө келишилген күн боюнча чагылдырат.

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү

Финансылык активдер төмөнкүдөй категорияларга классификацияланган: пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган («ОССЧПУ»); төлөөгө чейин кармалып туруучу («УДП»); сатуу үчүн колдо болгон («ИНДП»); ошондой эле кредиттер жана дебитордук карыз. Финансылык активдерди тигил же бул класска киргизүү алардын өзгөчөлүгүнө жана сатып алуу максаттарына жараша аныкталган.

3. ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган категориясындагы финансылык инструменттер дегенден улам финансылык активдерди же милдеттенмелерди түшүнүүгө болот, алар:

- эң башкысы, жакынкы келечекте сатуу же сатып алуу максатында сатылып алынган же келип чыккан;
- биргелешип тескөөгө алынган, идентификацияланган финансылык инструменттер портфелинин бир бөлүгү болуп саналган жана алар боюнча жакын арада эле кыска мөөнөт ичинде пайда алынгандыгынын далилдери болгон болсо;
- туунду инструмент болуп саналса (хеджирлөө инструменти катары түзүлгөн жана иш жүзүндө колдонулган туунду финансылык инструменттерди эске албаганда); же болбосо
- баштапкы таануу учурунда ал боюнча өзгөрүүлөр бир мезгил ичинде пайда же чыгым курамында чагылдырылган, адилет нарк боюнча бааланган категорияга киргизилген болсо.

Улуттук банк финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди төмөнкү шарттардын бири аткарылган учурда, пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган категорияга классификациялаган:

- финансылык активдерди же милдеттенмелерди тескөө, аларды баалоо жана ички отчеттордо чагылдыруу адилет нарктын негизинде ишке ашырылган;
- мындай ыкма, бухгалтердик эсепте орун алышы ыктымал болгон дал келбестиктерди толугу менен же кыйла четтеткен; же
- активде же милдеттенмеде, ал жок учурда келишимге ылайык күтүлүп жаткан, акча каражаттар агымын кыйла өзгөрткөн туунду финансылык инструмент элементи камтылса.

Пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланган категорияга кирген финансылык активдер адилет нарк боюнча пайда же чыгымда кайра баалоодо чагылдырылган. Улуттук банк бул инструменттерди адилет нарк боюнча ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуудан кийин пайда же чыгым аркылуу эске алууну улантууда.

Банктарга жана башка финансы уюмдарына берилген кредиттер, уюшулган рынокто жүгүртүлбөгөн, белгиленген же аныкталган төлөмдөргө ээ дебитордук башка карыз, банктардагы каражаттар жана башка финансылык активдер «кредиттер жана дебитордук карыз» катары классификацияланган. Кредиттер жана дебитордук карыз баасынын түшүүсүн алып салуу менен эффективдүү пайыздык чен методун пайдалануу менен амортизацияланган нарк боюнча эсепке алынган. Пайыздык киреше эффективдүү пайыздык ченди колдонуу аркылуу, ал боюнча пайыздык киреше бир азды гана түзгөн кыска мөөнөттүү дебитордук карызды эске алуусуз таанылган. Улуттук банк бул инструменттерди ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартын колдонуудан кийин амортизацияланган нарк боюнча эске алууну улантууда.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер, уландысы

(i) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январына чейин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Төлөөгө чейин кармалып туруучу активдер категориясына кирген финансылык активдер
Улуттук банк төмөндө келтирилген учурларды эске албаганда, аларды төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин кармап турууга ниеттенген жана ага мүмкүнчүлүгү болгон, катталган же аныкталган төлөмдөрү, ошондой эле белгиленген мөөнөттөрү менен туунду эмес финансылык активдерди түшүндүрөт:

- Улуттук банк баштапкы таануу учурунда, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясында классификациялаган;
- Улуттук банк сатуу үчүн колдо болгон активдер категориясында аныктаган; же
- кредиттер жана дебитордук карыздар аныктамасына ылайык келген.

Төлөөгө чейин кармалып туруучу категориясындагы финансылык активдер нарксызданууну алып салуу менен, эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу аркылуу амортизацияланган наркы боюнча эсепке алынган. Пайыздык киреше эффективдүү пайыздык ченди колдонуу аркылуу таанылган. Улуттук банк бул инструменттерди ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулгандан кийин амортизацияланган нарк боюнча эсепке алууну улантууда.

Сатуу үчүн колдо болгон активдер категориясына кирген финансылык активдер сатуу үчүн колдо болгон категориясында аныкталган же (а) кредиттер жана дебитордук карыздар, (б) төлөөгө чейин кармалып туруучу, (в) пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер катары классификацияланбаган, ошол эле туунду эмес финансылык активдерди түшүндүрөт.

Бардык финансылык милдеттенмелер пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясынын финансылык милдеттенмелерин жана адилет нарк боюнча чагылдырылган финансылык активди которуу таанууну токтотуу критерийлерине жооп бербеген учурда келип чыгуучу финансылык милдеттенмелерди кошпогондо, амортизацияланган нарк боюнча бааланган.

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты төмөнкүлөргө карата жаңы талаптарды киргизген:

1. финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди классификациялоого жана аларга баа берүү;
2. финансылык активдердин нарксызданышына: жана
3. хеджирлөөнү жалпы эсепке алууга.

Жаңы талаптар жана алардын Улуттук банктын өзүнчө финансылык отчетуна таасири жөнүндө толук маалымат төмөндө тиешелүү бөлүктөрдө берилген.

2018-жылдын 1-январынан тартып, ФОЭСтин (IFRS) 9-стандарты колдонулгандыгына байланыштуу, аталган стандартты колдонуу чөйрөсүнө кирүүчү, эсепке алууда таанылган финансылык активдер баштапкы таануудан кийин, финансылык активдерди тескөө үчүн Улуттук банктын бизнес-моделине жана акча агымдары боюнча келишимдерде каралган мүнөздөмөлөргө ылайык, амортизацияланган же адилет нарк боюнча баалануута тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Атап айтканда:

- Бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу, келишимдерде каралган карыздын негизги суммасынын жана пайыздын эсебине төлөөлөрдү гана камтыган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн карыздык инструменттер баштапкы таануудан кийин, амортизацияланган наркы боюнча бааланат.
- Бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу, келишимдерде каралган карыздын негизги суммасынын жана пайыздын эсебине төлөмдөрдү гана камтыган акча агымдарын алуу максатын көздөгөн карыздык инструменттер, ошондой эле тиешелүү карыздык инструменттерди сатуу да баштапкы таануудан кийин, чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.
- Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Келишимде каралган акча каражаттарынын агымын алуу үчүн активдерди кармап туруу боюнча бизнес-моделде финансылык активдерди тескөө финансылык инструменттин иштөө мөөнөтүнүн ичинде негизги сумманы жана пайыздарды төлөөлөрдү алуу аркылуу акча каражаттарынын агымдарын реализациялоо максатында жүргүзүлө тургандыгы каралат. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди төлөөгө чейин кармап туруу артыкчылыктуу болуп саналат, бирок, мөөнөтүнөн мурда сатууга тыюу салынбайт.

Амортизацияланган наркы боюнча бааланган финансы активдерине төмөнкүдөй активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын (6-түшүндүрмө);
- чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансы институттарындагы мөөнөттүү депозиттер жана кассадагы чет өлкө валютасында акча каражаттары (7-түшүндүрмө);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүндүрмө);
- мамлекеттик казына векселдерин жана облигацияларын кошо алганда, Кыргыз Республикасынын баалуу кагаздары (10-түшүндүрмө); жана
- дебитордук карыз (12-түшүндүрмө).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн активдерди кармап туруу жана финансылык активдерди сатуу боюнча бизнес-моделинде финансылык активдерди тескөө келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алууну көздөгөндөй эле, финансылык активдерди сатууну да максат кыла тургандыгы каралган. Аталган бизнес-моделдин алкагында финансылык активди сатуудан акча каражаттарын алуу артыкчылыктуу болуп саналат, бул «Келишимде каралган акча каражаттарынын агымдарын алуу үчүн активди кармап туруу» бизнес-моделине салыштырганда, активдердин бат-бат сатылышы жана көлөмүнүн көптүгү менен мүнөздөлөт.

Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдерге төмөнкү активдер кирет:

- чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттарындагы «ностро» эсептери (7-түшүндүрмө);
- мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялар, ошондой эле эл аралык институттардын карыздык милдеттенмелери (9-түшүндүрмө).

Бардык башка карыздык инструменттер (мисалы, адилет наркы боюнча бааланган же сатууга каралган карыздык инструменттер) жана үлүштүк инструменттерге салынган инвестициялар баштапкы таануудан кийин, пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланат.

Мында финансылык активди баштапкы таануу учурунда Улуттук банк ар бир өзүнчө жагдайда жокко чыгарууга мүмкүн болбогон тандоону/классификациялоону жүзөгө ашырууга укуктуу. Атап айтканда:

- Эгерде, өздүк капиталга инвестициялар соода үчүн каралбаса жана бизнести бириктирүүдө сатып алуучу тарабынан таанылган жана ага карата ФОЭСтин (IFRS) 3-стандарты колдонулган шарттуу сый акы болуп саналбаса, анда Улуттук банк чогуу алгандагы башка кирешенин курамында өздүк капиталга инвестициялардын адилет наркынын кийинки өзгөрүүлөрүн берүү тууралуу акыркы чечим кабыл алууга укуктуу; ошондой эле
- Эгерде, мындай карыздык инструмент амортизацияланган же чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча таануу үчүн критерийлерге ылайык келсе, жана бул эсепке алуу жагында дал келбөөчүлүктү четтетип же кыйла азайткан шартта («адилет наркы боюнча эсепке алуу опциясы»), Улуттук банк мындай карыздык инструментти пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган категориясына киргизүү жөнүндө акыркы чечим кабыл алууга укуктуу.

Баштапкы таануудан кийин амортизацияланган нарк же чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган карыздык инструменттердин баасы түшүүгө тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер, уландысы

(ii) Финансылык инструменттерди 2018-жылдын 1-январынан кийин классификациялоо жана баа берүү, уландысы

Баштапкы баалоодон кийин финансылык активдер эффективдүү пайыздык чен методун пайдалануу менен, баанын түшүүсүнөн чыгымдарды эсептен чыгаруу менен амортизацияланган нарк боюнча бааланат. Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдердин адилет наркы ФОЭСтин (IFRS) «Адилет наркын баалоо» деп аталган 13-стандартына ылайык («ФОЭСтин (IFRS) 13-стандарты») аныкталат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн адилет наркы боюнча пайда же чыгымдар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө отчетто таанылат, ал эми чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн - буга чейин капиталдын курамында чагылдырылган топтолгон пайда же чыгымдар анын курамына которулган учурда, активди таануу токтотулган учурга чейин чогуу алгандагы башка кирешенин курамында чагылдырылат.

Сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер пайда болгон учурда, эффективдүү пайыздык чен методун пайдалануу менен пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат.

Кайра классификациялоо. Улуттук банк ага ылайык тигил же башка финансылык активди кармап турган бизнес-модель өзгөргөн шартта, мындай активдер кайра классификацияланат. Жаңы категорияга тиешелүү классификациялоого жана наркын баалоого карата талаптар бизнес-моделде өзгөрүүлөр пайда болгондон кийин биринчи отчеттук мезгилдин биринчи күнүнөн тартып колдонулат, алар Улуттук банктын финансылык активдеринин кайра классификацияланышына алып келген. Келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү төмөндө келтирилген эсепке алуу саясатына ылайык (*«Финансылык активдерди модификациялоо жана аларды таанууну токтотуу»)* талдап-иликтенет.

(iii) Таанууну токтотуу

Улуттук банк финансылык активди таанууну, ошол финансылык актив боюнча акча каражаттарынын агымы боюнча келишимде каралган укугу токтотулган шартта же анда башка тарапка ошол финансылык активге менчик укугуна байланыштуу дээрлик бардык тобокелдиктер жана пайдалар өткөрүлүп берилген же Улуттук банк анда ошол финансылык активге менчикке укукка байланыштуу бардык тобокелдиктердин жана пайдалардын олуттуу бөлүгүн өткөрүп бербеген, сактап калбаган, ошондой эле ошол финансылык активге контролдукту да сактап кала албаган бүтүмдөрдү жүзөгө ашыруунун натыйжасында, ал финансылык активди өткөрүп берген учурда гана таанууну токтотот. Аларга карата таанууну токтотуу үчүн бардык талаптар сакталган, Улуттук банк тарабынан түзүлгөн же анда сакталып калган өткөрүлүп берилген финансылык активдерге катышуунун кандай болбосун үлүшү, финансылык абал жөнүндө отчетто өзүнчө актив же милдеттенме катары таанылат. Улуттук банк ал боюнча келишимдик милдеттенмелер аткарылып, жокко чыгарылып же токтотулган шартта, финансылык милдеттенмени таанууну токтотот.

МАЗМУНУ

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(г) Финансылык инструменттер, уландысы

(iii) Таанууну токтотуу, уландысы

Эгерде, Улуттук банк анын шарттарына ылайык финансылык абал жөнүндө отчетто таанылган активдерди өткөрүп берген бүтүмдөргө келишсе, бирок мында өткөрүлүп берилген активдерге менчик укугунан улам келип чыккан тобокелдиктердин жана пайданын бардыгын же алардын бөлүгүн өзүндө сактап калган болсо, Улуттук банк өткөрүлүп берилген активдерди таанууну токтотпойт. Улуттук банк анын шарттарына ылайык, финансылык активге менчик укугунан келип чыккан дээрлик бардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өзүндө сактап кала албаган, өткөрүп бере да албаган бүтүмдөргө келишүүдө Улуттук банк ошол активге контролдукту жоготкон болсо, мындай активди таануу токтотулат.

Эгерде, активди өткөрүп берүүдө Улуттук банк ага контролдукту өзүндө сактап калса, ал ошол активге канчалык деңгээлде катышкан болсо, ошол деңгээлде активди таанууну улантат. Мында ал, Улуттук банктын анын наркынын өзгөрүүсүнө дуушарлануу деңгээли катары аныкталат.

Эгерде Улуттук банк, өзүнүн карыздык милдеттенмесин сатып алса, анда ал финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчеттон алынып салынат, мында милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн ордун толтуруп берүүнүн ортосундагы айырма мөөнөтүнөн мурда төлөнгөн милдеттенмеден алынган пайданын же чыгымдын курамына кошулат.

Улуттук банк өндүрүп алуу мүмкүн эмес деп таанылган активдерди эсептен алып салат.

Улуттук банк финансылык милдеттенмелер төлөнгөн, жокко чыгарылган же алар боюнча талап кылуу мөөнөтү бүткөндөн кийин гана аларды таанууну токтотот. Ал боюнча таануу токтотулган финансылык милдеттенменин баланстык наркы менен төлөнгөн же төлөнүүгө тийиш болгон ордун жабуунун ортосундагы айырма пайданын же чыгымдын курамында таанылат.

Улуттук банк менен кредитордун ортосунда кыйла айырмаланган шарттары менен карыздык инструменттер менен алмашуу баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алынат. Улуттук банк учурдагы финансылык милдеттенменин шарттарынын кыйла өзгөрүшүн же анын бөлүгүн баштапкы финансылык милдеттенмени төлөө жана жаңы финансылык милдеттенмени таануу катары эсепке алат. Алынган комиссиялык сый акыны эсептен алып салуу менен, баштапкы эффективдүү пайыздык чен боюнча дисконттолгон комиссиялык сый акыны төлөөнү кошо алганда, акча агымдарынын жаңы шарттарына ылайык келтирилген дисконттолгон наркы баштапкы финансылык милдеттенме боюнча калган акча агымдарынын келтирилген дисконттолгон наркынан аз дегенде 10 пайызга айырмаланган учурда, Улуттук банк милдеттенмелердин шарттары кыйла айырмалана тургандыгы боюнча жол берүүлөргө таянат. Эгерде, модификация олуттуу болбосо, анда төмөнкүлөрдүн: (1) милдеттенменин модификацияга чейинки баланстык наркы; жана (2) акча агымдарынын модификациядан кийин келтирилген наркынын ортосундагы айырма башка кирешелердин жана чыгашалардын курамында модификациядан түшкөн киреше же чыгаша катары кирешелер жана чыгашалар курамында таанылууга тийиш.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү

(i) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январына чейин түшүүсү

Амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер кредиттерден жана башка дебитордук карыздан, ошондой эле төлөөгө чейин кармалып туруучу категориясына кирген финансылык активдерден турат. Улуттук банк баанын түшүүсүн аныктоо максатында, амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдерге баалоону туруктуу негизде ишке ашырып турат. Амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдердин баасы түшүүдө, ушундан улам келип чыккан чыгым, кредитти же дебитордук карызды баштапкы таануудан кийинки бир же бир нече окуялардын натыйжасында баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдери орун алса жана ошол жагдай (же жагдайлар) кредит боюнча акча каражаттарынын болжолдонуп жаткан болочоктогу агымына таасир этип, анын канчалык деңгээлде ишенимдүү экендигине баа берүү мүмкүн болгон шартта гана келип чыгышы ыктымал.

Финансылык активдин же активдер тобунун баасынын түшүүсүнө түрткү берген объективдүү себептер чыгымга алып келүүчү төмөнкү жагдайлар боюнча, атап айтканда, эмитенттин же карыз алуучунун оор финансылык жагдайга кабылгандыгы, дефолтко дуушар болуп же негизги карыз же пайыздар боюнча төлөмдү кечиктиргендиги сыяктуу келишим шарттарын бузууга жол берилиши, Улуттук банктын карыз алуучунун экономикалык себептерден же келишим шарттарынан улам, финансылык кыйынчылыкка дуушар болгондугуна байланыштуу ага жеңилдик бергендиги, ошондой эле карыз алуучунун банкрот болушу же финансылык жактан өзгөртүлүп түзүлүшү ыктымалдуулугу, финансылык кыйынчылыктардын же аларды баштапкы таануудан кийин финансылык активдер тобу боюнча келечекте түшүүчү акча агымынын суммасынын азайышын тастыктаган маалыматтардын пайда болуусунун натыйжасында, аталган финансылык актив үчүн активдүү рыноктун жоктугу тууралуу Улуттук банкка белгилүү болгон маалыматтарды камтыйт.

Улуттук банк алгач өз-өзүнчө олуттуу болуп саналган кредиттер жана дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдеринин бардыгына өзүнчө баа берет жана өз-өзүнчө олуттуу болуп саналбаган кредиттер жана дебитордук карыздар боюнча да өзүнчө же чогуу баа берет.

Эгерде, Улуттук банк, өз-өзүнчө баа берилген кредит же дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнүн объективдүү далилдердин олуттуу же жок экендигин аныктаса, кредит кредиттик тобокелдиктин ушундай эле мүнөздөмөсү менен кредиттер жана дебитордук карыздар тобуна кошулат жана ага активдер тобунун курамында баанын түшүүсү көз карашынан жамааттык негизде бааланат. Баанын түшүүсү көз карашынан өз-өзүнчө бааланган, алар боюнча баанын түшүүсүнөн чыгым келип чыгып же ал орун алып турган кредиттер жана дебитордук карыздар баанын түшүүсү көз карашынан жамааттык негизде баа берүүдө камтылбайт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(i) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январына чейин түшүүсү, уландысы

Кредит жана дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнөн улам чыгымдын келип чыккандыгы тууралуу объективдүү далилдер орун алган учурда, чыгымдын суммасы, кредиттин же дебитордук карыздын баланстык наркы жана кредит же дебитордук карыз боюнча баштапкы эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен дисконттолгон гарантиялардын жана камсыздоолордун орду толтурулуп берилген наркын кошо алганда, акча каражаттарынын келечектеги болжолдонгон агымынын ошол учурга ылайык алынган наркынын ортосундагы айырма катары өлчөнөт. Түзүлгөн келишимдин шарттарына ылайык, акча каражаттарынын агымы жана ошол учурда орун алып турган экономикалык шарттарды чагылдырган колдо болгон тиешелүү маалыматтардын негизинде корректировкаланган чыгымга учуроонун калыптанган тажрыйбасы, акча каражаттарынын болжолдонгон агымын аныктоонун негизи катары кызмат кылат.

Кредит же дебитордук карыздар боюнча баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдын суммасын аныктоо үчүн колдо болгон зарыл маалыматтар бир катар учурларда чектелген мүнөздө болуп, учурда түптөлгөн шарттарга жана жагдайларга анчалык дал келбеши мүмкүн. Мындай жагдай, эгерде карыз алуучу финансылык кыйынчылыктарга туш болуп, ал эми мындай карыз алуучулар боюнча маалыматтар көлөмү чектелүү болгон шартта орун алышы ыктымал. Мындай учурда Улуттук банк баанын түшүүсүнөн улам чыгым суммасын аныктоодо өз иш тажрыйбасына таянат.

Кредиттердин жана дебитордук карыздардын баасынын түшүүсүнөн келип чыккан бардык чыгымдар, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат, эгерде, кийинчерээк орду жабылган нарктын көбөйүүсү баанын түшүүсүнөн чыгым таанылгандан кийинки жагдайларга объективдүү негизде байланыштуу болгон шартта гана калыбына келтирилет.

Кредит боюнча карызды өндүрүп алуу мүмкүн болбогон шартта, кредит баанын түшүүсүнө тиешелүү камдын эсебинен алынып салынат. Мындай кредиттер (жана кредиттердин баасынын түшүүсүнө тиешелүү башка камдар) жетекчилик кредиттер боюнча карызды өндүрүү мүмкүн эмес экендигин аныктап, кредиттер боюнча карызды өндүрүүгө тиешелүү бардык зарыл жол-жоболор аяктагандан кийин гана эсептен алынып салынат.

Сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдердин баасынын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдар, чогуу алгандагы башка кирешенин курамында таанылган, топтолгон чыгымды кайра классификацияланууучу корректировкалоо катары пайданын же чыгымдын курамына которуу аркылуу таанылууга тийиш. Чогуу алгандагы башка кирешенин курамынан пайда же чыгым курамына кайра классификацияланган топтолгон чыгым, негизги суммаларды жана амортизацияларды кандай болбосун төлөөлөрдү эсептен алып салгандан кийинки сатып алуу наркы менен буга чейин пайда же чыгым курамында таанылган, баанын түшүүсүнөн чыгымды эсептен алып салгандан кийинки учурдагы адилет нарк ортосундагы айырманы түшүндүрөт. Акчанын убактылуу наркына чегерилген, баанын түшүүсүнө камдын өзгөрүүсү пайыздык кирешенин компоненти катары чагылдырылат.

Сатуу үчүн колдо болгон үлүштүк баалуу кагазга инвестициялардын адилет наркынын олуттуу же ошол баалуу кагаздар боюнча айкын сарптоолордон төмөн наркка чейин узакка созулган төмөндөөсү, баанын түшүүсүнүн объективдүү далили болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(i) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январына чейин түшүүсү, уландысы

Сатуу үчүн колдо болгон наркы түшкөн карыздык баалуу кагаздын адилет наркы кийинки мезгилде жогорулаган жана мындай көбөйүү баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгым пайда же чыгымдын курамында таанылгандан кийин орун алган жагдай менен объективдүү түрдө байланыштуу болгон учурда, баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгым калыбына келет, жана калыбына келген өлчөм пайда же чыгымдын курамында таанылат. Бирок, сатуу үчүн колдо болгон наркы түшкөн карыздык баалуу кагаздын адилет наркынын кайсы гана болбосун калыбына келүүсү чогуу алгандагы башка кирешенин курамында таанылат.

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү

Улуттук банк пайда же чыгым аркылуу адилет нарк боюнча бааланбаган төмөнкү финансылык инструменттер боюнча келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдарды тааныйт:

- чет өлкө банктарындагы депозиттеги алтын (6-түшүндүрмө);
- кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-түшүндүрмө);
- банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүндүрмө);
- чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (9-түшүндүрмө);
- амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (10-түшүндүрмө);
- башка финансылык активдер (12-түшүндүрмө).

Баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгым үлүштүк инструменттерге инвестициялар боюнча таанылбайт.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды (түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер боюнча чыгымдарды кошпогондо, алар төмөндө өзүнчө каралат) баалануучу кам аркылуу баалоо зарыл, анын өлчөмү төмөнкүлөргө барабар:

- кийинки 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө, б.а. финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичиндеги кредиттик чыгымдардын бөлүгүнө барабар, ал отчеттук күндөн кийин («биринчи стадия») 12 ай ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон инструмент боюнча милдеттенмелердин аткарылбай калышынан улам келип чыгуучу кредиттик чыгымдарды билдирет;
- финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдардын өлчөмүнө барабар, алар инструмент боюнча милдеттенмелер аткарылбай калган

учурлардын натыйжасында келип чыгат («экинчи стадия» жана «үчүнчү стадия»).

Инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган шартта, аны баштапкы таануудан кийин финансылык инструменттин бүтүндөй иштөө мөөнөтү ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдардын толук өлчөмүндө баалануучу камды түзүү талап кылынат. Калган бардык учурларда келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдар боюнча камдар 12 ай чегинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдарга барабар өлчөмдө түзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашы. Баштапкы таануу учурунан тартып кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоо фактысы аныкталган учурда, Улуттук банк баанын түшүүсү боюнча талаптарга туура келген финансылык гарантия боюнча насыяларды жана келишимдерди сунуштоо боюнча бардык финансылык активдерге, милдеттенмелерге мониторинг жүргүзөт. Улуттук банк кредиттик тобокелдик олуттуу жогорулаган учурда, кийинки 12 ай ичиндеги гана эмес, кредит берүүнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдардын өлчөмүнүн негизинде, бааланууучу камдын өлчөмүнө баа берет. Кредиттик тобокелдик деңгээли кыйла жогорулаган финансылык активдерге карата «экинчи стадиядагы активдер» деген термин колдонулат.

Баштапкы таануу учурунан тартып финансылык инструмент боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулоосуна баа берүүдө, Улуттук банк отчеттук күнгө карата абал боюнча калган төлөө мөөнөтүнө жараша инструмент боюнча дефолтко учуроо тобокелдигин финансылык инструментти баштапкы таануу учурунда калган төлөө мөөнөтү үчүн белгиленген отчеттук күнгө карата болжолдонгон дефолтко учуроо тобокелдигине салыштырат. Мындай баа берүүдө Улуттук банк өткөн жылдар үчүн жана болжолдонгон маалыматтарды кошо алганда, негизделген жана тастыкталган сандык жана сапаттык маалыматты эске алат, ал Улуттук банктын болжолдонгон маалыматтарын кошо алганда, тажрыйбасынын жана эксперттик баа берүүлөрүнүн негизинде өзүн актабаган сарптоолорун же аракеттерин эске алуусуз алынышы мүмкүн.

Кредиттик нарксыздалган финансылык активдер. Финансылык актив ал боюнча келечекте болжолдонгон акча агымдарына терс таасирин тийгизүүчү бир же бир нече жагдайлар келип чыккан шартта, кредиттик нарксыздалган финансылык актив болуп саналат. Кредиттик нарксыздалган финансылык активдерге карата «үчүнчү стадиядагы актив» деген термин колдонулат.

Күтүлүүчү кредиттик чыгымдарды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

ECL = EAD * LGD * PD, мында

ECL – күтүлүүчү кредиттик чыгымдар;

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

LGD – дефолт учурундагы жоготуулар;

PD – дефолтко учуроо ыктымалдуулугу.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттардын жана мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге салынган инвестициялардын баасынын түшүүсү

Баанын түшүүсүнүн белгилери эл аралык рейтингдик агенттиктердин (Moody's Investors Service, Fitch Ratings, Standard & Poors, мындан ары – тиешелүүлүгүнө жараша, Moody's, Fitch, S&P) рейтингдеринин, Улуттук банктын контрагенттеринин финансылык отчетун жана алардын кредиттик тобокелдик деңгээлинин өзгөрүүсүн аныктоого мүмкүндүк берүүчү башка маалыматты изилдөөнүн негизинде аныкталат. Бул активдердин кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- жогоруда көрсөтүлгөн бир же андан ашык рейтингдик агенттиктердин классификациясы боюнча контрагенттин узак мөөнөттүү рейтингинин Baa2 (BBB) рейтингинен төмөн деңгээлге начарлашы;
- Улуттук банктын контрагенттери боюнча лимиттерди аныктоо саясатына ылайык алар боюнча лимиттерди эсептөө учурунда контрагент коммерциялык банкка белгиленген деңгээлден төмөн балл берилиши;
- Контрагенттин катары менен эки жыл же андан ашык мөөнөт ичинде жылдык таза чыгымдарды алуусу;
- Улуттук банктын төлөм тапшырмаларына ылайык валюталык каражаттарды чегерүү боюнча милдеттенмелердин аткаруу мөөнөтүнүн өтүп кетиши же негизги сумманын жана/же пайыздардын 3 (үч) күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилип төлөнүшү;
- Ири айыптык төлөмдөр, соттук териштирүүлөр жөнүндө маалыматтар жана ишенимдүү булактардан алынган келечектеги отчеттук мезгил ичинде контрагенттин кредиттик тобокелдигинин деңгээлине таасирин тийгизүүчү башка негативдүү маалыматтар.

Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтындын, кассалардагы, банктардагы жана финансылык мекемелердеги каражаттардын кредиттик баасынын түшүүсүнүн белгилери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- дефолт, б.а. контрагенттин өз милдеттенмелерин аткаруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу же андан баш тартуусу;
- милдеттерин аткаруу мөөнөтүнүн 30 күндөн ашык мөөнөткө өтүп кетиши;
- контрагенттин карызды реструктуризациялоо тууралуу талабы;
- контрагентке бир же бир нече агенттиктер тарабынан D/Default, бир бөлүгүнүн/айрымдарынын дефолтко учуроосу (RD/SD) рейтингинин берилиши;
- ишенимдүү булактардан алынган негативдүү башка маалымат, ал контрагенттин Улуттук банк менен түзүлгөн келишим боюнча милдеттенмелерин аткарууга мүмкүндүк бербеген олуттуу финансылык кыйынчылыктарынын индикатору болуп саналат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Ностро-эсептер үчүн тобокелдик алдындагы сумма күндөлүк эсеп боюнча (акыркы 12 ай ичиндеги ар бир айдын акырына карата эсептеги калдыктардын орточо мааниси катары эсептелген) орточо жылдык калдыкка барабар, ал Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген.

Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер, эл аралык финансылык институттарындагы мөөнөттүү депозиттер жана мамлекеттик (суверендүү), муниципалдык жана агенттик карыздык милдеттенмелерге, ошондой эле эл аралык финансылык институттарынын карыздык милдеттенмелерине салынган инвестициялар үчүн тобокелдик алдындагы сумма, Улуттук банктын отчеттук күнгө карата расмий курсу боюнча сомго кайра эсептелген активдер (негизги сумма жана пайыздар) боюнча келечекте келтирилүүчү келишимдик акча агымдарына барабар.

Дефолт учурундагы жоготуулар нөлдөн 100 пайызга чейин өзгөрүп турат жана дефолтко учурабаган инструменттер боюнча рыноктук баалардын негизинде, төмөнкү формула боюнча эсептелет:

LGD =100% - RR

RR (калыбына келтирүү чени) – рейтингдик агенттиктердин маалыматына ылайык контрагент же инструмент дефолтко учураган шартта, акча каражаттарын кайтарып берүү үлүшүнүн көрсөткүчү.

Дефолтко (PD) учуроо ыктымалдуулугу катары дефолттун орточо кумулятивдик чендери пайдаланылат, алар Moody’s эл аралык рейтингдик агенттиги тарабынан жарыяланат жана жаңыланат. Ал эми альтернатива катары S&P рейтингдик агенттиги берген ушул сыяктуу чендер пайдаланылат. Эгерде, контрагентке Moody’s жана S&P агенттиктеринин рейтинги берилбеген болсо, анда Fitch агенттигинин ушул сыяктуу рейтинги колдонулат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын баасынын түшүүсү

Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин бир жыл ичинде (акыркы 12 ай ичинде) эл аралык рейтингдик агенттигинин шкаласы боюнча 3 (үч) жана андан ашык деңгээлге төмөндөшү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн кредиттик тобокелдик деңгээлинин кыйла жогорулашынын белгиси болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздарынын кредиттик нарксызданышынын белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн тобокелдик алдындагы сумма баалуу кагаздардын негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары үчүн дефолт учурундагы жоготуулар Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингинин негизинде эсептелет.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн баалуу кагаздары боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу катары Кыргыз Республикасынын суверендүү рейтингине, аталган баалуу кагаздардын түрүнө жана анын колдонуудагы мөөнөтү бүткөнгө чейинки мөөнөтүнө дал келүүчү дефолттун орточо алынган кумулятивдик чендери пайдаланылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(ii) Финансылык активдердин баасынын 2018-жылдын 1-январынан кийин түшүүсү, уландысы

Банктарга жана башка финансылык мекемелерге берилген кредиттердин баасынын түшүүсү

Кредитти баштапкы таануу учурунда ага дефолттун башталуу ыктымалдуулугунун төмөн деңгээли ыйгарылат, б.а. акыркы инстанциянын кредитин жана банкка берилген, Улуттук банктын тобокелдикти аныктоого багытталган системасына ылайык ишенимсиз катары аныкталган, ал боюнча дефолтко учуроо ыктымалдуулугу 100 пайызга барабар катары белгиленген ликвиддүүлүктү колдоо үчүн кредитти кошпогондо, берилген кредит баанын түшүүсүнүн биринчи стадиясына кирет.

Эгерде, банктын же финансылык уюмдун отчеттук мезгил ичинде дефолтко учуроо ыктымалдуулугунун көрсөткүчү акыркы 60 ай ичинде Кыргыз Республикасынын банк тутумунда дефолтко учуроо ыктымалдуулугу жогору болгон банктардын катарына кирсе, анда бул факты карыз алуучу банктын кредиттик тобокелдиги кыйла жогору катары бааланат.

Кайра каржылоо жана ликвиддүүлүктү колдоо максатында, кредиттик аукциондор боюнча берилген кредиттин нарксызданышынын белгиси болуп, төлөмдөрдү мөөнөтүнөн кечиктирүүгө расмий түрдө берилген мезгилди эске албаганда, келишимдик милдеттенмелердин 30 күндөн ашык мөөнөткө аткарылбай калышы эсептелет.

Берилген кредиттер үчүн тобокелдик алдындагы сумма берилген кредиттин негизги суммасынын жана алар боюнча келечекте алынуучу пайыздардын калдыгынын келтирилген наркына барабар.

Берилген кредиттер үчүн дефолт учурундагы жоготуулар күрөөлүк камсыздоонун түзүмүнө жараша болот жана аларды эсептөө үчүн төмөнкү формула колдонулат:

$$LGD = \frac{EAD - (\sum_{i=1}^{n} Collateral_i * (1 - Disc_factor_i)}{EAD}$$, мында

EAD – тобокелдик алдындагы сумма;

Collateral_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнүн наркы;

Disc_factor_i – күрөөлүк камсыздоонун белгилүү бир түрүнө ылайык келүүчү дисконт.

Берилген кредиттер үчүн дефолтко учуроо ыктымалдуулугу (PD) карыз алуучулардын финансылык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына жана кредит алган банктардын жана финансылык мекемелердин негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрүнүн динамикасына негизделген, адистештирилген моделдин негизинде эсептелет.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Активдердин баасынын түшүүсү, уландысы

(iii) Финансылык абал тууралуу отчетто күтүлгүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды көрсөтүү

Күтүлгүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам финансылык абал тууралуу отчетто төмөнкүчө берилет:

- амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык активдер үчүн: активдердин дүң балансттык наркынан алып салуу катары;
- чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган активдер категориясына кирген карыздык инструменттер үчүн: баалануучу кам финансылык абал тууралуу отчетто таанылбайт, анткени, балансттык нарк адилет нарк боюнча бааланат. Мында күтүлгүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу кам инвестицияларды кайра баалоо фондунун курамындагы кайра баалоо суммасына киргизилет.

(iv) Финансылык эмес активдердин баасынын түшүүсү

Калтырылган салыктардан айырмаланган башка финансылык эмес активдер, баанын түшүүсү белгилерин аныктоо көз карашынан, ар бир отчеттук күнгө карата абал боюнча бааланат. Финансылык эмес активдердин орду жабылган наркынан болуп, сатуу боюнча чыгашаларды жана пайдалануудан алынган баалуулуктарды эсептен алып салгандан кийинки адилет нарктын эң чоң өлчөмү саналат. Акча каражаттарынын келечекте болжолдонгон агымын пайдалануудан баалуулукту аныктоо учурунда, салык салууга чейинки дисконттоо чендерин пайдалануу менен ошол учурга ылайык калыптанган алардын наркына карата дисконттолуп, алар акчанын убактылуу наркына жана ошол активге мүнөздүү болгон тобокелдиктерге учурдагы рыноктук баа берүүнү чагылдырат. Башка активдер менен шартталган акча каражаттарынын агымынан олуттуу деңгээлде көз каранды болбогон акча каражаттарынын агымын шарттабаган активдер үчүн орду толтурулуп берилүүчү нарк, актив тиешелүү болгон акча каражаттарын шарттаган активдер тобу боюнча аныкталат. Активдин же акча каражаттарын шарттаган активдер тобунун балансттык наркы анын орду толтурулуп берилүүчү наркынан ашкан болсо, баанын түшүүсүнөн чыгым таанылат.

Финансылык эмес активдердин баасынын түшүүсүнөн келип чыккан бардык чыгымдар пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылып, эгерде орду жабылуучу наркты аныктоодо колдонулган баа берүүлөрдө өзгөрүүлөр жүргөн болсо гана калыбына келтирилиши мүмкүн. Активдин баасынын түшүүсүнөн кандай болбосун чыгым калыбына келтирилүүгө тийиш, бирок анын шартында активдин балансттык наркы баанын түшүүсүнөн чыгым өзүнчө финансылык отчетто чагылдырылбай калышынан улам келип чыккан мына ошондой эле балансттык нарктан ашпаган көлөмдө калыбына келтирилет (амортизацияны жана эскилиги жеткендерди эсептен алып салуу менен).

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(е) Негизги каражаттар

(i) Өздүк активдер

Негизги каражаттардын объектилери баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдарды жана топтолгон амортизацияны алып салуу менен айкын сарптоолор боюнча финансылык отчетто чагылдырылат. Эгерде, негизги каражаттардын объектилери ар башка пайдалануу мөөнөткө ээ болгон бир нече компоненттерден турса, мындай компоненттер негизги каражаттардын өзүнчө объектиси катары чагылдырылат.

(ii) Амортизация

Негизги каражаттар боюнча амортизация аларды пайдалануунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат. Амортизация объектини сатып алган күндөн тартып чегерилет, ал эми чарбалык ыкмада курулган негизги каражаттардын объектилери үчүн анын курулушу аяктап, пайдаланууга даяр болгон учурда чегерилет. Жер тилкелери боюнча амортизация чегерилбейт. Негизги каражаттардын ар кандай объектилеринин пайдалануу мөөнөтүн төмөнкүчө чагылдырууга болот:

- Имараттар	75 жыл
- Курулмалар	20 жыл
- Эмерек жана жабдуулар	5-7 жыл
- Компьютердик жабдуулар	5-7 жыл
- Транспорттук каражаттар	5-7 жыл

(ж) Материалдык эмес активдер

Сатып алынган материалдык эмес активдер өзүнчө финансылык отчетто, топтолгон амортизациянын жана баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдын суммаларын эсептеп алып салгандан кийин айкын наркы боюнча чагылдырылат.

Атайын программалык камсыздоолорго лицензияларды сатып алууга жана аны колдонууга киргизүүгө кеткен сарптоолор тиешелүү материалдык эмес активдин наркында эске алынат.

Материалдык эмес активдер боюнча амортизация аларды пайдалануунун болжолдонгон мөөнөтү ичинде, бирдей ченемде чегерүү ыкмасы боюнча чегерилип, пайда же чыгымдын курамында чагылдырылат. Материалдык эмес активдердин пайдалануу мөөнөтү 5-7 жылды түзөт.

(з) Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто номиналдык наркы боюнча эске алынат. Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар милдеттенмелер катары чагылдырылат. Сактоо жайларында жана касса жайларында жайгашкан улуттук валютадагы банкноттор жана монеталар жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын курамына кирбейт.

Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашаларда алардын коргоого алынышына, ташып жеткирилишине, камсыздандырылышына кеткен чыгашалар, ошондой эле башка чыгашалар камтылат. Банкнотторду жана монеталарды чыгарууга кеткен чыгашалар, алар жүгүртүүгө чыгарылгандан кийин таанылып, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто өз алдынча статья катары чагылдырылат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(и) Уставдык капитал жана кам

Улуттук банк уставдык капиталдын белгиленген суммасына ээ. Уставдык капиталдын суммасын көбөйтүү жана азайтуу «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына түзөтүүлөрдү киргизүү аркылуу жүзөгө ашырылат. Улуттук банктын уставдык капиталы баштапкы наркында таанылат.

Милдетүү кам пайданын Мыйзамда белгиленген бөлүгүн мамлекеттик бюджетке чегергенден кийин таза пайданы капиталдаштыруу аркылуу түзүлөт. Милдеттүү кам баштапкы нарк боюнча чагылдырылат.

(к) Салык салуу

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Улуттук банк пайда салыгын төлөөдөн бошотулган. Бюджетке Улуттук банк жүзөгө ашырган ишке чегерилген бардык башка милдеттүү төлөмдөр Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык ишке ашырылат. Салык агенти катары Улуттук банк төлөгөн салыктар, түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто административдик чыгашалардын компоненти катары кошулат.

Улуттук банктын туунду жана ассоциацияланган уюмдары салыктын бардык түрү боюнча төлөөчүлөр болуп саналат.

Пайда салыгынын суммасы күндөлүк салыктын суммасын жана калтырылган салыктын суммасын камтыйт. Пайда салыгы чогуу алгандагы башка кирешенин курамында чагылдырылган операциялар же түздөн-түз капитал эсебинде чагылдырылган, менчик ээлери менен жүргүзүлгөн операциялар боюнча, тиешелүүлүгүнө жараша чогуу алгандагы башка кирешенин курамында же түздөн-түз капиталдын курамында чагылдырылган суммаларды кошпогондо, пайданын же чыгымдын курамында толук көлөмдө чагылдырылат. Күндөлүк пайда салыгы жыл ичиндеги салык салынуучу пайданын болжолдуу өлчөмүнө жараша отчеттук күнгө карата колдонууда болгон пайда салыгы боюнча эсептик ченди, ошондой эле мурдагы отчеттук жыл ичиндеги пайда салыгынын суммасын тактоонун натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердин суммаларын эске алуу менен эсептелет.

(л) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы

Жана башка комиссиялар, ошондой эле башка кирешелер жана чыгашалар тиешелүү кызмат сунушталган күнгө карата пайданын же чыгымдын курамында чагылдырылат.

(i) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январына чейин таанылышы

Пайыздык кирешелер жана чыгашалар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар отчетунда алардын эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен чегерилишине жараша чагылдырылат. Эффективдүү пайыздык чен методу финансылык активдин же финансылык милдеттенменин амортизацияланган наркын эсептөө методун жана пайыздык кирешени же пайыздык чыгашаны тиешелүү мезгилге чегерүү методун түшүндүрөт. Эффективдүү пайыздык чен - бул, келечекте күтүлүп жаткан төлөөлөр же акча каражаттарынын түшүүсү анын жардамы аркасында финансылык инструменттин таза утурумдук наркына ылайыкташтырылган чен. Мында, дисконттоо финансылык инструменттин болжолдонуп жаткан жүгүртүү мөөнөтү ичинде же аны колдонуу мүмкүн болсо, кыйла кыска мөөнөткө жүргүзүлөт.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(л) Кирешелердин жана чыгашалардын финансылык отчетто таанылышы, уландысы

(i) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январына чейин таанылышы, уландысы

Эгерде финансылык актив, баанын түшүүсүнөн келип чыккан чыгымдан улам эсептен алынып салынган (жарым жартылай) болсо, пайыздык киреше келечектеги акча агымын дисконттоо үчүн колдонулган пайыздык ченди эске алуу менен аныкталат.

(ii) Пайыздык кирешелердин жана чыгашалардын 2018-жылдын 1-январынан кийин таанылышы

Бардык финансылык инструменттер боюнча пайыздык кирешелер жана чыгашалар соода үчүн каралган катары классификацияланганарды жана пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганар катары классификацияланганарды эске албаганда, эффективдүү пайыздык чен методун колдонуу менен «Пайыздык киреше» жана «Пайыздык чыгаша» катары «Таза пайыздык кирешенин» курамында пайданын же чыгымдын эсептеринде чагылдырылат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганар категориясындагы финансылык инструменттер боюнча пайыздар отчеттук мезгил ичиндеги адилет наркы боюнча өзгөрүүлөрдүн курамына камтылат ("Пайда же чыгым аркылуу эске алынган, финансылык инструменттер боюнча пайда" статьясын карагыла).

Эффективдүү пайыздык чен – бул, финансылык инструмент боюнча келечекте эсептелүүчү акча агымдарын финансылык активдин же милдеттенменин күтүлүп жаткан колдонуудагы мөөнөтү ичинде же кыйла кыска мөөнөт ичинде (эгер колдонулса) таза балансттык наркынын өлчөмүнө чейин дисконттоо чени. Келечектеги акча агымдары инструменттин бардык келишим шарттарын эске алуу менен бааланат.

Эффективдүү пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган жана насыя жөнүндө тиги же бул келишүүлөргө түздөн-түз тиешеси бар бардык сый акылар, тараптардын төлөгөн жана алган суммалары, ошондой эле бүтүм боюнча сарптоолор жана бардык башка премиялар же жеңилдетүүлөр эсепке алынат. Пайда же чыгым аркылуу адилет наркы боюнча бааланганар категориясындагы финансылык активдер үчүн бүтүм боюнча сарптоолор биринчи таанылышында пайданын же чыгымдын курамында чагылдырат.

Пайыздык кирешелер/пайыздык чыгашалар кредиттик нарксыздалган (башкача айтканда, финансылык активдин амортизацияланган наркы күтүлгөн кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камдын өлчөмүнө корректировкалаганга чейин) финансылык активдердин дүң балансттык наркына же финансылык милдеттенмелердин амортизацияланган наркына карата эффективдүү пайыздык ченди пайдалануу аркылуу эсептелет. Кредиттик нарксыздалган финансылык активдер боюнча пайыздык кирешелер мындай активдердин (б.а. күтүлүүчү кредиттик чыгымдар боюнча баалануучу камды эсептен алып салуу менен алардын балансттык наркын) амортизацияланган наркына карата эффективдүү пайыздык ченди колдонуу аркылуу эсептелет. Түзүлгөн же сатылып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер үчүн (POCI) эффективдүү пайыздык чен финансылык активден келип чыгышы мүмкүн болгон келечектеги акча агымдарын аныктоо учурунда келип чыгуучу өлчөмдү чагылдырат.

м) Фидуциардык активдер

Улуттук банк үчүнчү жактардын атынан активдерге ээлик кылуудан улам агенттик кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштайт. Бул активдер жана аларга байланыштуу кирешелер Улуттук банктын активи болуп саналбагандыктан, финансылык отчеттон алынып салынат.

3 ЭСЕПКЕ АЛУУ САЯСАТЫНЫН НЕГИЗГИ ЖОБОЛОРУ (УЛАНДЫСЫ)

(н) Өз ара чегеришүү

Финансылык активдер жана милдеттенмелер өз ара чегерилишет, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган суммалардын өз ара чегеришүү жүргүзүү юридикалык жактан бекитилген укугу, ошондой эле өз ара чегеришүү жүргүзүү же болбосо бир учурда активди сатуу жана милдеттенмени аткаруу ниети болгон учурларда гана таза өлчөм чагылдырылат.

Бул ФОЭСке ылайык уруксат берилген учурлардан тышкары, кирешелер жана чыгашалар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчетто өз ара чегерилбейт.

(о) Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар

Туунду компанияларга инвестициялар баанын түшүүсүнөн чыгымды эсептен алып салуу менен башкы наркы боюнча эске алынат.

Улуттук банк ар бир отчеттук күнгө карата баанын түшүүсү боюнча инвестициялардын баланстык наркын тесттен өткөрөт, ал эми мындай чыгашалар түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө отчетто башка чыгашалар курамында чагылдырылат.

Улуттук банктын ассоциацияланган компанияларына инвестициялар үлүштүк катышуу ыкмасы боюнча эске алынат, ага ылайык баштапкы таанууда инвестициялар өздүк нарк боюнча бааланат, мындан кийин алардын наркы инвестордун үлүшүнүн өзгөрүүсүн эске алуу менен сатып алгандан кийин инвестициялар объектисинин таза активдеринде корректировкаланат. Инвестордун пайдасы же чыгымы анын инвестициялар объектисинин пайдасында же чыгымында үлүшүн камтыса, ал эми инвестордун чогуу алгандагы башка кирешеси анын инвестициялар объектисинин чогуу алгандагы башка кирешесинде үлүшүн камтыйт.

Пайданы бөлүштүрүүдө инвестициялар объектисинен алынган дивиденддер инвестициялардын баланстык наркын азайтат.

Улуттук банк инвестициялар объектисинин чыгымдарында анын чогуу алгандагы үлүшү барабар же анын үлүшү инвестициялар объектисинин чыгымдарында ашкан болсо өз үлүшүн кошумча чыгымдарда таанууну токтотот.

4 ЖАҢЫ ЖАНА КАЙРАДАН КАРАЛЫП ЧЫККАН СТАНДАРТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Улуттук банк өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо өз ишинде колдонгон жана 2018-жылдын 1-январынан башталган жылдык отчеттук мезгилдер үчүн күчүнө кирген бардык жаңы жана кайрадан каралып чыккан стандарттарды кабыл алган.

Жаңы жана кайрадан каралып чыккан, бирок күчүнө кире элек стандарттар

Жаңы жана кайрадан каралып чыккан стандарттар, стандарттарга түзөтүүлөр жана түшүндүрмөлөр 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча күчүнө кире элек экендигинен улам, алар ушул өзүнчө финансылык отчетту даярдоодо колдонулган эмес.

ФОЭСтин (IFRS) 16-стандарты	«Ижара»
ФОЭСтин (IFRS) 17-стандарты	«Камсыздандыруу келишимдери»
ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына түзөтүүлөр	«Терс ордун жабуу менен алдын ала төлөөнүн өзгөчөлүктөрү»
ФОЭСтин (IAS) 28-стандартына түзөтүүлөр	«Ассоциацияланган мекемелерге жана биргелешкен ишканаларга узак мөөнөттүү салымдар»
2015-2017-жылдар аралыгында ФОЭСти жыл сайын өркүндөтүү	ФОЭСтин (IFRS) «Бизнести бириктирүү» 3, (IFRS) «Биргелешкен иш» 11, (IAS) «Пайдага салык» 12 жана (IAS) «Насыя боюнча сарптоолор» 23-стандарттарына түзөтүүлөр
ФОЭСтин (IAS) 19-стандартына түзөтүүлөр	«Планды өзгөртүүнүн, тартыштыкты кыскартуунун же четтетүүнүн натыйжасында кайра баа берүү»
ФОЭСтин (IFRS) «Консолидацияланган финансылык отчет» деп аталган 10-стандарты жана (IAS) 28-стандарты (түзөтүүлөр)	«Инвестор менен анын ассоциацияланган уюму же биргелешкен ишкана ортосунда келишилген бүтүмдөрдө активдерди сатуу же салуу»
ФОЭСтин (IFRS) 3-стандартына түзөтүүлөр	«Бизнести аныктоо»
ФОЭСтин (IAS) 1-стандартына жана (IAS) 8-стандартына түзөтүүлөр	«Олуттуулугун аныктоо»
КРМФОнун (IFRIC) 23-стандарты	«Пайда салыгынын эсебин жүргүзүү эрежелери боюнча белгисиздик жагдайы”

Жетекчиликтин пикири боюнча жогоруда көрсөтүлгөн стандарттардын колдонулушу кийинки мезгилдерде өзүнчө финансылык отчетко олуттуу таасирин тийгизбейт.

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР

Улуттук банктын эсепке алуу саясатын колдонуу процессинде жетекчилик активдердин жана милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча божомолдоолорду, баа берүүлөрдү жана жол берүүлөрдү сунуштоого тийиш, аларды башка булактардан алуу мүмкүн эмес. Баа берилген маани жана анын негизин түзгөн жол берүүлөр мурдагы тажрыйбадан жана башка факторлордон улам түптөлөт, алар белгилүү бир учурларда орундуу болуп саналат. Айкын натыйжалар баа берүүнүн маалыматтарынан айырмаланышы мүмкүн.

Баа берүүлөр жана ага байланыштуу жол берүүлөр туруктуу негизде кароого алынып турат. Баа берүүлөрдөгү өзгөрүүлөр, эгер алар ушул мезгил ичинде эле таасирин тийгизсе, баа берүү кайра каралган мезгилде, же өзгөрүүлөр учурдагы сыяктуу эле, келечектеги мезгилге да таасирин тийгизе турган болсо, баа берүү кайра каралган мезгилде жана келечектеги мезгилдерде да чагылдырылат.

Олуттуу жол берүүлөр

Бизнес-моделге баа берүү. Финансылык активдер карыздын негизги суммасынын жана пайыздарынын эсебине төлөөлөрдүн жана бизнес-моделди тесттен өткөрүүнүн натыйжасына жараша классификацияланат жана баа берилет. Улуттук банк тарабынан колдонулган бизнес-модель тигил же бул бизнес-максаттарга жетүү үчүн финансылык активдер менен топко бириктирилген башкаруу механизминде чагылдырылган деңгээлде аныкталат. Бул баа берүү бардык жөндүү далилдерди чагылдырган, анын ичинде активдердин натыйжалуулугуна баа берүү жана өлчөө процесси боюнча ой жүгүртүүлөрдү; активдердин натыйжалуулугуна таасирин тийгизген тобокелдиктерди жана аларды тескөө процессин, ошондой эле активдерди тескеген адамдарга сый акы төлөө механизмин өзүнө камтыйт. Улуттук банк амортизацияланган наркы же адилет наркы боюнча чогуу алгандагы башка киреше аркылуу чагылдырылган финансылык активдерге мониторинг жүргүзөт, колдонуудан калуу себептерин жана бул актив алардын негизинде кармалып турган бизнес-максаттарга ылайык келерин түшүнүү үчүн буларды таануу төлөө мөөнөтү келип жеткенге чейин токтотулат. Мониторинг, анын алкагында калган финансылык активдер кармалып турган бизнес-моделдин шайкештигине Улуттук банктын туруктуу баа берүүсүнүн бөлүгү болуп саналат. Модель шайкеш келбеген учурда ага өзгөртүүлөрдү киргизүү жана тиешелүү активдердин классификациясын өзгөртүү жагында талдап-иликтөөлөр жүргүзүлөт.

Кредиттик тобокелдиктин кыйла жогорулоосу. 3-түшүндүрмөдө берилгендей, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын өлчөмү бааланган камдын 12 ай чегинде (биринчи стадиядагы активдер үчүн) же кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде келип чыгышы мүмкүн болгон кредиттик чыгымдарга барабар суммада белгиленет (экинчи жана үчүнчү стадиядагы активдер үчүн). Актив алгач таанылган учурдан тартып ал боюнча кредиттик тобокелдик кыйла жогорулаган шартта экинчи стадияга өтөт. ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартында кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы боюнча аныктама камтылбайт. Өзүнчө актив боюнча кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашына баа берүүдө Улуттук банк негиздүү болуп саналган жана тастыкталган, сапаттык сыяктуу эле, сандык божомолдуу маалыматты эске алат.

Кредиттик тобокелдик мүнөздөмөлөрү окшош активдер тобун түзүү. Күтүлүүчү кредиттик чыгымдар активдер тобу үчүн өлчөнгөн учурда финансылык инструменттер тобокелдиктин жалпы мүнөздөмөлөрүнүн негизинде топтолот. Кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөлөрү алардын окшоштугун тастыктоо үчүн туруктуу негизде көзөмөлдөнүп турат. Бул кредиттик тобокелдиктин мүнөздөмөсү өзгөргөн учурда активдердин топторго туура бөлүнүшүн камсыз кылуу үчүн зарыл. Натыйжада жаңы портфелдер түзүлүшү мүмкүн же активдер тиешелүү активдер тобу үчүн кредиттик тобокелдиктин окшош мүнөздөмөлөрүн таасирдүү чагылдырган колдонуудагы портфелге которулушу ыктымал.

5 ОЛУТТУУ ЖОЛ БЕРҮҮЛӨР ЖАНА БАА БЕРҮҮДӨ БЕЛГИСИЗДИКТИ ШАРТТАГАН БУЛАКТАР (УЛАНДЫСЫ)

Кредиттик тобокелдик деңгээлинин олуттуу жогорулашы байкалган (же мындай олуттуу жогорулоо жокко чыгарылган) учурда, портфелдерди кайрадан бөлүштүрүү жана активдерди портфелдер ортосунда жайгаштыруу бат-бат жүзөгө ашырылып турат. Натыйжада активдер 12 ай чегинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдардын негизинде бааланган портфелден бүтүндөй колдонуу мөөнөтү ичинде күтүлүүчү чыгымдардын негизинде бааланган портфелге жана тескерисинче которуштурулат. Портфелдер ичинде да которууга болот, бул учурда алар ошол эле негизде (12 ай чегинде же бүтүндөй кредиттөө мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар) өлчөнөт, бирок портфелдин кредиттик тобокелдиги өзгөргөндүктөн, күтүлүүчү кредиттик чыгымдын суммасы өзгөрөт.

Колдонулган моделдер жана жол берүүлөр. Финансылык активдердин адилет наркына баа берүүдө, ошондой эле күтүлүүчү кредиттик чыгымдарга баа берүүдө Улуттук банк ар кандай моделдерди жана жол берүүлөрдү колдонот. Активдердин ар бир түрүнө ылайык келген моделди аныктоо, ошондой эле бул моделдерде колдонулган жол берүүлөрдү, анын ичинде кредиттик тобокелдиктин негизги факторлоруна тиешелүү жол берүүлөрдү аныктоо үчүн ой-жүгүртүүлөр колдонулат.

Баа берүүдө белгисиздикти шарттаган булактар

Продукттун/рыноктун ар бир тиби үчүн болжолдуу сценарийлердин санын жана салыштырма салмагын аныктоо жана ар бир сценарийге тиешелүү болжолдуу маалыматты аныктоо. Кредиттик жоготуулар деңгээлин өлчөөдө Улуттук банк негиздүү болжолдуу маалыматтарды колдонот, ал ар кандай экономикалык факторлордун келечекте орун алышы боюнча божомолдорго жана бул факторлордун бири-бирине тийгизген таасирине негизденген.

Дефолттун келип чыгуу ыктымалдуулугу. Дефолтко учуроо ыктымалдуулугу кредиттик жоготуулардын деңгээлин өлчөөдө негизги белги болуп саналат. Дефолттун келип чыгышы ыктымалдуулугу – берилген убакыт мейкининде баа берүү, эсептерде тарыхый маалыматтар, келечек шарттар боюнча божомолдор жана күтүүлөр камтылат.

Дефолт келип чыккан учурдагы жоготуулар. Дефолт учурундагы жоготуулар дефолт учурунда келип чыккан чыгымдарды баалоону түшүндүрөт. Ал, камсыздоодон акча агымдарын эске алуу менен келишимде каралган акча агымдары менен кредитор алууга ниеттенген акча агымдарынын ортосундагы айырмага негизденген.

Адилет наркына баа берүү. Финансылык активдин же милдеттенменин адилет наркына баа берүүдө Улуттук банк рынокто байкоого алынган маалыматтарды алардын жеткиликтүүлүгүнө жараша колдонот. Эгерде адилет наркына баа берүү иерархиясы боюнча 1-деңгээлдеги баштапкы маалыматтар (28-түшүндүрмө) жок болсо, Улуттук банк өз финансылык инструменттеринин адилет наркын аныктоо үчүн баа берүүнүн моделин колдонот.

6 АЛТЫН

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги жана куйма түрүндөгү алтын	32 151 881	19 936 798
	32 151 881	**19 936 798**

Алтын чет өлкө банктарында депозит түрүндө жана Баалуу металдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келген алтын куймалар түрүндө жайгаштырылат.

Алтындын чет өлкө банктарындагы эсептерде концентрацияланышы

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк алтынды АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырган

(2017-жылдын 31-декабрында: алтын АА- жана А+ деңгээлиндеги кредиттик рейтингге ээ чет өлкө банктарындагы депозиттерде жайгаштырылган)

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Чет өлкө банктарындагы жана башка финансылык мекемелердеги эсептер жана депозиттер		
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери		
- ААА кредиттик рейтинги менен	23 790 991	19 483 569
- А- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	6 597 621	6 756 189
- В- дан ВВВ+ чейинки кредиттик рейтинги менен	793 277	777 609
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	**31 181 889**	**27 017 367**
Баанын түшүүсүнө кам	(5 510)	-
	31 176 379	27 017 367
Чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер		
- АА- дан АА+ чейинки кредиттик рейтинги менен	21 583 658	15 180 417
- А- дан А+ чейинки кредиттик рейтинги менен	15 537 795	13 857 394
- кредиттик рейтинг ыйгарылбаган	269 932	266 027
Жыйынтыгында, чет өлкө банктарындагы мөөнөттүү депозиттер	**37 391 385**	**29 303 838**
Баанын түшүүсүнө кам	(272 624)	(266 027)
	37 118 761	29 037 811
Эл аралык валюта фондусундагы (ЭВФ) эсеп	9 551 340	11 657 336
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы эсептер		
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсептери	2 765 800	14 796 067
- Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы мөөнөттүү депозит	2 526 706	3 262 933
Жыйынтыгында, Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы жана Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	**14 843 846**	**29 716 336**
Баанын түшүүсүнө кам	(3)	-
	14 843 843	29 716 336
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттары	1 464 192	1 011 175
Жыйынтыгында, кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	**84 603 175**	**86 782 689**

7 КАССАДАГЫ, БАНКТАРДАГЫ ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДЕГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк кредиттик рейтинг ыйгарылбаган чет өлкө банкында тиешелүүлүгүнө жараша, 269 932 миң сом жана 266 027 миң сом өлчөмүндөгү баасы түшкөн мөөнөттүү депозитке кам түзгөн.

Каражаттардын банктарда жана башка финансылык мекемелерде концентрацияланышы

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, АААдан А- чейинки кредиттик рейтингге ээ он банкта жана башка финансылык уюмдарда (2017-жылы: ААА дан А- чейинки кредиттик рейтинги менен сегиз банкта жана башка финансылык уюмдарда) эсептер боюнча калдыктары болгон, өз-өзүнчө алардын суммасы өздүк капиталдын 10% ашат. Ушул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 74 674 626 миң сомду (2017-жылы: 44 973 079 миң сом) түзгөн.

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 21-түшүндүрмөдө берилген.

Акча кражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттун максаттарында төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2018-жылдын 31-декабры	**2017-жылдын 31-декабры**
Чет өлкө банктарындагы «ностро» эсептери	31 181 889	27 017 367
Эл аралык валюта фондусундагы эсептер	9 551 340	11 657 336
Эл аралык эсептешүүлөр банкындагы «ностро» эсеби	2 765 800	14 796 067
Кассадагы чет өлкө валютасындагы акча каражаттар	1 464 192	1 011 175
Акча каражаттарынын жылышы боюнча отчеттогу акча каражаттар жана алардын эквиваленттери	**44 963 221**	**54 481 945**

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери мөөнөтү өткөрүлгөн болуп саналбайт.

8 БАНКТАРГА ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК УЮМДАРГА БЕРИЛГЕН КРЕДИТТЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктарга-резиденттерге берилген кредиттер	7 921 549	5 694 787
Эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	2 250 704	1 950 682
	10 172 253	**7 645 469**
Баанын түшүүсүнө кам	(292 819)	(125 572)
Баанын түшүүсүнө камды эсептен алып салгандан кийинки кредиттин суммасы	**9 879 434**	**7 519 897**

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 21-түшүндүрмөдө берилген.

Камсыздоолорго жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр

Кийинки таблицада коммерциялык банктарга-резиденттерге жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттердин камсыздоосу катары колдонулган күрөөлөр жөнүндө маалыматтар, үстөк камсыздоонун таасирин эске алуусуз, 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча камсыздоо түрүнө жараша чагылдырылган.

	2018-жылдын 31-декабры	Баасы түшпөгөн кредит портфелинен үлүш, %	2017-жылдын 31-декабры	Баасы түшпөгөн кредит портфелинен үлүш, %
Кардарларга берилген кредиттер	4 369 958	44	2 800 707	37
Чет өлкө валютасындагы депозиттер	3 116 180	32	3 041 444	40
Мамлекеттик баалуу кагаздар	1 901 102	19	1 677 746	23
Кыймылсыз мүлк	492 194	5	-	-
	9 879 434	**100**	**7 519 897**	**100**

Жогорку таблицада чагылдырылган суммалар, кредиттердин баланстык наркын түшүндүрөт жана милдеттүү түрдө камсыздоолордун адилет наркын чагылдырбайт. Камсыздоолордун адилет наркы кредит берилген күнгө карата бааланган жана отчеттук күнгө чейинки өзгөрүүлөр боюнча корректировкаланган эмес. Мындай кредиттердин ордун жабуу мүмкүнчүлүгү камсыздоо наркынан эмес, негизинен карыз алуучулардын кредитти төлөө жөндөмдүүлүгүнө жараша болот.

Берилген кредиттердин концентрацияланышы

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк коммерциялык банктарга берилген кредиттерге ээ эмес, ал боюнча калдык өздүк капиталдын 10% ашат.

9 ЧОГУУ АЛГАНДАГЫ БАШКА КИРЕШЕ АРКЫЛУУ АДИЛЕТ НАРКЫ БОЮНЧА БААЛАНГАН ИНВЕСТИЦИЯЛАР (2017: САТУУ ҮЧҮН КОЛДО БОЛГОН ИНВЕСТИЦИЯЛАР)

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Карыздык инструменттер		
Мамлекеттик баалуу кагаздар		
Канада Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	3 031 230	4 939 440
Австралия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	2 705 764	8 825 030
Улуу Британия Өкмөтүнүн казына милдеттенмелери	2 115 546	512 134
Корея Республикасынын казына милдеттенмелери	1 069 153	-
АКШнын казына милеттенмелери	348 651	3 444 476
Россия Федерациясынын казына милдеттенмелери	70 654	70 571
Жыйынтыгында, мамлекеттик баалуу кагаздар	**9 340 998**	**17 791 651**
Эл аралык финансылык институттардын карыздык баалуу кагаздары	22 546 483	16 337 997
ААдан АААга чейинки кредиттик рейтингге ээ агенттик баалуу кагаздар	1 744 513	8 880 236
Жыйынтыгында, карыздык инструменттер	**33 631 994**	**43 009 884**

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар) мөөнөтү өткөрүлүп жиберилген болуп саналбайт.

10 АМОРТИЗАЦИЯЛАНГАН НАРК БОЮНЧА БААЛАНГАН, ИНВЕСТИЦИЯЛАР (2017: ТӨЛӨӨГӨ ЧЕЙИН КАРМАЛЫП ТУРУУЧУ ИНВЕСТИЦИЯЛАР)

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин казына милдеттенмелери	189 485	251 313
Баанын түшүүсүнө кам	(3 061)	-
	186 424	**251 313**

11 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютердик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек курулуш/орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынтыгында
Баштапкы нарк						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Сатып алуулар	69 653	16 783	32 385	-	30 152	148 973
Колдонуудан калгандар	(487)	(4 677)	(1 333)	-	(9)	(6 506)
Ордунан которулгандар	12 236	10 859	-	-	(23 451)	(356)
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**713 987**	**335 180**	**899 628**	**75 045**	**356 090**	**2 379 930**
Амортизация						
2018-жылдын 1-январына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(11 691)	(41 564)	(118 661)	(10 315)	-	(182 231)
Колдонуудан калгандар	201	4 554	1 330	-	-	6 085
2018-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(122 258)**	**(163 906)**	**(348 502)**	**(37 940)**	**-**	**(672 606)**
Баланстык нарк						
2018-жылдын 31-декабрына карата	**591 729**	**171 274**	**551 126**	**37 105**	**356 090**	**1 707 324**

2018-жыл ичинде 356 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

Негизги каражаттар объектилерин сатып алууга же курууга байланыштуу насыялар (займ) боюнча капиталдаштырылган сарптоолор 2018 жана 2017-жылдар ичинде болгон эмес.

11 НЕГИЗГИ КАРАЖАТТАР (УЛАНДЫСЫ)

	Жер, имарат жана курулмалар	Эмерек жана жабдуулар	Компьютер-дик жабдуулар	Транспорт каражаттары	Бүтө элек ку-рулуш/орнотуу үчүн каралган жабдуулар	Жыйынты гында
Баштапкы нарк						
2017-жылдын 1-январына карата калдык	**613 359**	**268 715**	**365 032**	**74 078**	**861 754**	**2 182 938**
Сатып алуулар	6 766	27 891	30 361	10 208	97 404	172 630
Колдонуудан калгандар	(3 704)	(1 177)	(6)	(9 241)	-	(14 128)
Ордунан которулгандар	16 164	16 786	473 189	-	(609 760)	(103 621)
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**632 585**	**312 215**	**868 576**	**75 045**	**349 398**	**2 237 819**
Амортизация						
2017-жылдын 1-январына карата калдык	**(103 431)**	**(92 632)**	**(151 650)**	**(26 182)**	**-**	**(373 895)**
Жыл ичинде чегерилгендер	(10 851)	(35 421)	(79 526)	(9 263)	-	(135 061)
Колдонуудан калгандар	3 514	1 157	5	7 820	-	12 496
2017-жылдын 31-декабрына карата калдык	**(110 768)**	**(126 896)**	**(231 171)**	**(27 625)**	**-**	**(496 460)**
Баланстык нарк						
2017-жылдын 31-декабрына карата	**521 817**	**185 319**	**637 405**	**47 420**	**349 398**	**1 741 359**

2017-жыл ичинде 103 621 миң сом суммасындагы негизги каражаттар материалдык эмес активдерге которулган.

12 БАШКА АКТИВДЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Дебитордук карыз	318 600	302 440
Баанын түшүүсүнө кам	(19 161)	(24 253)
Жыйынтыгында, башка финансылык активдер	**299 439**	**278 187**
Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар	805 684	185 079
Запастар	613 446	603 632
Монетардык эмес алтын	320 943	446 658
Нумизматикалык баалуулуктар	100 605	97 247
Берилген авансстар	20 131	98 609
Башкалар	7 053	9 322
	1 867 862	1 440 547
Баанын түшүүсүнө кам	(42 605)	-
Жыйынтыгында, башка финансылык эмес активдер	**1 825 257**	**1 440 547**
	2 124 696	**1 718 734**

Баанын түшүүсүнөн түзүлгөн камдын жылышы 21-түшүндүрмөдө чечмеленген.

Монетардык эмес алтын куйма түрүндө көрсөтүлгөн, алар Баалуу металдар рыногунун Лондон ассоциациясы тарабынан кабыл алынган стандарттарга ылайык келбейт. Монетардык эмес алтын запас болуп саналат жана сатып алуунун эң төмөн наркында, ошондой эле мүмкүн болуучу таза сатуу баасында эсепке алынат.

Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар

Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялардын жылышы төмөнкүчө берилген:

	Балансстык наркы
2016-жылдын 31-декабры	185 079
Сатып алуулар	-
2017-жылдын 31-декабры	**185 079**
Сатып алуулар	578 000
2018-жылдын 31-декабры	**763 079**

12 БАШКА АКТИВДЕР (УЛАНДЫСЫ)

Туунду жана ассоциацияланган компанияларга инвестициялар	Ээлик кылуу үлүшү, %	2018-жылдын 31-декабры	Ээлик кылуу үлүшү, %	2017-жылдын 31-декабры
«Россия Инвестициялык банкы» ААК	71,66	578 000	-	-
«Банктар аралык процессинг борбору» ЖАК	46,70	123 079	46,70	123 079
«Кыргыз инкассациясы» ЖАК	100,00	62 000	100,00	62 000
		763 079		**185 079**

13 ЖҮГҮРТҮҮДӨГҮ БАНКНОТТОР ЖАНА МОНЕТАЛАР

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча жүгүртүүдөгү банкнотторго жана моноталарга төмөнкүлөр камтылган:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	95 499 154	93 429 341
Жүгүртүү кассасындагы банкнотторду жана монеталарды алып салуу менен	(1 933 020)	(2 325 076)
	93 566 134	**91 104 265**

Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар дегенден улам, калктын колундагы жана финансылык мекемелердеги жүгүртүүдөгү банкноттордун жана монеталардын номиналдык наркын түшүнүү зарыл.

14 БАНКТАРДЫН ЖАНА БАШКА ФИНАНСЫЛЫК МЕКЕМЕЛЕРДИН КАРАЖАТТАРЫ

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Коммерциялык банктардын эсептери	15 860 434	18 089 870
Башка финансылык мекемелердин эсептери	2 841 343	2 519 180
	18 701 777	**20 609 050**

2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банкта үч коммерциялык банктын жана бир финансылык уюмдун эсептери боюнча калдыгы бар, ал өздүк капиталдын 10% ашат (2017-жылы – бир банк). Бул калдыктардын чогуу алгандагы көлөмү 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 10 561 757 миң сомду (2017-жылы: 4 318 753 миң сом) түзөт.

15 КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттарына Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин эсептери кирет.

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Улуттук валютада	11 296 232	8 120 502
Чет өлкө валютасында	1 172 333	1 114 729
	12 468 565	**9 235 231**

16 ЧЫГАРЫЛГАН КАРЫЗДЫК БААЛУУ КАГАЗДАР

2018 жана 2017-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгарылган карыздык баалуу кагаздарга төмөнкүдөй төлөө мөөнөтүнө жана баланстык наркына ээ баалуу кагаздар кирет:

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 91 күн болгон ноталары	5 359 690	2 233 637
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 182 күн болгон ноталары	1 555 746	-
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күн болгон ноталары	765 098	949 883
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 14 күн болгон ноталары	311 738	1 253 928
Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күн болгон ноталары	-	774 820
	7 992 272	**5 212 268**

Улуттук банктын ноталары Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу жайгаштырылат, анын катышуучуларынан болуп Кыргыз Республикасындагы коммерциялык банктар саналат.

17 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алынган кредиттердин мөөнөттөрү жана шарттары төмөндө чагылдырылган:

Эмитент	Валютасы	Пайыздык чен	Берилген күнү	Төлөө күнү	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
ЭВФ, ESF (Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизми)	АКУ	0%	2008-жылдын 24-декабры	2019-жылдын 7-июну	161 268	815 564
ЭВФ, ПРГФ (Жакырчылыкты кыскартуу жана экономикалык өсүшкө түрткү берүү)	АКУ	0%	2001-жылдын 19-декабры	2018-жылдын 31-майы	-	99 435
Чегерилген пайыздар	АКШ доллары				10 654	10 500
					171 922	**925 499**

17 АЛЫНГАН КРЕДИТТЕР (УЛАНДЫСЫ)

Тышкы таасирлерге каршы чара көрүү механизминин (ESF) алкагында карыз алуулар АКУ (СПЗ) түрүндө туюндурулуп, Кыргызстандын бийлигинин белгилүү бир тышкы таасирлерди четтетүүгө багытталган аракеттерин колдоо үчүн берилет. Кредит нөлдүк пайыздык ченге ээ жана 2016-жылдын 3-октябрында ЭВФтин Аткаруучу кеңеши пайыздарды төлөөдөн бошотууну 2018-жылдын акырына чейин узарткан. Бул шарт дүйнө жүзү боюнча ESF алкагында кредит алуучулар үчүн жарыяланган.

Жакырчылыкты кыскартуу жана экономикалык өсүшкө түрткү берүү программасы (ПРГФ) боюнча карыз алуулар АКУ (СПЗ) түрүндө туюндурулуп, финансылык реформаларды жана улуттук валютаны колдоо максатында сунушталган. Бул программа боюнча карыз алуулар нөлдүк пайыздык ченге ээ жана алар колдонула баштагандан тартып 10 жыл өткөндөн кийин орду жабылууга тийиш. 2018-жылдын 31-майында ПРГФ кредити толугу менен төлөнүп бүткөн.

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык ишинин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелердеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдарына шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр жөнүндө маалыматтар сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттар агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2018-жылдын 31-декабры**
Алынган кредиттер	925 499	(742 956)	(10 775)	154	171 922
	925 499	**(742 956)**	**(10 775)**	**154**	**171 922**

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2017-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2017-жылдын 31-декабры**
Алынган кредиттер	1 718 629	(875 082)	82 012	(60)	925 499
	1 718 629	**(875 082)**	**82 012**	**(60)**	**925 499**

(i) Алынган кредиттерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр өзүндө пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү камтыйт.

18 БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ ЭВФТЕН АЛЫНГАН АКУ (СПЗ) БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	8 222 162	8 311 236

АКУну (СПЗ) бөлүштүрүү, алардын суммасын ЭВФ мүчөлөрүнүн ортосунда анын чечими боюнча шартсыз бөлүштүрүү саналат. АКУну жалпы бөлүштүрүү 2009-жылдын 28-августунда күчүнө кирген. Мындай бөлүштүрүү глобалдуу финансылык каатчылыкка каршы жамааттык монетардык жоопп болуп саналат, ал ликвиддүүлүк проблемасын башынан кечирип жаткан өлкөлөргө шарттар менен чектелбеген олуттуу финансылык ресурстарды берүү аркылуу ишке ашырылат. Бул ресурстар жөнгө салууга муктаждыкты азайтууга жана экономикалык өсүш саясатынын мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө, ошондой эле ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн валюталык запасын толуктоо аркылуу глобалдуу экономикалык системанын ликвиддүүлүгүн камсыз кылууга каралган. ЭВФке мүчө өлкөлөрдүн арасында АКУну жалпы бөлүштүрүү, алардын ЭВФтеги квотасына пропорционалдуу негизде жүзөгө ашырылат (26-түшүндүрмө). Мындан тышкары, 2009-жылдын 10-августунда глобалдуу ликвиддүүлүктү жогорулатуу максатында, АКУну бир жолу атайы бөлүштүрүүнү караган, ЭВФтин Келишимдер статьясына карата Төртүнчү түзөтүү күчүнө кирген. Ушул түзөтүүгө ылайык, Кыргызстанды кошо алганда, ЭВФке мүчө өлкөлөргө атайы бөлүштүрүү 2009-жылдын 9-сентябрында ишке ашырылган. Мүчө өлкөлөр жана АКУга ээлик кылуучулар аларды ЭВФ менен операцияларды жүргүзүү үчүн колдонушу мүмкүн. Кыргыз Республикасы 84 737 миң АКУ өлчөмүндө бөлүштүрүлгөн каражатты пайдалануу укугуна ээ болгон. 2018 жана 2017-жылдары бул механизм колдонулган эмес. Анын пайыздык чени жума сайын ЭВФ тарабынан аныкталат жана ал бүткүл дүйнө боюнча бөлүштүрүлгөн АКУну алуучулар үчүн бирдей болуп саналат.

Кийинки таблицада Улуттук банктын финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелериндеги өзгөрүүлөр, анын ичинде акча агымдарына шартталган өзгөрүүлөр сыяктуу эле, акчага байланышпаган өзгөрүүлөр да сунушталган. Финансылык иштин натыйжасында келип чыккан милдеттенмелер дегенден улам, Улуттук банктын акча каражаттарынын жылышы жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган же чагылдырыла турган, финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын агымынын курамындагы милдеттенмелерди, акча агымдарын түшүнүүгө болот.

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2018-жылдын 1-январы	Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)	Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо	Башка өзгөрүүлөр (ii)	2018-жылдын 31-декабры
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 311 236	-	(93 872)	4 798	8 222 162
	8 311 236	**-**	**(93 872)**	**4 798**	**8 222 162**

18 БӨЛҮШТҮРҮҮ ТАРТИБИНДЕ ЭВФТЕН АЛЫНГАН АКУ БОЮНЧА МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР (УЛАНДЫСЫ)

			Акчага байланышпаган өзгөрүүлөр		
	2017-жылдын 1-январы	**Финансылык иштен түшкөн акча каражаттарынын жылышы (i)**	**Чет өлкө валютасынын курсун корректировкалоо**	**Башка өзгөрүүлөр (ii)**	**2017-жылдын 31-декабры**
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	7 863 988	-	439 886	7 362	8 311 236
	7 863 988	**-**	**439 886**	**7 362**	**8 311 236**

(i) Насыяларды бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелерден акча агымдары акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто карыз алуулардан жана карыз алуулардын ордун жабуудан түшүүлөрдүн таза суммасын түзөт.

(ii) Башка өзгөрүүлөр пайыздар боюнча чегерүүлөрдү жана төлөөлөрдү өзүнө камтыйт.

19 УСТАВДЫК КАПИТАЛ

Төлөнгөн капитал

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банктын уставдык капиталы 2 000 000 миң сомду түзөт.

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу" мыйзамына ылайык Улуттук банктын пайдасы төмөнкүчө бөлүштүрүлүүгө тийиш:

- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10% азды түзсө, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 90% чегерилет. Пайданын мамлекеттик бюджетке чегерилгенден кийинки калдыгы Улуттук банктын милдеттүү камына которулат;
- эгерде Улуттук банктын уставдык капиталынын жана милдеттүү камынын суммасы анын монетардык милдеттенмелеринин 10% барабар же андан ашса, анда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бюджетине пайданын 100%, ошондой эле милдеттүү камдын каражаттарынын эсебинен көрсөтүлгөн ашып калуу суммасынын үчтөн бири, бирок камдын калдыгынын чегинде которулат.

МАЗМУНУ

19 УСТАВДЫК КАПИТАЛ (УЛАНДЫСЫ)

Мамлекеттик бюджетке чегерүүлөр жана милдеттүү кам, уландысы

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамынын 23-беренесине ылайык, пайда финансылык жыл аяктап, көз карандысыз тышкы аудит жүргүзүлүп жана Улуттук банк Башкармасы жылдык отчетту бекиткенден кийин чегерилет.

2018-жылдын 14-мартында 2017-жыл үчүн таза пайда 2 300 849 миң сом өлчөмүндө бекитилген, анын 2 070 764 миң сому Кыргыз Республикасынын бюджетине чегерилген (2017-жылы: 2 643 996 миң сом). Көрсөтүлгөн суммалар Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражатынын көбөйүшү катары чагылдырылгандыктан, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон алынып салынган. 230 085 миң сом милдеттүү камга которулган (2017-жылы: 1 133 141 миң сом).

Капиталды тескөө

Улуттук банктын капиталы дегенден улам, анын бардык милдеттенмелерин эсептен алып салгандан кийинки Улуттук банктын активдеринин калдык наркын түшүнүү зарыл.

Улуттук банктын капиталды тескөөгө байланыштуу максаттары, банктын өз алдынчалыгын жана ага жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн капиталды тиешелүү деңгээлде колдоп туруудан көрүнөт. Улуттук банк анын тескөөсүндө турган жалпы капиталды, финансылык абал жөнүндө отчетто камтылган өздүк капитал катары карайт.

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамда каралган, 2 000 000 миң сомду түзгөн уставдык капиталдын өлчөмүн эске албаганда, Улуттук банк үчүн капиталдын деңгээлине карата эч кандай тышкы талаптар жок.

20 ТАЗА ПАЙЫЗДЫК КИРЕШЕ

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Пайыздык кирешелер		
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттардагы мөөнөттүү депозиттер	783 810	554 703
Чет өлкө банктарындагы жана эл аралык финансылык институттардагы ностро эсептер	618 851	384 452
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	663 249	413 587
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	459 023	431 776
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып турууучу инвестициялар)	15 395	19 269
Башкалар	5 440	5 008
	2 545 768	**1 808 795**
Пайыздык чыгашалар		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	(351 558)	(109 966)
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	(76 870)	(42 954)
Башка активдер боюнча дисконтту таануу	(49 319)	(44 734)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	(10 611)	(16 642)
Башкалар	(8 482)	(6 268)
	(496 840)	**(220 564)**
	2 048 928	**1 588 231**

2018-жыл ичинде эффективдүү пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык киреше чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган финансылык активдер үчүн 1 282 100 миң сомду (2017-жыл ичинде сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдер үчүн: 798 039 миң сомду), амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылган финансылык активдер үчүн - 1 263 668 миң сомду (2017-жыл ичинде төлөөгө чейин кармалып турууучу финансылык активдер үчүн: 1 010 756 миң сомду) түзгөн. 2018-жыл ичинде амортизацияланган нарк боюнча бааланган финансылык милдеттенмелер үчүн эффективдүү пайыздык чен методу боюнча эсептелген жалпы пайыздык чыгаша 496 840 миң сомду (2017-жылы: 220 564 миң сом) түзгөн.

21 БААНЫН ТҮШҮҮСҮНӨ КАМ

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (3, 7-түшүндүрмөлөр)			Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (3, 8-түшүндүрмөлөр)			Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар) (3-түшүндүрмөлөр)		Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар) (3, 10-түшүндүрмөлөр)	Башка активдер (3, 12-түшүндүрмөлөр)		
	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	3-стадия	1-стадия	2-стадия	1-стадия	1-стадия	3-стадия	Жыйынтыгында
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча чыгымдардын камы	6 809	2 191	266 027	-	18 283	125 572	35	230	3 965	341	24 253	447 706
Камдын суммасындагы өзгөрүүлөр												
- Биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	(18 283)	18 283	-	-	-	-	-	-
Кредиттик тобокелдиктин параметрлеринин өзгөрүүсүнүн натыйжасында нетто өзгөрүүлөр	(736)	(59)	-	548	-	92 423	(7)	(8)	(904)	(14)	(478)	90 765
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу)	-	-	-	-	-	(179 300)	-	-	-	-	(4 884)	(184 184)
Түзүлгөн же кайрадан сатып алынган финансылык активдер	-	-	-	-	-	233 450	-	-	-	-	-	233 450
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Валюталык курстарынын өзгөрүүсү жана башка өзгөрүүлөр	-	-	3 905	-	-	1 843	-	-	-	-	(57)	5 691
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдар камы	**6 073**	**2 132**	**269 932**	**548**	**-**	**292 271**	**28**	**222**	**3 061**	**327**	**18 834**	**593 428**

МАЗМУНУ

21 БААНЫН ТҮШҮҮСҮНӨ КАМ (УЛАНДЫСЫ)

	Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар (7-түшүндүрмө)	Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер (8-түшүн-дүрмө)	Сатуу үчүн колдо болгон инвести-циялар	Төлөөгө че-йин карма-лып туруучу инвестиция-лар (10-тү-шүндүрмө)	Башка активдер (12-тү-шүн-дүрмө)	Жыйын-тыгында
2016-жылдын 31-декабры	**267 536**	**284 498**	**-**	**-**	**8 443**	**560 477**
Камдарды түзүү/ (калыбына келтирүү)	-	(71)	-	-	15 795	15 724
Активдерди камдардын эсебинен алып салуу	-	(158 443)	-	-	-	(158 443)
Курстук айырманын таасири	(1 509)	(412)	-	-	15	(1 906)
2017-жылдын 31-декабры	**266 027**	**125 572**	**-**	**-**	**24 253**	**415 852**

22 ЧЕТ ӨЛКӨ ВАЛЮТАСЫ ЖАНА АЛТЫН МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР БОЮНЧА ТАЗА РЕАЛИЗАЦИЯЛАНГАН ПАЙДА

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Чет өлкө валютасы жана алтын менен операциялар боюнча реализацияланган пайда	1 461 161	1 694 160
«Спот» бүтүмүнөн алынган пайда	133 072	166 587
	1 594 233	**1 860 747**

23 АДМИНИСТРАТИВДИК ЧЫГАШАЛАР

	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Персоналга кеткен сарптоолор		
Эмгек акы	444 753	442 498
Социалдык фондго төлөөлөр	77 432	76 947
	522 185	**519 445**
Амортизация жана эскилиги жеткендер	220 020	161 539
Ремонт иштери жана тейлөөлөр	138 213	134 727
Күзөт иштери	39 096	36 574
Байланыш жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	23 471	23 570
Иш сапарына кеткен чыгашалар	12 483	10 233
Жарыялоолор жана жазылуулар	12 431	9 584
Кесипкөй кызмат көрсөтүүлөр	11 239	15 512
Социалдык иш-чараларга сарптоолор	10 939	9 466
Персоналды окутуу	8 433	7 781
Кеңсе буюмдары	3 559	3 526
Башка чыгашалар	19 483	15 641
	1 021 552	**947 598**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ

Тобокелдиктерди тескөөгө алуу Улуттук банктын ишинде маанилүү роль ойноп, анын операциялык ишинин олуттуу элементи болуп саналат. Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде дуушар болуучу негизги тобокелдиктерден болуп, рыноктук тобокелдик, кредиттик тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги саналат.

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор

Улуттук банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты банк дуушар болуучу тобокелдиктерди аныктоого, аларга баа берүүгө, талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүүгө жана тескөөгө алууга, ошондой эле тиешелүү чектөөлөрдү жана контролдукту белгилөөгө тобокелдик деңгээлине туруктуу баа берүүгө жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келүүсүнө көз салып турууга багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору, рыноктук жагдайлардын өзгөрүүсүн, сунушталып жаткан банктык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү, топтолгон алгылыктуу дүйнөлүк тажрыйбаларды чагылдыруу максатында, туруктуу негизде кайрадан каралып турат.

Улуттук банктын жетекчилиги, тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдук системасынын, негизги тобокелдиктердин тескөөгө алынышы жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттын жана жол-жоболордун жактырылып, кабыл алынышы, ошондой эле ири бүтүмдөрдүн жактырылышы үчүн жоопкерчиликтүү.

МАЗМУНУ

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(а) Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболор, уландысы

Улуттук банк Башкармасы, комитеттер жана комиссиялар банктын монетардык, инвестициялык жана валюта саясаттарына байланыштуу маселелерди дайыма кароого алып, активдерди тескөө алкагында лимиттерди, ошондой эле Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптарды белгилешет.

Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2016-жылдын 21-декабрында бекитилген Улуттук банктын эл аралык камды тескөө боюнча инвестициялык саясатына ылайык (мындан ары «Инвестициялык саясат»), тобокелдиктерди тескөөнүн негизги максатынан болуп, Улуттук банктын ликвиддүүлүгүн жана активдеринин сакталышын камсыз кылуу саналат. Операциялар ушул Инвестициялык саясатта белгиленген лимиттердин чегинде ишке ашырылат.

Ушул максаттарга ылайык Улуттук банктын алтын валюта активдери жумушчу жана инвестициялык портфелдерге бөлүнөт.

(б) Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик – бул, рыноктук баанын өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Рыноктук тобокелдик валюта тобокелдигинен, пайыздык чендердин өзгөрүүсү тобокелдигинен, ошондой эле башка баа тобокелдиктеринен турат. Рыноктук тобокелдик, рыноктогу жалпы жана мүнөздүү болгон өзгөрүүлөрдүн, рыноктук баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн таасирине туш болгон пайыздык, валюталык жана үлүштүк финансылык инструменттерге карата ачык позициялар боюнча келип чыгат.

Рыноктук тобокелдикке дуушарланууну алгылыктуу параметрлердин чегинен чыкпагандай, ошону менен катар эле кирешелүүлүктү оптималдаштырууну камсыз кыла алгандай тескөөгө алуу жана контролдоо рыноктук тобокелдикти тескөө милдетинен болуп саналат.

Улуттук банк бардык ачык позицияларга баа берүү жол-жобосун туруктуу ишке ашыруу аркылуу рыноктук тобокелдикти тескейт. Мындан тышкары Улуттук банк, финансылык инструменттер боюнча ачык позицияларга белгиленген лимиттерге, пайыздык чендерге, төлөө мөөнөттөрүнө жана тобокелдик көрсөткүчү/кирешелүүлүгүнүн катышына туруктуу көз салып турат.

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги – бул, рыноктук пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам адилет нарктын же финансылык инструмент боюнча келечекте болжолдонуп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк, басымдуулук кылган рыноктук пайыздык чендердин анын финансылык абалына жана акча каражаттарынын агымынын таасирлерине дуушарланышы ыктымал. Мындай өзгөрүүлөр пайыздык маржа деңгээлин көбөйтүшү сыяктуу эле, аны төмөндөтүшү да мүмкүн. Пайыздык чендердин күтүүсүз өзгөрүүсү чыгымдардын келип чыгышын шарттайт.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

Орточо пайыздык чендер

Төмөндө келтирилген таблицада 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата пайыздык активдер жана милдеттенмелер боюнча орточо эффективдүү пайыздык чендер чагылдырылган. Бул чендер тиешелүү активдердин жана милдеттенмелердин төлөөгө карата кирешелүүлүгүн чагылдырат.

	Орточо салмактанып алынган эффективдүү пайыздык чен, % 2018-ж. 31-дек.	**Орточо салмактанып алынган эффектив-дүү пайыздык чен, % 2017-ж. 31-дек.**
Пайыздык активдер		
Алтын		
Чет өлкө банктарындагы депозиттердеги алтын	0,07	0,10
Банктардагы жана башка финансылык институттардагы эсептер жана депозиттер		
«Ностро» түрүндөгү эсептер		
- АКШ долларында	2,45	1,44
- евродо	(0,41)	(0,40)
- канада долларында	1,47	0,60
- австралия долларында	0,25	0,25
- англия фунт стерлингинде	0,34	0,10
- кытай юанында	0,35	0,35
- норвегия кронасында	0,63	0,10
- АКУда	1,10	0,74
Мөөнөттүү депозиттер		
- АКШ долларында	2,84	1,61
- канада долларында	1,91	1,10
- англия фунт стерлингинде	1,03	0,48
- австралия долларында	2,20	1,61
- орус рублинде	4,75	5,90
- кытай юанында	3,62	3,67
- норвегия кронасында	0,97	0,52
- сингапур долларында	1,44	0,58
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)		
- АКШ долларында	2,46	1,49
- австралия долларында	1,81	1,84
- канада долларында	1,91	1,04
- англия фунт стерлингинде	0,63	0,24
- корея вонасында	1,72	-
Банктарга жана башка эл аралык уюмдарга берилген кредиттер		
- кыргыз сомунда	4,84	4,97
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар)		
- кыргыз сомунда	6,35	6,35
Пайыздык милдеттенмелер		
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар		
- кыргыз сомунда	4,38	4,35
ЭВФтен бөлүштүрүү тартибинде алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	1,10	0,74

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(i) Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги, уландысы

Пайыздык чендердин өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөр

Пайданын же чыгымдын, ошондой эле өздүк капиталдын сатуу үчүн колдо болгон финансылык активдердин адилет наркынын өзгөрүүсүнө карата ийкемдүүлүгүнө талдап-иликтөөлөр, 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча колдонулган позициялардын негизинде калыптанган пайыздык чендердин өзгөрүүсүнөн улам ийкемдүүлүгүнө жана кирешелүүлүк ийрегинин пайыздык чендердин көбөйүүсү же азаюусу жагына 20 базистик пунктка катар жылышынын жөнөкөй сценарийин төмөнкүчө чагылдырууга болот:

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал
Чендердин көбөйүүсү жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	(8 444)	-	(16 451)
Чендердин азаюусу жагына 20 базисттик пунктка катар жылышуу	-	11 059	-	6 743

Жогоруда келтирилген таблицаларда негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүү таасири чагылдырылган, ошол эле учурда башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Иш жүзүндө жол берилгендер менен башка факторлор ортосундагы корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк линиялык эмес мүнөзгө ээ экендигин белгилеп кетүү зарыл, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасир этүү ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануууга же экстраполяциялануууга тийиш эмес.

Ийкемдүүлүккө талдап-иликтөөлөрдө, Улуттук банк активдерди жана милдеттенмелерди жигердүү тескөөгө ала тургандыгы эске алынбайт. Улуттук банктын финансылык абалы рынокто жүргөн өзгөрүүлөргө жараша өзгөрүшү мүмкүндүгүн да кошумчалап кетүү зарыл. Мисалы, Улуттук банктын финансылык тобокелдиктерди тескөө жагындагы стратегиясы, рыноктогу баанын өзгөрүүсүнө байланыштуу тобокелдиктерди тескөөгө багытталган. Баалуу кагаздар рыногунда баанын кескин алгылыксыз мүнөздө өзгөрүп кетиши шартында, жетекчиликтин аракеттеринде инвестицияларды сатуу, инвестициялык портфелдин курамын өзгөртүү, ошондой эле коргонуунун башка ыкмалары да камтылышы мүмкүн. Демек, жол берүүдөгү өзгөрүүлөр милдеттенмелерге айкын таасир этпесе да, рынок баасы боюнча финансылык абал жөнүндө отчетто эсепке алынган активдерге олуттуу таасир этиши мүмкүн. Бул учурда, активдерге жана милдеттенмелерге баа берүүнүн ар кандай ыкмалары капитал өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө да алып келиши мүмкүн.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги

Улуттук банк, бир нече чет өлкө валютасында туюндурулган активдерге жана милдеттенмелерге ээ.

Валюта тобокелдиги - бул, адилет нарктын же валюталардын алмашуу курстарынын өзгөрүүсүнөн улам, финансылык инструмент боюнча акча каражаттарынын келечектеги агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Улуттук банк валюта тобокелдиктеринен коргонуу жагында чараларды көрүп жаткандыгына карабастан, мындай операциялар ФОЭСке ылайык хеджирлөөгө тиешелүү аныктамаларга төп келбейт.

Улуттук банктын 2018-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2018-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндөгү алтын	-	7 423 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	48 278 808	3 528 427	4 681 352	2 280 177	9 551 338	2 110 904	726 892	9 423 271	4 022 006	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 879 434
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар	-	-	23 576 315	-	3 031 230	3 839 750	-	-	2 115 546	-	1 069 153	33 631 994
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	299 439
Жыйынтыгында финансылык активдер	**10 365 297**	**7 423 265**	**71 855 123**	**3 528 427**	**7 712 582**	**6 119 927**	**9 551 338**	**2 110 904**	**2 842 438**	**9 423 271**	**5 091 159**	**136 023 731**

МАЗМУНУ

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2018-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 024 829	-	4 666 942	10 006	-	-	-	-	-	-	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	11 296 232	-	50 521	949 941	-	-	-	-	-	-	171 871	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	-	-	10 654	-	-	-	161 268	-	-	-	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 222 162	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	52 607	-	16 072	1 100	-	-	-	-	-	-	-	69 779
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	**126 932 074**	**-**	**4 744 189**	**961 047**	**-**	**-**	**8 383 430**	**-**	**-**	**-**	**171 871**	**141 192 611**
Таза балanstык позиция	**(116 566 777)**	**7 423 265**	**67 110 934**	**2 567 380**	**7 712 582**	**6 119 927**	**1 167 908**	**2 110 904**	**2 842 438**	**9 423 271**	**4 919 288**	**(5 168 880)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Улуттук банктын 2017-жылдын 31-декабрына карата валюталар боюнча валюта тобокелдигине дуушарлануусу, төмөнкү таблицада чагылдырылган:

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2017-ж. 31-декабры
Финансылык активдер												
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	-	52 705 932	2 239 213	1 581 391	1 733 339	11 657 336	2 195 964	2 162 941	9 659 657	2 846 916	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 519 897	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	-	28 361 123	-	4 939 440	8 825 030	-	-	884 291	-	-	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	251 313	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	278 187											278 187
Жыйынтыгында, финансылык активдер	**8 049 397**	**7 415 975**	**81 067 055**	**2 239 213**	**6 520 831**	**10 558 369**	**11 657 336**	**2 195 964**	**3 047 232**	**9 659 657**	**2 846 916**	**145 257 945**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

	Сом	Алтын	АКШ доллары	Евро	Канада доллары	Австралия доллары	АКУ	Норвегия кронасы	Англия фунт стерлинги	Кытай юаны	Башка валюталар	Жыйынтыгында 2017-ж. 31-декабры
Финансылык милдеттенмелер												
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	91 104 265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	14 416 114	-	6 182 612	10 324	-	-	-	-	-	-	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	8 120 502	-	109 197	930 899	-	-	-	-	-	-	74 633	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	5 212 268	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	-	-	10 500	-	-	-	914 999	-	-	-	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ (СПЗ) боюнча милдеттенмелер	-	-	-	-	-	-	8 311 236	-	-	-	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	70 777	-	15 843	429	-	-	-	-	-	-	-	87 049
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**118 923 926**	**-**	**6 318 152**	**941 652**	**-**	**-**	**9 226 235**	**-**	**-**	**-**	**74 633**	**135 484 598**
Таза баланстык позиция	**(110 874 529)**	**7 415 975**	**74 748 903**	**1 297 561**	**6 520 831**	**10 558 369**	**2 431 101**	**2 195 964**	**3 047 232**	**9 659 657**	**2 772 283**	**9 773 347**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рынок тобокелдиги, уландысы

(ii) Валюта тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада көрсөтүлгөндөй эле, кыргыз сомунун курсунун 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча төмөндө келтирилген валюталарга карата алсызданышы, өздүк капиталдын жана чогуу алгандагы башка кирешенин төмөндө чагылдырылгандай көбөйүүсүнө (азаюусуна) алып келмек. Бул талдап-иликтөөлөр, Улуттук банктын көз карашы боюнча отчеттук мезгилдин акырына карата орун алышы мүмкүн болгон валюта курстарынын өзгөрүүсүнө негизденген. Ийкемдүүлүктүн бул деңгээли Улуттук банкта валюта тобокелдигине тиешелүү, негизги башкаруу персоналына берилүүчү отчетторду даярдоодо колдонулат. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдө калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр, айрыкча пайыздык чендер өзгөрүүсүз калгандыгы болжолдонгон.

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал
АКШ доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	6 711 093	-	7 474 890
Кытай юаны курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	942 327	-	965 966
Канада доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	771 258	-	652 083
Австралия доллары курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	611 993	-	1 055 837
Англия фунт стерлинги курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	284 244	-	304 723
Евро курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	256 738	-	129 756
Норвегия кронасынын курсунун кыргыз сомуна карата 10% өсүшү	-	211 090	-	219 596

Сомдун жогоруда келтирилген валюталарга карата курсунун чыңдалуусу, 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча, эгерде калган бардык өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз калган учурда, кайтарым таасирге ээ болмок.

Өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөргө чектөөлөр

Жогоруда келтирилген таблицада, калган башка жол берүүлөр өзгөрүүсүз калган шартта, негизги жол берүүлөрдүн өзгөрүүсүнүн таасири чагылдырылган. Иш жүзүндө, жол берилгендер менен башка факторлор ортосунда корреляция орун алат. Бул жерде ошондой эле, көрсөтүлгөн ийкемдүүлүк бир багыттагы мүнөзгө ээ эмес, ошондуктан көбүрөөк же азыраак таасирлер ушул натыйжалардын негизинде интерполяциялануууга же экстраполяциялануууга тийиш эмес.

Жогоруда келтирилген өзгөрүүгө дуушарлануусун талдап-иликтөөлөрдөгү башка чектөөлөр потенциалдуу тобокелдикти ачып көрсөтүү максатында, рыноктогу болжолдуу жылыштарды пайдаланууну камтыйт. Алар болгону, кандайдыр бир деңгээлде ишеним менен болжолдоого мүмкүн болбогон, рынокто күтүлүп жаткан өзгөрүүлөр тууралуу Улуттук банктын пикирин гана түшүндүрөт. Ошондой эле, бардык пайыздык чендер бирдей негизде өзгөрөт деп болжолдоонун өзү да чектөө болуп саналат.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(б) Рыноктук тобокелдик, уландысы

(iii) Башка баа тобокелдиктери

Башка баа тобокелдиги – бул, ошол айкын инструментке же анын эмитентине мүнөздүү болгон факторлордун же рынокто жүгүртүлгөн ушундай эле бардык финансылык инструменттерге таасир эткен факторлордон улам өзгөрүүлөр болгонбу же жокпу андан көз карандысыз, рыноктук баалардын өзгөрүүсүнүн натыйжасында (мында, пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдигинин же валюта тобокелдигинин таасиринен улам келип чыккан өзгөрүүлөрдөн тышкары), финансылык инструменттин адилет наркынын же ал боюнча келечекте күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымынын өзгөрүү тобокелдиги. Башка баа тобокелдиги, Улуттук банк финансылык инструмент боюнча узун же кыска позицияга ээ болгон шартта келип чыгат.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата Улуттук банк чет өлкө банктарындагы эсептердеги алтынга байланыштуу башка баа тобокелдигине дуушар болгон.

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча алтынга баанын өсүшү же төмөндөшү сомго эквиваленттүү суммада капиталдагы чогуу алгандагы башка кирешени төмөндө көрсөтүлгөн суммаларга көбөйтүүгө же азайтууга алып келмек. Бул талдап-иликтөө, Улуттук банктын көз карашынан алганда алтындын баасынын өзгөрүүсүнө таянуу менен ишке ашырылып, отчеттук мезгилдин акырына карата келип чыгышы мүмкүн экендигине негизденген. Талдап-иликтөө, бардык калган өзгөрүлмөлүүлөр өзгөрүүсүз каларын болжолдойт.

	2018-жылдын 31-декабры		2017-жылдын 31-декабры	
	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал	Пайда же чыгым	Чогуу алгандагы киреше жана капитал
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% өсүшү	-	742 327	-	741 598
Алтынга сом эквивалентиндеги баанын 10% төмөндөшү	-	(742 327)	-	(741 598)

(в) Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик – бул, карыз алуучулар же Улуттук банктын контрагенти милдеттенмелерин аткарбай коюушунун натыйжасында келип чыккан финансылык жоготуу тобокелдиги. Улуттук банк тарабынан кредит портфелинин концентрацияланышын чектөө боюнча усулдук көрсөтмөлөрдү кошо алганда, кредиттик тобокелдикти тескөө саясаты жана жол-жоболору иштелип чыгып, эл аралык камдарды тескөөдө орун алышы мүмкүн болгон кредиттик тобокелдикке мониторинг жүргүзүлүшү үчүн жоопкерчиликтүү болгон Инвестициялык комитет иш алып барат.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдикти минималдаштыруу максатында Улуттук банк, тобокелдиктерди тескөө саясатын колдонот, анда Улуттук банктын контрагенттерине карата талаптар белгиленген. Ушул саясатка ылайык, Moody's Investors Service жана/же дүйнөнүн башка алдыңкы рейтингдик агенттиктеринин (Standard & Poor's Corporation, Fitch IBCA) классификациясы боюнча жогорку рейтингге ээ борбордук банктар, финансылык институттар, коммерциялык банктар гана Улуттук банктын контрагентинен боло алышат.

Финансылык активдер Moody's, Fitch ж.б. сыяктуу эл аралык таанымал рейтингдик агенттиктер тарабынан ыйгарылган кредиттик рейтингдерди эске алуу менен классификацияланат. Эң жогорку мүмкүн болгон рейтинг – ААА. Финансылык активдердин инвестициялык деңгээли ААAдан ВВВга чейинки рейтингдерге туура келет. Ал эми Fitch классификациясы боюнча ВВВ рейтинги менен финансылык активдер алып сатарлык деңгээлге чегерилет. Борбордук банк катары Улуттук банктын статусун эске алуу менен контрагенттер төмөнкүдөй эки категорияга бөлүнгөн:

А категориясы

- экономикасы жана саясий абалы туруктуу Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн болбогон суверендүү рейтингге ээ, өнөр жайы өнүккөн мамлекеттердин борбордук банктары;
- ЭВФ, Эл аралык эсептешүүлөр банкы, Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы, АӨБ, KfW жана башкалар сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар, институттар жана банктар.
- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

В категориясы

- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн суверендүү рейтингге ээ мамлекеттердин борбордук банктары;
- Кыргыз Республикасы кол койгон, эл аралык келишимдерде көрсөтүлгөн финансылык институттар;
- Fitch классификациясы боюнча А рейтингинен төмөн, бирок ВВВдан төмөн болбогон рейтингге ээ чет өлкө коммерциялык банктары.

А категориясына кирген контрагенттер менен инвестициялык ишкердикти жүргүзүү, атап айтканда айрым контрагенттер, инвестициялоо инструменттери жана активдердин өлчөмү боюнча чектөөлөргө тиешелүү чечимдер, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин ыйгарым укуктарына ылайык белгиленет. В категориясына кирген ар бир контрагент боюнча инвестициялык ишкердикти жүргүзүү чечими, Улуттук банктын Инвестициялык комитетинин сунушу боюнча Улуттук банк Башкармасы тарабынан кабыл алынат жана бекитилет.

Бир контрагентке, ошондой эле географиялык сегменттер боюнча кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануу кредиттик тобокелдикти контролдоо критерийлеринин бири болуп саналат.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Улуттук банктын бир контрагентке карата кредиттик тобокелдикке максималдуу дуушарлануусу олуттуу өзгөрүлүп турат жана айрым тобокелдиктен сыяктуу эле, рынок экономикасына мүнөздүү болгон жалпы тобокелдиктерден көз каранды болуп саналат. Улуттук банктын кредиттик тобокелдигинин максималдуу деңгээли эрежедегидей эле, финансылык абал жөнүндө отчеттогу финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат. Активдердин жана милдеттенмелердин өз ара чегеришүү мүмкүндүгү потенциалдуу кредиттик тобокелдикти басаңдатуу үчүн олуттуу деле мааниге ээ эмес.

Отчеттук күнгө карата финансылык активдерге карата кредиттик тобокелдиктин максималдуу деңгээлин төмөнкүчө чагылдырууга болот.

	2018-жылдын 31-декабры	2017-жылдын 31-декабры
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР		
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар*	83 138 983	85 771 514
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	7 519 897
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар)	33 631 994	43 009 884
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар (2017: Төлөөгө чейин кармалып турууучу инвестициялар)	186 424	251 313
Башка финансылык активдер	299 439	278 187
Бардыгы болуп, тобокелдиктердин максималдуу деңгээли	**134 559 539**	**144 246 770**

* Суммада чет өлкө валютасындагы акча каражатынын калдыгы камтылган эмес

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Кредиттик тобокелдиктин ички рейтингдери.

Кредиттик тобокелдикти минималдаштыруу максатында Улуттук банк тарабынан дефолтко учуроо тобокелдигинин деңгээлине жараша тобокелдиктерди категорияга бөлүштүрүү үчүн кредиттик рейтингдер системасы иштелип чыккан. Кредиттик рейтинг жөнүндө маалымат маалыматтардын жыйындысына негизделген, алар дефолтко учуроо тобокелдигине карата болжолдуу маалыматтар катары аныкталат жана кредиттик тобокелдикке карата эксперттик пикирди колдонот. Талдап-иликтөөдө тобокелдиктин мүнөзү жана карыз алуучунун түрү эске алынат. Кредиттик рейтингдер дефолтко учуроо тобокелдигин көрсөтүп турган сапаттык жана сандык факторлорду колдонуу менен аныкталат. Улуттук банктын кредиттик рейтингдеринин системасы өзүнө он категорияны камтыйт.

Ички кредиттик рейтингдер	Чагылдырылышы
1	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
2	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
3	Төмөн же орто деңгээлдеги тобокелдик менен карыз
4	Байкоо алдындагы карыз
5	Байкоо алдындагы карыз
6	Байкоо алдындагы карыз
7	Стандарттуу эмес карыз
8	Стандарттуу эмес карыз
9	Шектүү карыз
10	Нарксызданган карыз

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

ФОЭСтин (IFRS) 9-стандартына ылайык финансылык активдердин ар бир классы үчүн кредиттик тобокелдикти ички кредиттик рейтингди жана стадияны эске алуу менен, кредиттин сапатын жогорулатууну камсыздоонун жана башка механизмдеринин таасирин эске алуусуз талдап-иликтөө төмөндөгү таблицада келтирилген. Эгерде, башкасы көрсөтүлбөсө, финансылык активдер үчүн таблицаларда берилген суммалар алардын дүң балансттык наркын чагылдырат.

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик-нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	83 715 220	-	-	-	83 715 220
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	896 160	-	-	896 160
10-кредиттик рейтинг: нарксыздалган карыз	-	-	269 932	-	269 932
Жыйынтыгында дүң балансттык нарк	**83 715 220**	**896 160**	**269 932**	**-**	**84 881 312**
Чыгымдардын камы	(6 073)	(2 132)	(269 932)	-	(278 137)
Балансттык нарк	**83 709 147**	**894 028**	**-**	**-**	**84 603 175**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	9 137 470	-	-	-	9 137 470
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	94 059	-	-	94 059
7-8-кредиттик рейтинг: стандарттуу эмес карыз	-	-	813 309	-	813 309
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	127 415	-	127 415
Жыйынтыгында дүң баланстык нарк	**9 137 470**	**94 059**	**940 724**	**-**	**10 172 253**
Чыгымдардын камы	(548)	-	(292 271)	-	(292 819)
Баланстык нарк	**9 136 922**	**94 059**	**648 453**	**-**	**9 879 434**

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 айдын ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	33 561 367	-	-	-	33 561 367
4-6-кредиттик рейтинг: байкоо алдындагы карыз	-	70 877	-	-	70 877
Жыйынтыгында дүң баланстык нарк	**33 561 367**	**70 877**	**-**	**-**	**33 632 244**
Чыгымдардын камы	(28)	(222)	-	-	(250)
Баланстык нарк	**33 561 339**	**70 655**	**-**		**33 631 994**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялар					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	189 485	-	-	-	189 485
Жыйынтыгында дүң балансттык нарк	**189 485**	**-**	**-**	**-**	**189 485**
Чыгымдардын камы	(3 061)	-	-	-	(3 061)
Балансттык нарк	**186 424**	**-**	**-**		**186 424**

	2018-жылдын 31-декабры				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бүтүндөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер					
1-3-кредиттик рейтинг: төмөн же орто тобокелдик менен карыз	299 766	-	-	-	299 766
10-кредиттик рейтинг: нарксызданган карыз	-	-	18 834	-	18 834
Жыйынтыгында дүң балансттык нарк	**299 766**	**-**	**18 834**	**-**	**318 600**
Чыгымдардын камы	(327)	-	(18 834)	-	(19 161)
Балансттык нарк	**299 439**	**-**	**-**		**299 439**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

Төмөндөгү таблицаларда 2018-жылы чыгымдардын кам өлчөмүнүн өзгөрүүсүнө алып келген финансылык активдердин дүң балanstык наркынын мезгил ичиндеги олуттуу өзгөрүүсүнө талдап-иликтөөлөр активдердин класстары боюнча бөлүштүрүү менен келтирилген:

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөө-нүн бүтүн-дөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөө-нүн бүтүн-дөй мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыз-далган фи-нансылык активдер	Жыйын-тыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балanstык нарк	**85 975 712**	**806 977**	**266 027**	**-**	**87 048 716**
Дүң балanstык наркынын өзгөрүүсү - биринчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- экинчи стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- үчүнчү стадияда кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	618 398 741	19 943 302	-	-	638 342 043
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(619 958 444)	(19 585 092)	-	-	(639 543 536)
Башка өзгөрүүлөр	(700 789)	(269 027)	3 905	-	(965 911)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балanstык нарк	**83 715 220**	**896 160**	**269 932**	**-**	**84 881 312**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**(6 073)**	**(2 132)**	**(269 932)**	**-**	**(278 137)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балАнстык нарк	**6 795 889**	**724 008**	**125 572**	**-**	**7 645 469**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	(538 321)	538 321	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	3 326 244	386	454 288	-	3 780 918
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(984 663)	(92 014)	-	-	(1 076 677)
Эсептен алып салуу	-	-	(179 300)	-	(179 300)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	1 843	-	1 843
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык нарк	**9 137 470**	**94 059**	**940 724**	**-**	**10 172 253**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**(548)**	**-**	**(292 271)**	**-**	**(292 819)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет наркы боюнча бааланган инвестициялар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык нарк	**42 939 313**	**70 571**	**-**	**-**	**43 009 884**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	174 642 941	-	-	-	174 642 941
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(183 671 251)	(600)	-	-	(183 671 851)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-	-
Башка өзгөрүүлөр	(349 636)	906	-	-	(348 730)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнавча дүң баланстык нарк	**33 561 367**	**70 877**	**-**	**-**	**33 632 244**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**(28)**	**(222)**	**-**	**-**	**(250)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	**2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар**	**Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер**	**Жыйынтыгында**
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар 2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң балансытык нарк	**251 313**	**-**	**-**	**-**	**251 313**
Дүң балансытык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	-	-	-
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	-	-	-	-	-
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	(61 828)	-	-	-	(61 828)
Эсептен алып салуу	-	-	-	-	-
Башка өзгөрүүлөр	-	-	-	-	-
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң балансытык нарк	**189 485**	**-**	**-**	**-**	**189 485**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**(3 061)**	**-**	**-**	**-**	**(3 061)**

МАЗМУНУ

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(в) Кредиттик тобокелдик, уландысы

	2018-жыл				
	1-стадия 12 ай ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	2-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	3-стадия Кредиттөөнүн бардык мөөнөтү ичинде күтүлүүчү кредиттик чыгымдар	Түзүлгөн же сатып алынган кредиттик нарксыздалган финансылык активдер	Жыйынтыгында
Башка финансылык активдер					
2018-жылдын 1-январына карата абал боюнча дүң баланстык нарк	**278 187**	**-**	**24 253**	**-**	**302 440**
Дүң баланстык нарктын өзгөрүүсү					
- Биринчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Экинчи стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Үчүнчү стадияга кайра классификациялоо	-	-	-	-	-
- Таанууну токтотууга алып келбеген модификацияга байланыштуу өзгөрүү	-	-	(478)	-	(478)
Түзүлгөн же жаңыдан сатылып алынган финансылык активдер	21 579	-	-	-	21 579
Алар боюнча таануу токтотулган финансылык активдер	-	-	-	-	-
Эсептен алып салуу	-	-	(4 884)	-	(4 884)
Башка өзгөрүүлөр	-	-	(57)	-	(57)
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча дүң баланстык нарк	**299 766**	**-**	**18 834**	**-**	**318 600**
2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча чыгымдардын камы	**(327)**	**-**	**(18 834)**	**-**	**(19 161)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу

Улуттук банктын Инвестициялык комитети өз контрагенттеринин өлкөлүк тобокелдиктерине туруктуу мониторингди жүзөгө ашырып турат. Бул ыкма Улуттук банкка, валюталык запастар жайгаштырылган өлкөлөрдө инвестициялык жагдайдын өзгөрүүсүнөн улам келип чыгышы мүмкүн болгон чыгымдарды азайтууга өбөлгө түзөт.

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык институттар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 464 192	49 256 606	19 038 534	14 843 843	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	-	-	9 879 434
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	11 014 857	70 654	22 546 483	33 631 994
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	-	-	299 439
Жыйынтыгында финансылык активдер	**11 829 489**	**67 694 728**	**19 109 188**	**37 390 326**	**136 023 731**
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	-	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 276 284	-	291 428	134 065	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	12 468 565	-	-	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	-	161 268	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	50 100	3 240	16 439	-	69 779
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	**132 364 009**	**3 240**	**307 867**	**8 517 495**	**141 192 611**
Таза балanstык позиция	**(120 534 520)**	**67 691 488**	**18 801 321**	**28 872 831**	**(5 168 880)**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

г) Географиялык концентрациялануу, уландысы

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата активдердин жана милдеттенмелердин географиялык концентрациялануусу чагылдырылган:

	Кыргыз Республикасы	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөр	Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирбеген өлкөлөр	Эл аралык финансылык институттар	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык активдер					
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	1 011 175	46 272 397	9 782 780	29 716 337	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	7 519 897	-	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	26 601 316	70 571	16 337 997	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	251 313	-	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	278 187	-	-	-	278 187
Жыйынтыгында финансылык активдер	**9 060 572**	**80 289 688**	**9 853 351**	**46 054 334**	**145 257 945**
Финансылык милдеттенмелер					
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	91 104 265	-	-	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 405 881	-	128 290	74 879	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн каражаттары	9 235 231	-	-	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	5 212 268	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	-	914 999	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	70 314	648	16 087	-	87 049
Жыйынтыгында финансылык милдеттенмелер	**126 038 459**	**648**	**144 377**	**9 301 114**	**135 484 598**
Таза баланстык позиция	**(116 977 887)**	**80 289 040**	**9 708 974**	**36 753 220**	**9 773 347**

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, Улуттук банктын финансылык инструменттер боюнча милдеттенмелеринин ордун жабуу учурунда кыйынчылыктардын келип чыгуу тобокелдиги. Чет өлкө валютасындагы активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келбей калышы учурунда ликвиддүүлүк тобокелдиги келип чыгат. Активдер жана милдеттенмелер боюнча ордун жабуу мөөнөттөрүнүн дал келиши жана/же дал келбеши Улуттук банкты кошо алганда, финансылык институттарда орун алышы мүмкүн болгон ушул тобокелдикти тескөөдөгү негизги учур болуп саналат. Жүргүзүлүп жаткан операциялардын ар түрдүүлүгү жана аларга байланыштуу белгисиздик жагдайынын орун алышы, активдердин жана милдеттенмелердин ордун жабуу мөөнөттөрүнүн толугу менен дал келиши, финансылык институттар үчүн кадимки калыптанган тажрыйба болуп саналбайт.

Улуттук банк төлөө мөөнөтүнүн келип жетишине жараша, бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын дайыма колдо болуп турушун камсыз кылуу максатында, ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин колдоого алып турат. Улуттук банктын ликвиддүүлүктү тескөө жагындагы саясаты банк Башкармасы тарабынан кароого алынып, бекитилет.

Улуттук банк каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн, ликвиддүүлүккө карата келип чыккан күтүүсүз талаптарга тез арада жана кескин өзгөрүүсүз чара көрүүгө жөндөмдүү болуу үчүн жигердүү колдоого алып турууга аракеттенет.

Улуттук банк эмиссиялык банк экендигин эске алганда (ал улуттук валюта – сомдун эмиссиясын жүргүзөт), улуттук валютадагы милдеттенмелерди аткара албай калуу тобокелдиги минималдуу, мында ликвиддүүлүк тобокелдиги айрыкча Улуттук банктын чет өлкө валютасында туюндурулган финансылык милдеттенмелеринин аткарылышына тиешелүү келип чыгышы мүмкүн.

Улуттук банктын чет өлкө валютасындагы активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүн тескөө төмөнкүлөрдөн турат:

- чет өлкө валюталары боюнча акча каражаттарынын агымын болжолдоо жана акча каражаттарынын ушул агымына байланыштуу ликвиддүү активдердин зарыл деңгээлин эсептөөлөрдөн;
- булактардын диверсификацияланган түзүмүн колдоодон;
- жогорку ликвиддүү активдер портфелин тейлөөнү, аны кассалык ликвиддүүлүктүн ажырымы келип чыккан шартта, коргоо чарасы катары эркин ишке ашырууга болот;
- ликвиддүүлүктү жана каржылоонун талап кылынган деңгээлин колдоо боюнча камдык пландарды иштеп чыгуудан;
- Улуттук банктын ликвиддүүлүгүнүн балanstык көрсөткүчтөрүнүн белгиленген ченемдерге ылайык келүүсүнө контролдукту жүзөгө ашыруудан.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2018-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүчө чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2018-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер							
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	-	-	-	18 701 777	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	12 468 565	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 094 000	3 833 800	1 120 250	-	-	8 048 050	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	174	-	172 096	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган, АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	19 296	3 679	152	30 327	16 325	69 779	69 779
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**42 501 731**	**3 852 202**	**1 281 670**	**30 501**	**16 325**	**47 682 429**	**47 626 477**

МАЗМУНУ

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

2017-жылдын 31-декабрына карата төлөө мөөнөттөрү боюнча финансылык милдеттенмелерге жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдү төмөнкүчө чагылдырууга болот.

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 6 айга чейин	6 айдан 12 айга чейин	1 жылдан ашкан	Колдонуудан калган финансылык милдеттенмелердин суммардык өлчөмү	2017-жылдын 31-декабры, баланстык нарк
Туунду эмес финансылык милдеттенмелер							
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 609 050	-	-	-	-	20 609 050	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	9 235 231	-	-	-	-	9 235 231	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 840 000	1 390 000	-	-	-	5 230 000	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	425 661	326 225	163 288	925 674	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган, АКУ боюнча милдеттенмелер	8 301 310	9 926	-	-	-	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	41 934	1 737	1 123	24 677	17 578	87 049	87 049
Жыйынтыгында, финансылык милдеттенмелер	**42 038 025**	**1 401 663**	**426 784**	**350 902**	**180 866**	**44 398 240**	**44 380 333**

Жогоруда көрсөтүлгөн таблицадагы милдеттенмелердин баланстык наркы боюнча чагылдырылган суммаларга дал келбеген финансылык милдеттенмелердин ордун жабуу суммасында ушул финансылык отчетто эффективдүү пайыздык чен ыкмасы боюнча таанылбаган пайыздарга тиешелүү калган суммардык төлөөлөр камтылган.

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2018-жылдын 31-декабры Жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 020 298	3 402 967	-	-	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	50 198 833	15 275 681	19 128 661	-	-	-	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	309 620	3 201 184	6 367 678	452	500	-	9 879 434
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	19 012 079	10 501 043	4 118 872	-	-	-	33 631 994
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	-	60 008	126 416	-	-	186 424
Башка финансылык активдер	28 497	3 985	18 168	97 457	151 332	-	299 439
	73 569 327	**32 384 860**	**29 693 387**	**224 325**	**151 832**	**-**	**136 023 731**
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	93 566 134	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	-	-	-	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	-	-	-	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 088 903	3 804 945	1 098 424	-	-	-	7 992 272
Алынган кредиттер	10 654	-	161 268	-	-	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 207 439	14 723	-	-	-	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	19 296	3 679	30 479	16 325	-	-	69 779
	42 496 634	**3 823 347**	**1 290 171**	**16 325**	**-**	**93 566 134**	**141 192 611**
Таза позиция	**31 072 693**	**28 561 513**	**28 403 216**	**208 000**	**151 832**	**(93 566 134)**	**(5 168 880)**

МАЗМУНУ

24 ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ТЕСКӨӨ (УЛАНДЫСЫ)

(д) Ликвиддүүлүк тобокелдиги, уландысы

Төмөнкү таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто чагылдырылган суммаларга талдап-иликтөөлөр келтирилген (күтүлүп жаткан төлөө мөөнөттөрү боюнча):

	Талап боюнча төлөнүүчү жана 1 айга жетпеген	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашкан	Төлөө мөөнөтүсүз	2017-жылдын 31-декабры Жыйынтыгында
ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР							
Депозит түрүндө алтын	4 292 129	3 123 846	-	-	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	56 067 441	10 998 023	19 717 225	-	-	-	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	212 393	2 594 221	4 711 336	1 947	-	-	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	26 748 341	10 188 573	6 002 399	70 571	-	-	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	-	-	62 720	188 593	-	-	251 313
Башка финансылык активдер	24 989	4 488	15 714	86 235	146 761	-	278 187
	87 345 293	**26 909 151**	**30 509 394**	**347 346**	**146 761**	**-**	**145 257 945**
ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР							
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	-	-	91 104 265	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	20 609 050	-	-	-	-	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	9 235 231	-	-	-	-	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	3 835 831	1 376 437	-	-	-	-	5 212 268
Алынган кредиттер	10 500	-	751 886	163 113	-	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 301 310	9 926	-	-	-	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	41 934	1 737	25 800	17 578	-	-	87 049
	42 033 856	**1 388 100**	**777 686**	**180 691**	**-**	**91 104 265**	**135 484 598**
Таза позиция	**45 311 437**	**25 521 051**	**29 731 708**	**166 655**	**146 761**	**(91 104 265)**	**9 773 347**

25 БАЛАНСТАН ТЫШКАРКЫ МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР

(а) Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү баскычында турууда жана дүйнөнүн башка өлкөлөрү үчүн мүнөздүү болгон камсыздандыруунун көптөгөн формалары биз үчүн азырынча толук көлөмдө жеткиликтүү болбой жатат. Улуттук банк өз мүлкүнө жана жабдууларына карата, ошондой эле банктын мүлкүнө же анын ишине байланыштуу камсыздандыруу учурларынын келип чыгышынын натыйжасында, мүлккө же курчап турган чөйрөгө зыян келтирилишине байланыштуу үчүнчү тарап алдындагы милдеттенмелерге карата жарым-жартылай ордун жабуучу камсыздандырууну караштырат. Улуттук банк толук камсыздандырууну ишке ашырмайынча, кандайдыр бир активдердин жоголушунан же жок кылынышынан улам Улуттук банктын ишине жана анын финансылык абалына терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү тобокелдиги орун алып турат.

(б) Соттук териштирүүлөр

Улуттук банк адаттагы ишинин жүрүшүндө ага карата соттук доолордун коюлушу тобокелдигине дуушар болушу ыктымал. Улуттук банктын жетекчилиги, эгерде банкка карата соттук доонун натыйжасында милдеттенмелер келип чыга турган болсо, алар банктын финансылык абалына жана операцияларынын натыйжаларына олуттуу таасир тийгизбейт деп эсептейт.

(в) Шарттуу салыктык милдеттенмелер

Кыргыз Республикасынын салык системасы ченемдик документтердин бат-бат өзгөрүүгө дуушар болушу, ошол документтер жана сот органдарынын чечимдери боюнча расмий комментарийлердин берилиши менен коштолушу мүмкүн, анткени көпчүлүк учурларда салык органдары тарабынан бирдей эмес, айрым учурда дегеле карама-каршы келген, ар башкача колдонулган чечмелөөлөр орун алууда. Салыктардын туура эсептелиниши олуттуу айыптык төлөмдөрдү, туумдарды жана пайыздык төлөмдөрдү өндүрүп алуу, алардын ыйгарым укуктарына кирген бир катар органдар тарабынан кылдат текшерүүгө алуунун предмети болуп саналат. Салык жылы кийинки үч календардык жыл аралыгында салык органдары тарабынан текшерүүлөр үчүн ачык бойдон калат. Ошондой болсо да, кандайдыр бир жагдайларга байланыштуу салык жылы алты календардык жыл ичинде ачык бойдон калышы мүмкүн.

Улуттук банк пайда салыгын жана бир катар башка салыктарды төлөөдөн бошотулгандыгы фактысын эске алсак, салыктык милдеттенмелердин келип чыгышы мүмкүн эмес, ал эми алардын Улуттук банктын финансылык абалына таасири анчалык олуттуу болбойт.

26 АГЕНТТИК ФУНКЦИЯЛАР

Кыргыз Республикасынын Эл аралык валюта фондусуна катталуу квотасы

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык валюта фондусунун (ЭВФтин) мүчөсү болгон. ЭВФке мүчө болгон ар бир өлкө үчүн атайы карыз алышуу укугунда (мындан ары «АКУ») туюндурулган квота белгиленет. Катталуу квотасы ЭВФтин каржылоосунан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн аныктоо үчүн негиз болуп саналат. 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрында Кыргыз Республикасынын квотасы 177 600 миң АКУну түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан катталуу квотасынын бөлүгүн камсыз кылуу максатында, ЭВФтин пайдасына баалуу кагаздар чыгарылган. Квотанын калган бөлүгү ЭВФтин Улуттук банктагы күндөлүк эсебине жайгаштырылган каражаттар менен камсыз кылынган.

Улуттук банк ошол баалуу кагаздардын жана каражаттардын депозитарийи, ошондой эле Кыргыз Республикасынын атынан жана анын таламында Эл аралык валюта фондусу менен бардык операцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу финансылык агент болуп саналат. Демек, төмөндө келтирилген активдер жана милдеттенмелер Улуттук банктын активдери жана милдеттенмелери болуп саналбайт жана Улуттук банктын финансылык отчетуна да кошулган эмес:

	2018-жылдын 31-декабры	**2017-жылдын 31-декабры**
ЭВФтин мүчөлүк квотасы	17 253 271	17 487 372
ЭВФтин пайдасына чыгарылган баалуу кагаздар	(17 201 127)	(17 434 520)
ЭВФтин күндөлүк эсептери	(41 638)	(46 510)
	(17 242 765)	**(17 481 030)**

ЭВФтин Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине берген кредиттери

2017-жылдын 27-декабрында ЭВФ мамлекеттик бюджетти финансылык колдоо максатында 19 028 миң АКУ жалпы суммасында кредит берген. Бул карыздар Улуттук банктын финансылык абалы жөнүндө отчетто ЭВФ алдындагы милдеттенме катары эске алынган эмес, анткени Финансы министрлиги менен Улуттук банк ортосунда макулдашууга кол коюлуп, ага ылайык Финансы министрлиги ушул кредиттер боюнча милдеттенмелерди өзүнө алган. 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча бул кредиттердин төлөнбөгөн калдыгы 11 457 600 миң сомду түзгөн (2017-жылы бул сумма 12 862 400 миң сом болгон).

МАЗМУНУ

27 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

(а) Контролдоо боюнча

Ар бир байланыштуу тарапты кароо учурунда алардын юридикалык формасына гана эмес, түптөлгөн мамилелердин маңызына да өзгөчө көңүл бурулат.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына ылайык, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын борбордук банкы болуп саналат жана анын менчигинде турат. Банк, мыйзамда белгиленген ыйгарым укуктарынын чегинде ишин өз алдынча жүзөгө ашырат.

(б) Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрү менен операциялар

Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн 31-декабрында бүткөн 2018 жана 2017-жылдардагы чогуу алгандагы сый акылары, тиешелүүлүгүнө жараша, 21 472 миң сомду жана 21 100 миң сомду түзгөн. Сый акыларга эмгек акылар жана бардык төлөөлөр кирет. 2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттердин орду жабылбаган калдыгы, тиешелүүлүгүнө жараша 27 295 миң сомду жана 24 948 миң сомду түзгөн. Кредиттер кыргыз сомунда берилген жана алар 2032-жылга чейин төлөнүп бүтүүгө тийиш. 31-декабрда бүткөн 2018 жана 2017-жылдар үчүн Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнө берилген кредиттер боюнча пайыздык кирешелер, тиешелүүлүгүнө жараша, 388 миң сомду жана 489 миң сомду түзгөн.

Байланыштуу тараптар менен операциялардын эсеби рыноктук нарк боюнча жүргүзүлөт.

в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар

Төмөндө 2018-жылдын 31-декабрына карата башка байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар менен таблица келтирилген:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет			
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	907 368	-	907 368
Кредиттер боюнча баанын түшүүсүнө кам	(164 856)	-	(164 856)
Башка активдер	682 605	123 079	805 684
Башка активдер боюнча баанын түшүүсүнө кам	(42 605)	-	(42 605)
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	21 472	-	21 472
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	49 963	-	49 963

27 БАЙЛАНЫШТУУ ТАРАПТАР МЕНЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (УЛАНДЫСЫ)

в) Башка байланыштуу тараптар менен операциялар, уландысы

Башка байланыштуу тараптар менен 2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда же чыгым төмөндө чагылдырылган:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2018-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчет			
Башка кирешелер	12 715	8 459	21 174
Башка чыгашалар	1 101	-	1 101

Төмөндө 2017-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча башка байланыштуу тараптар менен ишке ашырылган операциялар боюнча калдыктар менен таблица келтирилген:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчет			
Башка активдер	62 000	123 079	185 079

Башка байланыштуу тараптар менен 2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл ичинде ишке ашырылган операциялар боюнча тиешелүү пайда төмөндө чагылдырылган:

	Туунду компаниялар	Ассоциацияланган компаниялар	2017-жылдын 31-декабрында бүткөн жыл
Түшкөн пайдалар же кеткен чыгымдар жөнүндө өзүнчө отчет			
Башка кирешелер	1 515	336	1 851

28 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк

Төмөндө келтирилген таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин баланстык жана адилет наркы чагылдырылган:

	Амортизацияланган нарк боюнча бааланган	Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган	2018-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык нарк	2018-жылдын 31-декабры, адилет нарк
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	7 423 265	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	41 109 659	43 493 516	84 603 175	84 603 175
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	9 879 434	-	9 879 434	9 879 434
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	33 631 994	33 631 994	33 631 994
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	186 424	-	186 424	186 424
Башка финансылык активдер	299 439	-	299 439	299 439
	58 898 221	**77 125 510**	**136 023 731**	**136 023 731**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	93 566 134	-	93 566 134	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	18 701 777	-	18 701 777	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	12 468 565	-	12 468 565	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	7 992 272	-	7 992 272	7 992 272
Алынган кредиттер	171 922	-	171 922	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	8 222 162	-	8 222 162	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	69 779	-	69 779	69 779
	141 192 611	**-**	**141 192 611**	**141 192 611**

28 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(a) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Төмөнкү таблица 2017-жылдын 31-декабрына карата финансылык активдердин жана милдеттенмелердин балanстык жана адилет наркын чагылдырат:

	Төлөөгө чейин кармалып турууучу	Кредиттер жана дебитордук карыз	Сатуу үчүн колдо болгондор	Амортизацияланган нарк боюнча эсепке алынгандан башкалар	2017-жылдын 31-декабры, жалпы баланстык нарк	2017-жылдын 31-декабры, адилет нарк
Депозит түрүндө алтын	-	7 415 975	-	-	7 415 975	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	86 782 689	-	-	86 782 689	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 519 897	-	-	7 519 897	7 519 897
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	-	-	43 009 884	-	43 009 884	43 009 884
Төлөөгө чейин кармалып турууучу инвестициялар	251 313	-	-	-	251 313	251 313
Башка финансылык активдер	-	278 187	-	-	278 187	278 187
	251 313	**101 996 748**	**43 009 884**	**-**	**145 257 945**	**145 257 945**
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	-	-	91 104 265	91 104 265	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	-	-	20 609 050	20 609 050	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	-	-	9 235 231	9 235 231	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	-	-	5 212 268	5 212 268	5 212 268
Алынган кредиттер	-	-	-	925 499	925 499	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	-	-	8 311 236	8 311 236	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	-	-	-	87 049	87 049	87 049
	-	**-**	**-**	**135 484 598**	**135 484 598**	**135 484 598**

28 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(а) Эсепке алуу классификациялары жана адилет нарк, уландысы

Адилет наркты аныктоо, жакшы маалымдалган, мындай бүтүмгө келишүүгө ниеттенген, бири-бирине көз карандысыз тараптар ортосунда финансылык инструмент ал боюнча алмаштырылышы мүмкүн болгон наркты эң эле так аныктоого багытталган. Ошондой болсо да, белгисиздик жагдайынын орун алып турушу жана баа берүүлөрдүн субъективдүүлүгү себебинен, адилет нарк активдерди сатып өткөрүү же милдеттенмелерди аткарууну дароо ал боюнча ишке ашырылышы мүмкүн болгон нарк катары каралууга тийиш эмес.

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары

Улуттук банк көрсөтүлгөн баа берүүлөрдү түзүүдө, колдонулган маалыматтардын олуттуулугу эске алынган адилет наркка баа берүүнүн төмөндө келтирилген баскычтарын пайдалануу аркылуу, финансылык абал жөнүндө өзүнчө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттерди адилет наркы боюнча баалайт:

- 1-деңгээл: Бирдей финансылык инструменттерге карата активдүү рыноктогу котировкалар (корректировкаланбаган).
- 2-деңгээл: Түздөн-түз жеткиликтүү болгон (б.а. котировкаларда) же кандайдыр бир нерселер аркылуу (б.а. котировкалардан алынган маалыматтар) жеткиликтүү рыноктук маалыматтарга негизденген баа берүү методдору. Бул категорияга окшош инструменттер үчүн активдүү рыноктук котировкаларды, рыноктордогу бирдей же окшош инструменттер үчүн активдүү катары каралбаган рыноктук котировкаларды колдонуу менен бааланган инструменттер кирет. Же болбосо бардык колдонулган маалыматтар түздөн-түз же кандайдыр бир нерселер аркылуу рынокто байкалган маалыматтарга негизденген баа берүүнүн башка методдору.
- 3-деңгээл: Байкоого алынбаган рыноктук маалыматтарга негизденген баа берүү методдору. Бул категорияга байкалган рыноктук маалыматтарга негизденбеген маалыматтарды пайдалануу менен бааланган инструменттер кирет, мында, байкалбаган мындай маалыматтар инструментке баа берүүгө олуттуу таасирин тийгизет. Бул категорияга аларга карата олуттуу байкоого алынбаган корректировкалоолор же инструменттер ортосунда айырманы чагылдыруу үчүн ой-пикирлерди пайдалануу талап кылынган окшош инструменттер үчүн котировкалардын негизинде бааланган инструменттер кирет.

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата адилет нарк боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	43 493 516	-	43 493 516
Чогуу алгандагы башка киреше аркылуу адилет нарк боюнча бааланган инвестициялар	33 631 994	-	-	33 631 994

28 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата адилет нарк боюнча чагылдырылган финансылык инструменттерге адилет наркынын деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Сатуу үчүн колдо болгон инвестициялар	43 009 884	-	-	43 009 884

Кийинки таблицада 2018-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча адилет нарк боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2018-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 423 265	-	-	7 423 265
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	41 109 659	-	41 109 659
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	9 879 434	-	9 879 434
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялар	-	186 424	-	186 424
Башка финансылык активдер	-	299 439	-	299 439
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	93 566 134	-	93 566 134
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	18 701 777	-	18 701 777
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	12 468 565	-	12 468 565
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	7 992 272	-	7 992 272
Алынган кредиттер	-	171 922	-	171 922
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 222 162	-	8 222 162
Башка финансылык милдеттенмелер	-	69 779	-	69 779

28 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕР ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР: ЭСЕПКЕ АЛУУ КЛАССИФИКАЦИЯЛАРЫ ЖАНА АДИЛЕТ НАРК (УЛАНДЫСЫ)

(б) Адилет наркка баа берүү баскычтары, уландысы

Кийинки таблицада 2017-жылдын 31-декабрына карата адилет нарк боюнча чагылдырылбаган финансылык инструменттерге баскычтар деңгээлдери боюнча жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр келтирилген:

	1-деңгээл	2-деңгээл	3-деңгээл	2017-жылдын 31-декабры, жыйынтыгында
Депозит түрүндө алтын	7 415 975	-	-	7 415 975
Кассадагы, банктардагы жана башка финансылык мекемелердеги каражаттар	-	86 782 689	-	86 782 689
Банктарга жана эл аралык уюмдарга берилген кредиттер	-	7 519 897	-	7 519 897
Төлөөгө чейин кармалып туруучу инвестициялар	-	251 313	-	251 313
Башка финансылык активдер	-	278 187	-	278 187
Жүгүртүүдөгү банкноттор жана монеталар	-	91 104 265	-	91 104 265
Банктардын жана башка финансылык мекемелердин каражаттары	-	20 609 050	-	20 609 050
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн эсептери	-	9 235 231	-	9 235 231
Чыгарылган карыздык баалуу кагаздар	-	5 212 268	-	5 212 268
Алынган кредиттер	-	925 499	-	925 499
Бөлүштүрүү тартибинде ЭВФтен алынган АКУ боюнча милдеттенмелер	-	8 311 236	-	8 311 236
Башка финансылык милдеттенмелер	-	87 049	-	87 049

29 ФИНАНСЫЛЫК АКТИВДЕРДИ ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕРДИ ӨЗ АРА ЧЕГЕРИШҮҮ

2018 жана 2017-жылдардын 31-декабрына карата абал боюнча Улуттук банк, өз ара чегеришүүнүн негизинде финансылык абал жөнүндө отчетто көрсөтүлүүгө тийиш болгон финансылык активдерге жана финансылык милдеттенмелерге ээ болгон эмес, ошондой эле бул багытта башкы макулдашуулар же ушул сыяктуу макулдашуулар түзүлгөн эмес.

30 ОТЧЕТТУК МЕЗГИЛДЕН КИЙИН ОРУН АЛГАН ОКУЯЛАР

Улуттук банк 2018-жылы төлөнгөн акча каражаттарын эске алуу менен 2019-жылдын 17-январында «Россия Инвестициялык Банкы» ААК тарабынан 216 574 миң сом суммасында 2 165 744 даана көлөмүндө кошумча жайгаштырылган акцияларды төлөгөн, кошумча эмиссияда катышуу 716 574 миң сомду түзгөн, мында Улуттук банктын ээлик кылуу үлүшү 85,21 пайызга чейин көбөйгөн. Мындай бүтүм «Кыргыз Фондулук Биржа» ЖАКтын тоорук системасында 2019-жылдын 18-январында катталган.

2017-Д-091/833-0-1-6 кредиттик келишим боюнча Улуттук банк тарабынан «Россия Инвестициялык Банкы» ачык акционердик коомуна берилген 538 321 миң сом суммасындагы кредиттердин ордун жабуу мөөнөтү 2019-жылдын 29-мартында келип жеткен. Мындан улам, Улуттук банк бул кредитти 6 айга узарткан, ордун жабуунун жаңы мөөнөтү 2019-жылдын 30-сентябрына дайындалган.